

УРСУЛА ЛЕ ГУИН ГЛАСОВЕ

Част 2 от „Хроники на Западния бряг“

Превод от английски: Юлиан Стойнов, 2007

chitanka.info

„Гласове“ — втората книга от „Хроники на Западния бряг“, е завладяваща и напрегната история за съзряването на едно дете във време на насилие, противоборство и вълшебства.

В „Землемория“ Урсула Ле Гуин създаде нов свят, населен с млади хора, притежаващи магически способности. В „Хроники на Западния бряг“ оживяват други герои, не по-малко надарени с невероятни таланти. Разказана изкусно от майсторката на фентъзи жанра, „Хроники на Западния бряг“ бележи дългоочакваното завръщане на Ле Гуин. Едно възнаградено очакване!

ХИМН НА КАСПРО

*Тъй както в мрачина на зимна
нощ
очите ни зората дирят
и както в зъбите на хапещ студ
сърцето топлина бленува,
тъй заслепена и бленуваща
душата
провиква се към теб:
бъди ти наша светлина, наш
огън, наш живот,
о, Свобода!*

1

Първото, което си спомням ясно, е как изписвам заклинанието, за да вляза в тайната стая.

Толкова съм малка, че се налага да вдигна ръка, за да изрисувам знаците на правилното място на стената на коридора. Стената е измазана с потъмнял сивкав хоросан, напукан и на места опаднал, а отдолу се показват камъни. В коридора е почти тъмно. Мирише на пръст и на старост и е тихо. Но аз не се боя, никога не се страхувам, когато съм тук. Протягам се и разклащам пръст в движението, което добре познавам, на точното място, във въздуха, без да докосвам мазилката. В стената се отваря врата и аз влизам.

Светлината в стаята е ясна и успокояваща, сипе се от множество малки остъклени отвори на високия таван. Стаята е много дълга, с лавици покрай стените и книги по лавиците. Това е моята стая и аз винаги съм го знаела. Иста и Соста не знаят за стаята. Дори не подозират за съществуването ѝ. Никога не идват в този коридор, толкова навътре в къщата. За да стигна тук, минавам покрай вратата на друмлорда, но той е стар и болен и рядко излиза от стаята си. Тайната стая е *моята* тайна — място, където мога да съм сама, да не ме хокат и гълчат, да не ме е страх.

Не веднъж, а много пъти съм идвала тук и спомените ми се объркват. Помня колко голяма ми се струваше масата за четене, когато бях малка, и колко високи бяха лавиците. Обичах да се мушкам под масата и да си строя там скривалище — редях книгите на къщичка. Представях си, че съм малко мече в леговището. Чувствах се в безопасност. Винаги прибирах книгите на местата им по лавиците, това беше много важно. Придържах се към осветената част на стаята, близо до вратата, която не е врата. Не харесвах другия край, където е тъмно и таванът се снишава. Наричах го сенчестия край и почти никога не се доближавах до него. Но дори страхът ми от сенчестия край бе част от моята тайна, от моето усамотено кралство. И то остана само мое до един ден, когато бях на девет.

Соста ми се бе накарала за някаква глупост, за която не бях виновна само аз, и когато ѝ се троснах, ме нарече „овче руно“, което страшно ме ядоса. Не можех да я ударя, защото ръцете ѝ бяха по-дълги от моите и тя ме задържаше на разстояние, но я ухапах по ръката. После майка ѝ, моята втора майка Иста, ме нахока и ме напляска. Ядосана, изтичах в задната част на къщата, в тъмния коридор, отворих вратата и влязох в тайната стая. Възнамерявах да остана в нея, докато Иста и Соста не си помислят, че съм избягала, че съм попаднала в робство и че няма да се върна никога, и не почнат да съжаляват, че така несправедливо са ме обидили и напердашили. Нахлух в стаята, както си бях обляна в сълзи и разярена, и там, в причудливата светлина на това странно място, стоеше друмлордът с книга в ръце.

Той също се стресна. После пристъпи към мен, със свирепо смръщено лице и вдигната за удар ръка. Стоях като истукан. Дори не смеех да дишам.

Той спря на крачка от мен.

— Мемер! Как влезе тук?

Погледна към мястото, където трябваше да има врата, когато бе отворена, но на стената нямаше нищо.

Все още не можех нито да дишам, нито да говоря.

— Сигурно съм я забравил отворена — промърмори той, но очевидно не вярваше на думите си.

Поклатих глава.

А после намерих сили да промълвя:

— Аз зная как.

На лицето му се изписа почуда и изумление, но след известно време изражението му се промени и той каза:

— Декало.

Кимнах.

Декало Галва бе името на майка ми.

Ще ми се да ви разкажа за нея, но не я помня. Или помня някои неща, само дето не знам как да ги обрисувам с думи. Помня, че ме притискат, милват ме, помня нечия любима миризма в топлината на леглото, рокля от груб червен плат, глас, който едва чувам. Понякога си въобразявам, че ако застана съвсем неподвижно и наостря слух, ще доловя гласа ѝ.

Тя беше Галва по кръв и по принадлежност към къщата. Беше икономка в къщата на Салтър Галва, друмлорда на Ансул, многоуважавана и отговорна длъжност. По онова време в Ансул нямаше слуги и ратаи, ние бяхме граждани, свободни хора със свои домове. Майка ми управляваше хората, които работеха в Галваманд. Моята втора майка, готвачката Иста, често ни разказваше колко било голямо тогава домакинството ни, за колко много хора е трябвало да се грижи Декало. Само Иста имала тогава двама помощници и още трима идвали, когато трябвало да приготвя гощавка за гостуващи благородници, имало също четири чистачки, момче за всичко, коняр и прислужник в конюшната, в която имало осем коня, едни за яздене, други впрегатни. В къщата имало и много роднини и близки, те също живеели тук. Майката на Иста била настанена в една от стаите над кухнята, майката на друмлорда пък живеела в господарските покои на горния етаж. Самият друмлорд непрестанно пътувал по Ансулското крайбрежие, от град на град, за да се среща с други друмлордове, понякога на кон, друг път с карета. Имало и ковач в западния двор в онези дни и пощальонче, което живеело на тавана на навеса за карети, винаги готово да последва друмлорда в обиколките му. „Толкова бе шумно и многолюдно! — възкликваше Иста. — В старите дни! Добрите стари дни!“

Когато тичам из смълчаните коридори и покрай опустошените стаи, се опитвам да си представя тези стари дни, „добрите стари дни“. Представям си гостите, които са обитавали тези стаи, издокарани в разкошни одежди. Понякога се качвам в господарските покои и се опитвам да ги видя, когато са били чисти и подредени, затоплени и мебелирани. Коленича до прозореца, за да надникна през стъклото, откъдето се виждат покривите на градските къщи и далечните планини.

Ансул, името на моя град и брега на север от него, означава Изглед към Сул — голямата планина, последната и най-висока от петте на Манва, земята отвъд пролива. Не само от брега, но и от всички западни прозорци на градските къщи се разкрива чудесна гледка към извисяващия се над водата побелял Сул и облаците, които се скупчват около него, сякаш са негови сънища.

Зная, че градът е бил наричан Ансул Мъдрия и Красивия, заради университета и библиотеката, кулите и сводестите дворове, каналите и

извитите мостове, и безбройните малки мраморни храмове на улични богове. Но Ансул от моето детство е разрушен град, град на руини, глад и страх.

Ансул е протекторат на съндраниите, но тази велика нация е твърде заета да воюва по границите си с лоаните и не държи тук войски, които да ни защитават. Макар да е богат на земи и стоки, Ансул отдавна не е водил войни. Нашият добре въоръжен търговски флот не позволява на южните пирати да върлуват по крайбрежието, а откакто съндраниите са ни наложили този съюз преди много време, не сме имали врагове по суша. Ето защо когато алдите, хората от пустините на Асудар, ни нападнали, минали по хълмовете на Ансул като горски пожар. Армията им нахлула в града и плъзнала по улиците, отдадена на убийства, грабежи и насилия. По това време майка ми, Декало, тъкмо се прибирала от пазара. Хванали я и я изнасилили. По някое време притичали въоръжени граждани и в суматохата майка ми се измъкнала и се прибрала в Галваманд.

Моите съграждани оказали упорита съпротива и прогонили нашествениците. Армията им се разположила на лагер извън градските стени. Близко година Ансул бил под обсада. Родила съм се в годината на обсадата. После друга, по-могъща армия дошла от източните пустини, нападнала града и го завладяла.

Жреците довели войниците в тази къща, която наричали Къщата на демоните. Отвели друм лорда като пленник. Избили всички, които оказали съпротива, а също и старците. Иста успяла да избяга и да се скрие в една съседна къща, заедно с майка си и дъщеря си, но майката на друмлорда била убита, хвърлили тялото ѝ в канала. Войниците отвели младите жени в робство и за да се забавляват с тях. Майка ми избягала, скрила се с мен в тайната стая.

Стаята, в която пиша тази история.

Не зная колко време сме се крили. Вероятно тя се е запасила с храна, тук вода има. Алдите претършували къщата, плячкосали я и изгорили каквото може да се изгори. Ден след ден идвали войници и жреци, палели стаите, търсели книги, скъпоценности и демонични талисмани. Накрая майка ми била принудена да излезе.

Измъкнала се една нощ и се скрила при другите жени в подземиеето на Камманд. Така двете с нея сме оцелели, а алдите спрели

да плякосват и рушат и се установили тук като господари на града. Едва тогава майка ми се прибрала в Галваманд.

Изгорени били всички дървени пристройки, мебелите били натрошени или изнесени, дори дъските на пода били откъртени на места, но къщата, с нейните каменни сводове и солидни стени, си стояла. Въпреки че Галваманд е най-голямата къща в града, никой алд не иска да живее в нея, заради поверието, че е обитавана от демони и зли духове. С времето Декало успяла да въдвори ред, доколкото ѝ било по силите. Иста се върнала заедно с дъщеря си Соста, появил се и старият гърбав слуга Гудит. Това бил техният дом и те всички били привързани към него и един към друг. Тук били техните богове, предците им били живели между тези стени — предците, които ги дарявали със сънищата им и с благословиите си.

Изминала година, преди да освободят друмлорда от тъмницата. Алдите го изкарали гол на улицата. Не можел да върви, защото при изтезанията му строшили краката. Опитал се да запълзи по улица „Галва“, от Градския съвет до Галваманд. Хората на улицата му помогнали, донесли го тук, в неговия дом. А тук домашните поели грижата за него.

Бедни времена бяха. Всички граждани на Ансул бяха изнемощели под игото на алдите. Но все преживявахме някак и под неуморните грижи на майка ми друмлордът започна да се съвзема. През студената и гладна зима на третата година от обсадата обаче Декало се разболя от треска и нямаше лекарства, с които да ѝ помогнат. И тя умря.

Иста каза, че ще ми е втора майка, и почна да се грижи за мен. Има тежка ръка и е избухлива, но обичаше майка ми и беше добра с мен. Отрано се научих да помагам в домакинството и дори го правя с удоволствие. В онези години друмлордът все още беше много болен, измъчвах го постоянни болезки от строшените кости, и аз се гордеех, че му помагам. Дори когато бях съвсем малка, той предпочиташе аз да се навъртам край него, а не Соста, която е много мързелива и вечно изпуска всичко.

Никога не забравям, че дължа живота си на тайната стая, в която сме се крили двете с мама. Сигурно ми го е повтаряла стотици пъти и без съмнение тя ме е научила да отварям вратата — или пък съм я гледала как го прави и съм го запомнила. Но както и да е станало, мога

да различавам знаците, изписани във въздуха, дори ако не виждам ръката, която ги пише. Ръката ми сама следва тези знаци и така отварям вратата и идвам тук всеки път, когато ми се прииска.

До деня, в който не заварих вътре друмлорда и двамата не се втренчихме един в друг, той — с вдигната за удар ръка.

После я свали.

— Идвала си тук и преди? — попита изненадано.

Бях толкова изплашена, че едва намерих сили да кимна.

Не беше ядосан — бе вдигнал ръка, за да удари не мен, а непознат натрапник, някой враг. Нито веднъж не бе проявявал към мен нетърпение или яд, дори когато го измъчваха болки, а тогава аз бях малка и непохватна. Имах му пълно доверие и не се боях от него, макар за мен той да бе страховита фигура. Като в този момент, когато лицето му бе разкривено, а очите му пламтяха, все едно декламираше „Възхвала на Сампа Разрушителя“. Очите му бяха черни, но сега блещукаха, както блещят светлинки в мрака на опала. Не свалеше поглед от мен.

— Някой знае ли, че идваш тук?

Поклатих глава.

— Споменавала ли си пред някого за тази стая?

Пак поклатих глава.

— Знаеш ли, че не бива да казваш на никого за нея?

Кимнах.

Той чакаше.

Осъзнах, че иска да му отговарям с думи. Поех си дъх и казах:

— Никога няма да говоря за тази стая. Чуйте клетвата ми, о, богове на тази къща, и вие, богове на града, чуйте я, души несретни, сред които е и тази на любимата ми майчица, всички души, обитавали някога Къщата на Оракула.

Думите ми отново го изненадаха и той пристъпи към мен, протегна ръка и докосна устата ми с пръсти.

— Бях свидетел, че тази клетва бе произнесена с чисто сърце — рече, обърна се и опря пръсти на прага на малката молитвена ниша между лавиците с книги. Направих същото. После той положи ръка на рамото ми и ме погледна отвисоко.

— Къде си научила тази клетва?

— Измислих я — отвърнах. — Когато се заклех, че винаги ще мразя алдите, ще ги прогоня от Ансул и ако мога, ще ги изстребя до крак.

И когато разкрих пред него тази най-свещена клетва, която пазех дълбоко в сърцето си, не издържах и избухнах в сълзи — не сълзи на ярост или яд, а неудържимо хлипане, което сякаш ме разтърсваше до кости.

Друмлордът приклепна измъчено, заради болните си колене, и ме прегърна. Зарових лице в гърдите му и продължих да ридая. Не каза нищо, само ме притискаше в обятията си, докато не се успокоих.

Бях изтощена и засрамена и по някое време му обърнах гръб и седнах на пода.

Чух го да се надига и да куцука към сенчестия край. Върна се с намокрена кърпичка от изворчето, което се спотайва там в мрака. Сложи кърпата в ръката ми, после я вдигна към зачервеното ми лице. Хладината беше ужасно приятна. Притиснах кърпата към очите си, после си избърсах лицето.

— Много съжалявам, друмлорд — казах. Все още се срамувах, че съм проявила слабост. Обичах го и го почитах с цялото си сърце, и исках да му покажа обичта си, като му помагам и служа, а не като го тревожа и безпокоя.

— Има много неща, за които да се поплаче, Мемер — каза той тихо.

Погледнах го и видях, че и той е плакал, заедно с мен. Сълзите променят очите и устата на човек. Бях толкова изненадана, че е плакал заради мен, че почти забравих срама си.

— Тук е хубаво място да си поплаче човек — каза той след малко.

— В повечето случаи не плача тук — отвърнах.

— В повечето случаи... — повтори той.

Бях горда, че е обърнал внимание на думите ми.

— И какво правиш в стаята?

Не беше лесно да се отговори.

— Идвам само когато ми стане много тежко. Освен това обичам да разглеждам книгите. Нали няма нищо лошо в това да надзъртам в тях?

— Разбира се, че няма. Какво намираш вътре?

— Търся нещо като това, което ми помага да отворя вратата.
Не знаех думата „букви“.

— Покажи ми — подкани ме той.

Можех да изрисувам знаците във въздуха с пръст, както правех, когато отварях вратата, но вместо това се изправих и взех една тежка, подвързана с тъмнокафява кожа книга от най-долната лавица, бях я кръстила Мечката. Отворих я на първата печатна страница и посочих заврънкулките, с чиято помощ отварях вратата.

— Тази, тази и тази — казах почти шепнешком. Бях сложила книгата на масата, внимателно, както го правя винаги с книгите, когато ги разглеждам отвътре. Изправен до мен, той проследи пръста ми и буквите, които бях посочила. Не знаех имената им, нито как се произнасят.

— Какво е това, Мемер?

— Надписи.

— Надписите ли отварят вратата?

— Така мисля. Само че трябва да ги изпишеш на определено място.

— Това са думи. Знаеш ли какво означават?

Не разбирах ясно какво ме пита. Едва ли тогава съм знаела, че написаните думи са същите като тези, които произнасяме, че писането и говоренето са различни начини да се прави едно и също нещо. Поклатих глава.

— Какво правиш с книгата? — попита той.

Не знаех отговора.

— Книгата се чете — обясни той и този път се засмя, а лицето му се озари, както никога досега.

Иста често ми е разказвала колко щастлив, гостоприемнен и великодушен бил друмлордът в старите дни, колко весели били гостите му в голямата столова, в която се събирали, и как той се смеел на детинщините на Соста. Но друмлордът, когото познавах аз, бе човек, чиито колене са били строшени с метални пръти, ръцете му били изтръгнати от ставите, семейството му било избито, а народът му — поробен и принуден да търпи унижения и мъки.

— Не знам да чета — въздъхнах, но като видях, че усмивката му изчезва, добавих: — Мога ли да се науча?

Думите ми като че ли върнаха усмивката му за миг. После той отмести поглед.

— Опасно е, Мемер — каза и почувствах, че не говори с мен като с дете.

— Защото алдите се боят от това, нали?

Той ме погледна учудено.

— Така е. Би трябвало да се боят.

— Не е заради демоните и черната магия — продължих. — Защото няма такива неща.

Той не отговори. Гледаше ме така, както един четирийсетгодишен мъж гледа деветгодишно дете и се опитва да прецени душата му. Накрая каза:

— Ще те науча, ако искаш.

2

И така, друмлордът започна да ме учи и скоро вече знаех да чета, сякаш съм била готова за това, като изгладнял пътник, комуто са предложили вечеря.

Веднага щом научих какво представляват буквите, започнах да разпознавам отделни думи и после вече напредвах бързо. Веднъж свалих от лавиците голямата червена книга със златисти букви на корицата — тя ми беше любимка и я бях кръстила Сияйно червено. Искях просто да видя за какво се разказва в нея, да я изпробвам. Но когато почнах да я чета, не намерих никакъв смисъл. Буквите ми бяха познати и съставяха думи, но думи без значение. Не разбирах нито една. Струваха ми се напълно безсмислени, глупави. Бях ужасно ядосана и на книгата, и на себе си. Така ме завари друмлордът.

— Какво ѝ е на тази тъпа книга? — попитах.

Той я погледна.

— Нищо ѝ няма. Много красива книга даже. — И прочете няколко от неразбираемите думи на глас. Прозвучаха така, сякаш значат нещо. Намръщих се. — Това е аритански — обясни той. — Език, на който се е говорело много отдавна. Нашият собствен език произхожда от него. Някои от думите не са се променили много. Ето тази тук — виждаш ли я? — Наистина познах части от думата, която ми сочеше.

— Мога ли да го науча? — попитах.

Той ме погледна така, както го прави често — с търпеливо одобрение. И каза:

— Да.

И тъй, заех се да уча древния език и същевременно подхванах на нашия език „Чамбах“.

Разбира се, не е разрешено да се изнасят книги от тайната стая. Заради тях могат да пострадат всички обитатели на Галваманд. Ще дойдат „червенодрешковците“ — алдските жреци, придружени от войници. Няма да докоснат книгата, защото тя е демонично творение,

но ще накарат робите да я отнесат до реката или морето, да я завържат за камъни и да я хвърлят във водата. Същото ще направят и с хората, които са я притежавали. Те не изгарят книгите и хората, дето ги четат. Богът на алдите е Атх, Бог на пламъците, и за тях смъртта чрез изгаряне е почетна смърт. Ето защо хвърлят книгите във водата, а притежателите им давят или ги отвеждат в мочурищата край морето и ги натикват там с дълги заострени пръти, докато калта не ги погълне и не ги задуши.

Много хора носят книги в Галваманд, но тайно и по тъмно. Никой от тях не знае за тайната стая — дори обитателите на къщата, — но дори хората извън града знаят, че сега, когато е опасно да притежават книги, могат да ги носят на друмлорда Салтър Галва и че те ще са в безопасност в Къщата на Оракула.

Никой от нас, обитателите на къщата, не влиза в покоите на друмлорда, без да почука и да изчака отговор, и тъй като той вече не е толкова болен, ако не получим отговор, не го безпокоим. Никой от нас не знае как прекарва времето си. Иста и Соста мислят, че си стои в покоите и не ходи никъде. Доскоро аз също смятах така. Галваманд е голяма къща и не е трудно да се изгубиш в нея. Друмлордът никога не излизаше навън, тъй като бе твърде слаб дори да пресече улицата, но непрестанно го навестяваха различни хора. Прекарваха часове наред в разговори в някоя задна стая или, през лятото, в някой от дворовете. Идваха и си отиваха безшумно, по всяко време на деня и нощта, като се стараеха да не привличат ничие внимание: използваша вратичката в задната част на къщата, където не живееше никой, а стаите бяха празни и опустошени.

Когато гостите идваха през деня, им прислужвах аз — носех им вода или чай, ако имахме, и понякога оставах да слушам за какво си говорят. Някои от тези хора познавах, откак се помня — Десак Съндренеца, хората от Четирите къщи като Камови от Камманд, или Пер Актамо. Пер бил десет-дванадесет годишно момче, когато нахлули алдите. Хората в Актаманд оказали яростна съпротива и когато войниците превзели къщата, избили всички мъже и отвели жените в робство. Три дни Пер Актамо се крил от войниците в пресъхналия кладенец на двора. Сега живееше като нас, в своята полуразрушена къща. Но все се шегуваше с мен и беше много мил, а и беше по-млад от всички останали гости на друмлорда. Винаги се радвах, когато ни

навестяваше. Десак пък беше единственият, който ясно даваше да се разбере, че не иска да присъствам на разговорите им.

Онези от гостите, които не познавах, най-често бяха търговци или жители на града и някои от тях все още носеха хубави дрехи. Често идваха мъже, които изглеждаха, сякаш са прекарали доста време на път, гости или пратеници от други градове на Ансул, може би от други друмлордове. Понякога по тъмно през зимата идваха и жени, макар че за тях беше опасно да се движат сами из града. Една идваше доста често, бе възрастна женица с побеляла коса. Изглеждаше ми умопобъркана, заради странното си поведение, но друмлордът я посрещаше с голямо уважение. Винаги носеше книги. Така и не й научих името. Често хората от другите градове също носеха книги, скрити под дрехите или в багажа им. След като научи, че мога да влизам в тайната стая, друмлордът ми даваше книгите, за да ги отнеса там.

Той самият най-често отиваше в стаята през нощта и по тази причина не го бях срещнала по-рано. Аз ходех там само денем, и то доста рядко. Спях в една от предните стаи заедно с Иста и Соста и не можех да изчезна току-така. Освен това дните бяха натоварени, имах много задължения, а и трябваше да ходя на пазар, тъй като хем ми харесваше да излизам, хем по ме биваше от Соста да се пазаря с продавачите.

Иста непрестанно се боеше, че войниците по улиците ще хванат Соста и ще я изнасят. А мене алдите нямало дори да ме погледнат, обясняваше ми. Искаше да каже, че варварите не харесват бледи кльощави момичета с „овчи руна“ като техните и предпочитат ансулски момичета със закръглени бузи и дълги черни коси като на Соста. „Късметлийка си, че изглеждаш тъй“ — все ми повтаряше. Вярно е, че растях бавно, и това също имаше значение. По заповед на ганда на алдите жените можеха да излизат на улиците и да ходят на пазарището само ако са придружени от мъж. Жена, която излиза сама на улицата, е блудница, демон на изкушението, и всеки войник може да я изнасили, да я пороби и дори да я убие. Освен това, изглежда, алдите не смятаха стариците за жени и в повечето случаи не обръщаха внимание на децата. Така че на пазара най-често се навъртаха баби и недораслящи като мен, русоляви момичета, облечени в момчешки дрехи.

Имахме съвсем малко пари, останали от един наш далечен предшественик, който ги скрил много отдавна, когато пиратски флот заплашвал да плякосо и разруши Ансул. По-късно пиратите били прогонени, но семейството забравило за ковчежето с жълтици и сега разчитахме на него. Тъй като средствата в него бяха крайно ограничени, се налагаше да се боря за всеки грош, а пазарлъкът винаги отнема време. Също като молитвите и къщната работа. Иста ставаше много рано всяка сутрин, за да омеси хляб. Единственото време, по което можех да се промъкна в тайната стая, без да предизвикам любопитството на останалите, бе късно вечерта. Ето защо заявих на Иста, че искам да спя в стаята на майка, която бе по-нататък по коридора. Тя нямаше нищо против. Двете със Соста захъркваха веднага щом подушат възглавница, така че беше изключено да забележат, че ме няма. И тъй, всяка вечер, когато се спускаше мрак, аз се промъквах по коридорите до тайната стая и там учех четмо и писмо по волята и благоволенията на моя скъп учител.

В нощите, когато ни навестяваха гости, той не можеше да ме учи на аритански, нито да ми помага при четенето, но въпреки това отивах в стаята. Често оставах да чета почти до зори, погълната от някоя завладяваща история.

Когато пораснах, издължих се и взех поне малко да приличам на девица, започна ужасно да ми се спи, но не нощем, а най-вече на разсъмване. Беше ми трудно да се надигна от постелята и през целия ден бях отпаднала и мудна. Друмлордът разговаря с Иста — макар че го помолих да не го прави — и й каза да наеме някое момиче от улицата, за да ме отмени в метенето и чистенето, които бяха мое задължение.

— Не ми тежи метенето и чистенето — казах му. — Най-много време губя да почиствам олтарите. Ако наемем момиче, нека върши тази работа и тогава ще имам много свободно време.

Това беше грешка. Той ме изгледа бавно и не съвсем одобрително.

— Сянката на майка ти още витае тук, заедно със сенките на нашите предци — рече. — Боговете на тази къща са и нейни богове. Тя им се прекланяше ежедневно. И аз го правя. — Истина беше, не пропускаше и ден да се помоли пред олтарите. — Искам от теб да

спазваш дълга си като дъщеря на нашите прабаби. — И с това разговорът приключи.

Почувствах се едновременно засрамена и измамена. Бях се надявала да спестя цял час досадни задължения — време, през което обикновено бършех прахта от нишите на боговете, почиствах скулптурите, поставях свежи листа на Йене, пълнех кандилото на Пазача на огнището, давах и исках благословия от душите и сенките на нашите предци, обитатели на тази къща, и благодарях на Енну, като ѝ поднасях храна и вода, а накрая заставах на прага, за да прошепна молитвата за Онзи, който гледа на две страни, като не пропусках да запала масления светилник на Деори и още куп неща.

Понякога си мисля, че в Ансул имаме повече богове, отколкото където и да било другаде. Те живеят съвсем близо до нас — богове на земята и нашите дни, на кръвта и костите. Разбира се, аз вярвах дълбоко, че съм благословена, задето знаех, че къщата е пълна с тях и че духът на моята стая живее в празната ниша на стената до вратата, очаква завръщането ми и бди над съня ми. Когато бях малка, се гордеех, че съм се научила да се моля, но оттогава измина доста време. Като че ли взех да се уморявам от боговете. Изисквах ужасно много усилия.

Ала достатъчно беше да си спомня, че алдите наричат нашите богове зли духове и демони и се боят от тях, и сърцето ми веднага се изпълваше с вяра и всеотдайност.

Ако това не помагаше, спомнях си, че тъкмо мама отговаряше за молитвите и богослуженията в къщата. Друмлордът ѝ бе поверил тази задача, също както ѝ бе доверил за съществуването на тайната стая, защото знаеше, че в жилите ѝ тече от неговата кръв. Като се замислих за това, за пръв път си дадох сметка, че двамата с него сме единствените останали от нашия род и че другите обитатели на нашата къща, които се наричат Галва, принадлежат към рода по-скоро по избор, отколкото по пряка линия. До този момент не се бях замисляла за тези различия.

— Майка ми знаеше ли да чете? — попитах го една нощ след поредния урок по аритански.

— Разбира се — отвърна той и присви очи, сякаш се унасяше в спомени. — По онова време това не беше забранено. — Разтърка уморено слепоочията си. При изтезанията му бяха трошили пръстите и

сега те бяха разкривени и подути, но аз си спомнях как изглеждаха навремето. Бяха тънки, фини и елегантни.

— Тя идваше ли да чете тук? — попитах и огледах стаята. Обичах я така, както бе сега — с топли сенки по ъглите и трепкащи светлини на фенерите. Отраженията им караха златистите букви на книгите да хвърлят отблясъци досущ като звездите, които понякога се виждат през малките прозорчета на тавана.

— Не й оставаше много време за четене — отвърна той. — Но всяка свободна минута прекарваше тук. Книгите, с които най-много работеше, бяха счетоводните тефтери. — Той ме погледна, сякаш се опитваше да ме сравни с образа на майка ми в ума си. — Показах й вратата за тази стая, когато чухме, че алдите са пратили армия в Исмайлските възвишения. Още тогава майка ми ме предупреди: Декало е кръв от нашата кръв и има право да знае тайната. Тя може да я запази, ако настъпят тежки времена. А стаята ще й бъде убежище.

— Така и стана.

Той ми отговори с един стих от „Кулата“, аританска поема, която превеждахме заедно:

— Тежка е божията милост.

Отвърнах с друг стих от същата поема:

— Саможертвата е цената, която плаща вярното сърце. Харесваше му, когато си разговаряхме с цитати.

— Може би, докато се е криела тук с мен, а аз съм била съвсем малка, ми е чела от книгите — добавих.

И преди ми беше хрумвала подобна мисъл. Понякога, докато четях нещо, което ми вдъхваше радост, се питах дали майка ми не е чела тези редове, докато е била в тайната стая. Знаех, че друмлордът ги е чел всичките.

— Може и да е така — каза той и кимна. Лицето му беше тъжно.

Гледаше ме, сякаш търсеше отговора на някакъв въпрос, и накрая взе решение и ме попита:

— Мемер, кажи ми нещо. Когато за първи път дойде тук — преди да можеш да четеш, — какво бяха книгите за теб?

Трябваше ми известно време, за да отговоря.

— Ами... измислях им имена. — Посочих големия подвързан с кожа том на „Хроники от Четирийсетия консулат на съндраниите“.

— Тази я нарекох Мечка. А „Ростан“ беше Сияйно червено. Харесваше ми заради златистите букви на корицата... С някои си строях къщичка. Но винаги ги връщах на местата им.

Той кимна.

— Но има някои книги... — не знаех как да продължа, после думите сами намериха пътя, — от които се боя.

— Боиш се? Защо?

Не исках да отговарям, но въпреки това продължих:

— Защото издават звуци.

Той самият издаде едно тихо „ах“.

— И кои са тези книги? — попита.

— Ами има една. Там долу... в другия край. Тя стене.

Защо ли заговорих за тази книга? Дори не си бях помисляла за нея, та какво остава да я споменавам.

Колкото и да обичах времето, прекарано в тайната стая, четенето с друмлорда и съкровищата от поезия и история, които се разкриваха пред мен, нито веднъж не бях посмяла да отида в другия край на стаята, където подът ставаше неравен, от сив гранит, таванът се снишаваше, нямаше прозорчета и светлината умираше бавно в мрака. Знаех, че там някъде има изворче или шадраванче, защото чувах тихото му бълбукане, но нито веднъж не го бях доближила. Понякога си мислех, че стаята се разширява в сенчестия край, друг път, че се стеснява, като пещера или тунел. Но нито веднъж не бях пристъпвала отвъд лавицата със стенещата книга.

— Можеш ли да ми покажеш тази книга?

Известно време не помръднах.

— Бях съвсем малка тогава. Обичах да си представям разни неща. Като например, че „Хрониките“ е мечка. Глупаво е.

— Няма от какво да се страхуваш, Мемер — рече той тихо. — Други имат, но не и ти.

Не отговорих. Призля ми, побиха ме тръпки. Съжалявах, че съм заговорила за това.

Известно време той ме гледа замислено, накрая стигна до някакво решение.

— Добре, друг път ще изясним този въпрос. Още десет строфи? Или ти се спи?

— Още десет строфи — въздъгнах. — От „Кулата“.

Дори сега, след толкова време, изпитвам страх, като си спомня онзи момент. А в онези времена, когато бях на четиринайсет и петнайсет, просто гледах да не доближавам сенчестия край. Но нали тайната стая трябваше да е едничкото място, където да не изпитвам страх? Аз самата го исках. Не разбирах страха си, не исках да вникна в причината за него. Дали нямаше нещо общо с това, което алдите наричаха черна магия и зли духове? Не, това бяха само думи на невежи, на чужденци, които мразят нашите богове, нашите книги, нашите традиции. Сигурна бях, че демоните не съществуват и че друмлордът не е зъл магьосник. Та нали те самите го бяха измъчвали цяла година, за да признае за тъмните си познания, и накрая се бяха отказали.

От какво да се страхувам тогава?

Помнех добре, че книгата бе изстенала, когато я докоснах. Бях едва шестгодишна тогава, но не го бях забравила. Исках да съм смела. Рекох си, че трябва да стигна до сенчестия край. Тръгнах нататък, втренчила поглед в пода. Дъските отстъпиха място на гранитни плочи. Приблжих се до лавицата, без да отварям очи, протегнах ръка и докоснах една книга с разръфана кожена подвързия. И тогава тя изстена. Силно.

Отдръпнах ръка и замръзнах. Отначало си повтарях, че не съм чула нищо. Исках да съм храбра, да избивам алди, когато пораста. Трябваше да съм храбра. Изминах пет крачки, стигнах до следващата лавица и вдигнах глава. На този рафт имаше само една книга. Беше мъничка и гладка, с лъскава бяла подвързия. Стиснах дясната си ръка, протегнах бързо лявата и я взех, повтарях си, че няма никаква опасност, защото книгата е с много красива подвързия. Но когато я отворих, от вътрешната страна на корицата имаше кръв. Червена капка, стичаше се към ръба. Хлопнах книгата, сложих я на лавицата и изтичах обратно в мечото си леговище под голямата маса.

Не бях разказала на друмлорда за този случай. Дори не исках да вярвам, че е истина. Нито веднъж след това не посмях да доближа сенчестия край.

Мъчно ми е сега за онова петнайсетгодишно момиче, което не беше храбро колкото шестгодишното, въпреки че донякъде се възхищавам на куража му. Страхът поражда мълчание, а то на свой ред поражда страх, който рано или късно ни надвива. Дори там, в онази

стая, единственото място на света, където знаех коя съм, не смеех да предположа коя ще стана.

3

Изминаха единайсет години, а все още ми е трудно да напиша откровено за това как излъгах себе си. Трудно е да напиша и за храбростта, която проявих. Но искам тази книга да е напълно достоверна, да може да се използва като архив за Къщата на Оракула, да почете паметта на майка ми Декало, на която я посвещавам. Опитвам се да подредя в хронологичен ред спомените си от онези години, за да стигна до мястото, когато срещнах Грай. Ала едва ли може да се търси ред в спомените на едно малко момиче. Всичко е възел от чувства: невежество, гняв и обич.

Ако имаше мир и покой в онзи мой живот, той произхождаше от обичта ми към друмлорда и вниманието му към мен и от книгите. Книгите са в сърцето на тази книга. Книгите породиха опасността, в която се намирахме, рисковете, които бяхме принудени да поемем, и ни дариха с нашата сила. Алдите с право се страхуват от тях. Ако има бог на книгите, това е Сампа, Създателят и Разрушителят.

От всички книги, които друмлордът ми даде да прочета, от поезията най-много обичах „Преобразяване“, а от прозата „Разкази за господарите на Манва“. Зная, че „Разказите“ са измислица, а не действителни случаи, но от тях черпех истини, от които се нуждаех: за храбростта, приятелството, верността до смърт, за това как, да воюваме с враговете си, как да ги прогоним от земите си. През цялата зима, когато станах на шестнайсет, се промъквах в тайната стая и четях историята за дружбата на Адир и Марра. Мечтаех да си имам приятел и спътник като Адир. Да избягам с него сред снежните хълмове на Сул, да преживея неволи и страдания и после, рамо до рамо с него, да се спусна като орлица върху дорвенските орди и да ги прогоня обратно на корабите им — тази история я препрочитах непрестанно. Когато четях за Стария господар на Сул, си представях, че изглежда като нашия — навъсен сакат човек, но благороден и безстрашен. Защото градът, в който живеех, бе изпълнен с мизерия и страх. Това, на което

ставах свидетелка всеки ден на улицата, караше сърцето ми да се свива. Черпех сила единствено от обичта си към героите на Манва.

Това бе годината, в която взехме от улицата момиченцето Боми, за да помага в домакинството и да ме отмени. На тържествена церемония пред домашния олтар друмлордът ѝ даде фамилията Галва. Тя се нанесе в стаята след тази на Соста. Работеше упорито и неуморно, с което спечели дори уважението на Соста, и освен това беше чудесна събеседничка. Когато я взехме, беше някъде на тринайсет — нямаше представа кога се е родила и коя е майка ѝ. Преживяваше с просия и пръв я забеляза старият Гудит. Примами я досуц като избягала котка. Настанихме я да спи под навеса в двора, а той я накара да си изкарва прехраната, като му помага в чистенето на конюшнията, която всъщност бе пълна с обгорели дърва и натрошени мебели. Гудит обаче бе твърдо убеден, че някой ден друмлордът отново ще има коне.

— Не виждам защо да няма — упорстваше той. — Как един господар на друмищата ще пътешества, ако няма коне? Нима ще го накарате да ходи пеш? Чак до Ессанджан или Дом? С тези негови болни крака? Като някой прост търговец без никакво достойнство? Няма да стане. Той има нужда от коне. Няма спор по този въпрос.

Когато разговаряш с Гудит, бе най-добре да се съгласяваш с него. Побъркан изкуфял старец, отдаден докрай на работата си, макар че не винаги вършеше полезни неща. Имаше мръсна уста, но чисто сърце. Когато Иста взе Боми да ме замества в домакинството, той се разсърди не на нея, а на Боми, задето го „изоставила“ — него и безценната му конюшня. Седмици след това я кълнеше чак до девето коляно всеки път, когато я срещаше на двора, ала Боми не му обръщаше внимание, тъй като не познаваше предците си, нито знаеше къде обитават сега сенките им. Накрая той ѝ прости и тя се върна да му помага, когато приключеше къщната работа, въпреки че в конюшнията бе доста тежко. Правеше го, защото имаше чисто и добро сърце. Тя доведе котките така, както Гудит доведе нея. Следващото лято конюшнията бе пълна с малки мъркащи котенца. Иста твърдеше, че Боми ядяла като за десет момиченца, но аз мисля, че ядеше колкото едно момиче и двайсет котки. Както и да е, конюшнията бе почистена, макар да нямахме коне, които да настаним вътре. Освен това се отървахме от мишките.

На Иста ѝ трябваше известно време да приеме мисълта, че друмлордът ме е взел под крилото си и че се занимава с „образоването“ ми, дума, която тя произнасяше много внимателно, като да беше на чужд език. И наистина, това бе дума, с която трябваше да се внимава под властта на алдите, които смятаха, че четенето е дяволско занимание. Заради тази опасност, а и тъй като самата тя бе невежа („За какво ѝ е на една готвачка да чете, кажи ми? Да не би да поискаш да ти направя супа от мастило и перо?“), Иста не одобряваше учебните ми занимания. Ала нито веднъж не ѝ хрумна да ме обвинява за това или да се възпротиви на друмлорда. Понякога си мисля, че къщата ни беше благословена, защото всички бяхме верни един на друг.

Въпреки мърморенето на Иста се стараех да помагам в кухнята и ходех на пазар — с Боми, ако е свободна, ако ли пък не, тогава самичка. Бях ниско и мършаво момиче с късо подрязана коса и тъй като носех момчешки дрехи, все още приличах на голямо дете или непривлекателно хлапе. Хулиганите от нашата улица знаеха, че съм момиче, и често ме замеряха с камъни — деца на моята раса, на Ансул, а се държаха като мръсни алди. Избягвах срещите с тях. Избягвах и постове на алдите покрай пазарищата: те уж трябваше да въдворяват ред, а непрестанно тероризираха гражданите и вземаха каквото им хареса от сергиите, без да плащат. Стараех се да не показвам страха си, когато минавах покрай тях. Вървах бавно, с привидно безгрижие, и уж не им обръщах внимание. А те стояха свъсени, загърнати в сините си наметала и с кожени ризници, със затъкнати в коланите мечове и тояги. Рядко обръщаха поглед към мен.

А сега приближавам една важна утрин.

Беше късна пролет, четири дни след седемнайсетия ми рожден ден. Соста щеше да се омъжва през лятото и Боми ѝ помагаше в ушиването на сватбената рокля. От седмици това бе единствената тема в разговорите на Иста и Соста — сватба, сватба, сватба, кройки, кройки, кройки. Дори Боми бърбореше непрестанно за това. Като ги слушах, ми се отщяваше да се науча да кроя и шия, а също и изобщо да се омъжвам. Макар че сигурно някой ден щях да се влюбя, а останалото щеше да дойде по реда си. Но първо трябваше да разбера коя съм. Трябваше да съдържа обещанието си пред моя обичан господар

и да науча ужасно много неща. Така че веднъж ги оставих да си дърдорят и отидох на пазара сама.

Беше чудесен слънчев ден. Спуснах се по стъпалата към Фонтана на Оракула. Широкият плитък басейн беше пресъхнал и мръсен, тръбата, от която някога бликала вода, стърчеше самотно от счупената скулптура. Фонтанът бе пресъхнал, откак се помнех, а вероятно и преди това, но все пак отправих кратка молитва към Повелителя на изворите и водата, докато го заобикалях. Зачудих се, не за първи път, защо ли са го нарекли Фонтана на Оракула и защо другото име на Галваманд е Къщата на Оракула. Реших, че ще е най-добре да попитам за това друмлорда.

Откъснах очи от занемарения фонтан и плъзнах поглед над града, към извисяващия се от другата му страна Сул, планината от скали и сняг, развяла облачно знаме на север, накъдето духаше вятърът. Помислих си за Адира и Марра и техните дрипави войници, подгонени към заледените върхове, останали без храна и огън, и за това как коленичили, за да отправят молитви към бога на планината и духовете на ледника. Една врана долетяла — стискала в клюна си листенца и ги пуснала в краката на Адира. Те благодарили на птицата и ѝ предложили от оскъдния хляб, с който разполагали. „Дар зелена надежда в клюн като черно желязо“. Мислите ми винаги бяха отправени към героите.

Прошепнах молитва към Сул и суните и си продължих по пътя, като не пропуснах да плъзна ръка по каменната ниша на боговете на Западна улица. Бях решила да сляза на Пристанищния пазар, въпреки че оттам пътят до дома бе по-дълъг, особено когато носиш покупки. Нищо не можеше да помрачи чудесното ми настроение от това, че се разхождам на чист въздух и че слънцето грее безгрижно. В моменти като този се изпълвах с увереността, че моите богове ме следват навсякъде. Забравях страховете си. Минавах покрай постовете на алдите, сякаш са дървени статуи.

Пристанищният пазар е широк и настлан с мрамор площад, червените сводове на Митническата служба се издигат в северния край, а Кулата на Морските адмиралци — в южния. На запад се отваря към морето и залива. Дълги ниски мраморни стъпала с извит резбован парапет се спускат към крайбрежния навес на Адмиралтейството и каменистия бряг. Всичко това бе окъпано от слънчевата светлина и

разкрасено от синевата на морето, свежия вятър, разноцветните шатри и чадъри на сергиите и веселата шумотевица на пазара. Минах покрай бога на пазара, овален камък, изобразяващ най-старото градско божество Леро, чието име означава справедливост, съгласие и праведни дела. Поздравих го с ръка открито, без дори да се замислям, че наблизко може да се навъртат алди.

Никога досега не го бях правила. Когато бях на десет, видях как войниците пребиха един възрастен мъж и го оставиха окървавен и в несвяст на улицата, под празния пиедестал на бога, пред когото се бе поклонил. Тогава избягах, обляна в сълзи, и така и не разбрах дали е оцелял. Не бях забравила този случай, но сега той нямаше значение. Днес бе ден, в който страхът напълно ме бе напуснал. Свещен ден. Благословен.

Прекоших площада, като се извъръцах на всички страни, защото обожавах сергиите и стоките по тях, както и вресливите гласове на продавачите, които възхваляваха гръмогласно стоката си. Тръгнах към рибния пазар, но се отклоних, когато забелязах, че вдигат голяма шатра край Адмиралтейската кула. Попитах едно момче, което продаваше захар на бучки, за какво е шатрата.

— Дошъл е прочут разказвач от Предпланинието — отвърна то. — Много известен. Мога да ви запазя място, млада господарке. — Момчетата от пазара умеят да правят грошове и от фъшкии, както се казва.

— Мога и сама да си намеря място — отвърнах, но момчето поклати глава.

— О, скоро шатрата ще се натъпче до пръсване. Казват, че ще остане вътре през целия ден. Много изтъкнат човек. Половин грош, за да ви запазя най-хубавото местенце, какво ще кажете, а?

Изсмях се на предложението му и си продължих по пътя.

Въпреки това се изкушавах да надърна в шатрата. Имах желание да направя нещо глупаво и необмислено, като например да чуя този прочут разказвач. Алдите са луди за разказвачи и песнопойци. Казват, че всеки заможен алд държи в имението си поне по един разказвач, разказвачи имало и във войската им. Друмлордът разправяше, че преди да се появят нашествениците, в Ансул нямало много разказвачи, но сега се били навъдили — откакто забранили книгите. Познавах и наши сънародници, които разказваха легенди

срещу дребни възнаграждения по уличните ъгли. Бях спирала да ги слушам, но повечето им разкази бяха за подвизите на алдите. Не харесвах истории за алди, за техните войни, за непобедимите им бойци, за тираничния им бог — все неща, които не ми бяха присърце.

Това, което ме привлече, бе споменаването на „планинците“. Човек, дошъл от Предпланинието, не можеше да е алд. Предпланинието се намира далече на север. До миналата година, когато прочетох „Голямата история“ на Еронт, с нейните карти на всички страни на Западния бряг, не бях чувала за тези отдалечени земи. Момчето от сергията бе казало думата, сякаш я бе запомнило, без да разбира смисъла ѝ, освен че става дума за много, много далечна страна. Дори за Еронт Предпланинието бе земя, забулена в легенди. Не помнех почти нищо от картите освен една голяма планина със странно име, което сега — докато си проправях път през тълпата — ми убягваше.

Спрях пред една сергия и се спазарих за една червенушка, толкова голяма, че щеше да ни засити всички, дори и котките, и щеше да остане за рибена чорба на заранта. Минах на другия ред и купих сирене и сушен зарзават. На връщане доближих нехайно шатрата, за да проверя дали вътре вече става нещо. Тълпата се беше сгъстила. Зърнах ездачи над хорските глави, както и главите на конете — бяха двама алдски офицери. Алдите не водеха жените си от пустинята, но пък пристигаха с чудесните си коне, към които се отнасяха с такова внимание, че хората ги наричаха „алдските жени“. Като внимавах да не ги чуе някой алд, разбира се.

Хората се опитваха да се дръпнат от пътя на конете, но имаше някаква суматоха зад тях. После изведнъж единият от конете изцвили и се изправи на задните си крака, подплаши се. Тълпата внезапно се раздели. Конят препускаше право към мен. Усетих натиска на тълпата отзад и осъзнах, че не мога да помръдна. Конят се приближаваше — нямаше ездач и люшкащите се юзди ме шляпнаха през ръката. Сграбчих ги и ги дръпнах. Главата на коня се спусна към рамото ми и се озовах право пред облещените лилави очи. Главата му ми се стори толкова голяма, че сякаш заемаше целия свят. Но конят бе спрял. Плъзнах ръка нагоре по юздите и ги стиснах силно, не знаех какво да направя. Конят се опита да отметне глава, с което почти ме вдигна от земята, но аз го удържах, макар да бях обзета от ужас. Конят изпръхтя

мощно през ноздри и застана неподвижно — дори се опря на мен, сякаш търсеше закрила.

Всички наоколо крещяха и пищяха и се притесних да не подплашат пак бедното животно.

— Кротко, кротко — повтарях глупаво, сякаш конят можеше да ме разбере. А после тълпата зад коня неочаквано се разтвори и на огрените от слънчевите лъчи плочи видях алдския офицер, хвърлен от седлото и все още замаян. Непозната жена вървеше към него... и до нея вървеше лъв. По-точно лъвица.

Жената и лъвицата вървяха рамо до рамо. При всяка тяхна крачка всички отстъпваха. Вече никой не издаваше и звук.

Зад жената и животното видях покрива на малък фургон. Те тръгнаха към него и тълпата отново им отвори път. Двата коня, впрегнати отпред, стояха съвсем спокойно. Жената отвори задната врата на фургона, лъвицата скочи вътре, опашката ѝ изчезна с елегантно помахване, решетестата врата се спусна след нея. Жената тръгна обратно, отново без да среща затруднения с множеството на площада.

Коленичи до офицера, който вече се бе надигнал и се озърташе замаяно. Прошепна му нещо, после се изправи и се приближи към мен. Стоях и стисках юздите на коня, не смеех да ги пусна. Хората около мен заотстъпваха, блъскаха се и се бутаха и това отново изплаши коня. Той дръпна рязко глава, кошницата с продуктите се изхлузи от пръстите ми и рибата, зарзаватът и сиренето се разпиляха по земята, което изплаши животното още повече. Сигурно щях да изпусна юздите, но в този миг жената застана до мен. Сложи ръка на шията на коня и му каза нещо. Той поклати глава и в гърдите му се надигна дълбок звук, но остана неподвижен.

Жената протегна ръка към мен и аз ѝ подадох юздите.

— Добра работа — рече ми тя. — Добра работа! — Отново се наведе към коня и му прошепна нещо, а после духна съвсем леко в ноздрите му. Конят въздъхна и сведе глава. Наведох се и почнах трескаво да събирам прехраната ни за следващите два дни, преди да са я стъпкали или откраднали. Жената видя какво правя, шляпна коня по хълбока и приклепна да ми помага. Успях да прибера рибата и зарзавата, а някой от тълпата ми подхвърли сиренето.

— Благодаря ви, добри хора на Ансул! — каза жената с ясен глас с чуждоземски акцент. — Това момче заслужава награда! — Обърна се към офицера, който се беше изправил, но още се поклащаше. — Капитане, това момче улови кобилата, дето я изплаши моята лъвица. Искам прошка за последното.

— Лъв, мда... — смотолеви все още обърканият офицер. Погледна я, погледна мен, бръкна в кесията си и ми подаде нещо — монета от един грош.

Тъкмо връзвах капака на кошницата. Не му обърнах внимание и не взех паричката.

— О, колко щедро, колко щедро — шепнеха хората в тълпата и някой подхвърли: — Фонтан от щедрост! — Офицерът плъзна поглед по лицата им. Накрая го спря на жената пред себе си. Тя държеше юздите.

— Махни си ръцете от кобилата ми! — кресна той. — Ей ти, жено... нали твой беше лъвът...

Жената му подхвърли юздите, шляпна лекичко кобилата по задницата и изчезна в тълпата. Този път множеството се събра зад нея. След миг покривът на покрития фургон се отдалечи.

Разбрах, че това е най-умното, което мога да направя и аз, и на свой ред изчезнах, докато офицерът се качваше на седлото.

Една стара продавачка, викаха ѝ Високата шапка, бе наблюдавала сценката, покатерена на стол. Когато я доближих, ми подвишна:

— Бива те да се оправяш с коне, а?

— Ами не — рекох. — Каква е тази лъвица?

— Каквато и да е, върви с разказвача. И с жена му. Така разправят. Остани да го чуеш. Бил царят на историите.

— Трябва да отнеса рибата у дома.

— Да де. Рибата не може да чака. — Тя втренчи малките си злобни очички в мен. — Ето, дръж. — Подхвърли ми нещо, което улових машинално, и ми обърна гръб. Беше един грош.

Благодарих ѝ, но оставих монетата в нишата на Леро, където хората пускат милостиня, та после бедняците да я приберат. Не се страхувах от стражата, пък и шансът да ме видят бе малък. Тъкмо свивах по калдъръмената уличка от пазара, когато чух зад гърба си тропот на копита и потракване на колела. Откъм улица „Митническа“ се приближаваше фургончето с лъвицата, на капрата седеше жената.

— Да те закарам? — предложи тя и дръпна поводите. Подвоумих се. Не знаех как да постъпя, никога не бях изпадала в подобна ситуация. Ужасно се стеснявах от непознати. Но денят бе хубав, денят бе благословен и не исках да го развалям с отказа си. Благодарих ѝ и се покатерих до нея на капрата.

Стори ми се много висока.

— Накъде?

Посочих към улица „Западна“.

Не я видях да прави нещо, дори не подръпна юздите, както правят кочияшите, нито издаде някакъв звук, но конете изведнъж тръгнаха. По-високият беше червеникавокафяв, цвят почти като на подвързията на „Ростан“, а по-малкият бе кестеняв, с черни крака и опашка и петно като бяла звезда на челото. И двата бяха по-едри от алдските коне, но изглеждаха съвсем кротки. Ушите им помръдваха, сякаш ни слушаха, а движенията им ми се сториха някак особени.

Изминахме няколко пресечки в мълчание. Аз зяпах наоколо, разглеждах каналите и фасадите на сградите и надзъртах през прозорците. Беше ми приятно да гледам минувачите отвисоко.

— Този лъв отзад... — промърморих смутено.

— Львица — поправи ме жената.

— От Асударската пустиня! — сетих се за картинката от „Голямата история“.

— Точно така — потвърди тя. — Сигурно затова изплаши кобилата. Тя знае с какво си има работа.

— Но ти не си алд — рекох и в същия миг се изплаших от мисълта, че може би греша въпреки мургавата ѝ кожа и черните очи.

— Аз съм от Предпланинието.

— От далечния север! — възкликнах и едва не си прехапах езика.

Тя ме погледна с крайчеца на окото и почти очаквах да ме обвини, че съм чела книги. Но не това бе забелязала.

— Ама ти не си момче — рече. — Ох, колко съм глупава!

— Не съм. Обличам се като момче, защото... — Спрях. Тя кимна, за да ми подсказе, че няма нужда от обяснения.

— Как се научи да се оправяш с коне?

— Не съм. Никога не бях докосвала кон.

Тя подсвирна. Звукът бе мелодичен и приятен, като чуруликане на птичка.

— Е, значи или си късметлийка, или ти е вродено.

Усмивката ѝ беше приятна и понечих да ѝ кажа, че съм късметлийка и че Леро, богът на късмета, ме покровителства в този чудесен ден, но се боях да не издрънкам нещо, което не бива.

— Знаеш ли, чудя се дали не можеш да ми покажеш някоя сваятна конюшня. Даже си помислих, че си конярче. Справи се с оная кобила като стар коняр.

— Ами... тя сама дойде при мен.

— Сама — повтори тя.

Копитата продължаваха да потропват успокояващо по калдъръма.

— Ние имаме конюшня — подметнах.

— Охо! — Тя се разсмя.

— Но трябва първо да попитам.

— Естествено.

— Не че държим вътре коне. Няма сено, няма овес.

Нямаме коне от... от много години. Но е чисто. Има малко слама. И котки. — Всеки път, когато отворех уста, се притеснявах да не кажа нещо, което не трябва. Затова стиснах зъби.

— Много си мила. Но ако се окаже, че е неудобно, няма да се сърдя. Истината е, че галдът ни предложи да използваме неговите конюшни. Аз обаче не искам да съм му задължена. — Тя отново ме погледна.

Харесвах я. Харесвах я още от мига, когато я видях с лъвицата. Харесвах начина, по който говореше, всичко в нея ми допаднаше.

Пък и нали денят бе благословен.

— Казвам се Мемер и съм дъщеря на Декало Галва от Галваманд — представих се.

— Аз съм Грай Барре от Роддмант.

След като се запознахме по този начин, отново ме досрамя и продължихме пътя в мълчание.

— Това е къщата — рекох, когато стигнахме улица „Галва“.

— Много красива къща — отвърна тя малко обезпокоено.

Галваманд е просторно и знатно имение с големи дворове, каменни арки и високи прозорци, но половината тъне в разруха, та ми

беше странно, че някой, дошъл толкова отдалече и видял какви ли не места, забелязва красотата на моята къща.

— Това е Къщата на Оракула — поясних. — Къщата, в която живее друмлордът.

Още не бях произнесла докрай тези думи и каручката спря. Грай ме погледна изненадано.

— Друмлордът Галва? Ей, я по-живо! — Това беше за конете. Те вдигнаха глави и отново запристъпваха бавно. — Брей, какви неочаквани изненади днес!

— Днес е денят на Леро — рекох. Бяхме пред голямата порта. Скочих от капрата, за да докосна Праговия камък.

После пуснах Грай вътре, минахме покрай изсъхналия басейн на Фонтана на Оракула, влязохме в просторния двор отстрани на къщата и фургонът затрополи към сводестите врати на конюшните.

Насреща ни излезе намръщеният Гудит.

— В името на призраците на глупавите ти предци, какво да дам за храна на тези животни? — викна той. После дойде до нас и почна да разпряга червения кон.

— Чакай, чакай — спрях го. — Трябва да говоря с друмлорда.

— Говори си колкото щеш, но животните трябва да се напоят, нали тъй? Оставете на мен, госпожо. Аз ще се погрижа.

Грай го остави да разпегне конете и му помогна да ги вкара вътре. Старецът донесе ведро и наля прясна вода. Жената го гледаше с интерес и симпатия.

— Откъде вземате водата? — попита го и той почна да й разказва за изворите на Галваманд.

Докато заобикалях фургона, той се разтресе леко. Лъвицата. Зачудих се какво ли ще каже Гудит за нея.

После изтичах в къщата.

4

Друмлордът беше в галерията в дъното и разговаряше с Десак. Десак не беше ансулец, а съндранец, войник от тяхната армия. Никога не носеше книги, нито говореше за тях. Имаше изправена стойка, изказваше се отривисто и рязко и почти не се усмихваше. Според мен бе преживял доста мъка в живота. Двамата с друмлорда се отнасяха един към друг с уважение. Разговаряха дълго и винаги насаме. И двамата ме погледнаха навъсено, когато влязох, и млъкнаха. Приблжих се към тях, до осветеното място под прозореца. Задната част на къщата, която почти опира в склона, е най-хладна: а нямахме достатъчно дърва, за да отопляваме навсякъде.

Поздравих ги. Друмлордът повдигна вежди, очакваше да чуе защо идвам.

— Дошли са пътешественици от далечния север и молят да настанят конете си в конюшната. Мъжът е разказвач, а жената... — поколебах се — жената има лъв. Лъвица. Казах й, че ще попитам дали може да оставят конете тук. — Докато говорех, се почувствах като герой от историите за господарите на Манва, които отправят молба пред някой благороден домакин.

— Циркаджии — подметна Десак. — Чергари.

Тонът му ме ядоса и се троснах:

— Не са!

Друмлордът ме изгледа, учуден от грубото ми поведение.

— Тя се казва Грай Барре от Роддмант, в Предпланинието.

— И къде е това Предпланиние? — ме попита Десак, сякаш бях малко дете.

— Далече на север.

— Би ли обяснила, Мемер? — подкани ме друмлордът, както го правеше, когато превеждах някоя строфа или отговарях на труден въпрос. Обичаше изказванията да са подредени, да има смисъл в тях. Опитах се.

— Мъжът ѝ е дошъл да разказва истории на Пристанищния пазар. Там срещнах жената. Лъвицата ѝ уплаши коня на един алд. Аз го улових. После тя го усмири. Докато се прибирах, ме настигна и ме докара дотук с фургона си. Каза, че търсела конюшня. Лъвицата е във фургона. Гудит напои конете.

Едва сега осъзнах, че все още държа кошницата с покупките.

Двамата мълчаха.

— И ти си ѝ предложила да използва конюшните? — попита друмлордът.

— Казах, че ще попитам.

— Ще бъдеш ли така добра да я поканиш тук?

— Да — отвърнах и изприпках навън.

Оставих кошницата в килера — Иста и другите все още се занимаваха с роклята — и излязох на двора. Грай и Гудит разговаряха за кучета, или по-точно Гудит ѝ разказваше за прочутите галвамандски хрътки, които вземали дейно участие във всички големи ловни излети, а освен това пазели вратите.

— В наши дни има само котки — оплака се той. — Котки навсякъде. И без това няма достатъчно месо да храним кучетата. Няма спор по този въпрос. Ама като дойде обсадата, самите кучета се превърнаха в месо за нас.

— Сигурно е по-добре, че сега нямате хрътки — рече тя. — Защото щяха да се изплашат от това, което карам отзад.

Намесих се в разговора:

— Друмлордът пита дали бихте влезли в къщата. Би излязъл да ви посрещне, но му е трудно да върви. — Така ми се искаше да я посрещна подobaващо, както са правели навремето със знатните гости, досущ като в историята за господарите на Манва.

— С удоволствие — отвърна тя. — Но първо...

— Оставете конете на мен — успокой я Гудит. — Аз ще ги настаня вътре и ще им намеря сенце.

— Във фургона има сено и торба овес... — почна тя, но той махна с ръка.

— Не, не, не, никой не си носи храна в къщата на друмлорда. Хайде с мен, уважаема госпожо.

— Казва се Звезда — рече Грай. — А той е Бранти. — Като чува имената си, конете повдигнаха глави, а кобилата изпръхтя. — Мисля,

че ще е добре да знаете какво още карам вътре — добави тя и нещо в гласа ѝ накара Гудит да се извърне и да я изслуша. — Котка. Доста поедра от вашите обаче. Много е доверлива, но не обича да я стряскат. Ще ви помоля да не отваряте задната врата. Мемер, тук ли да я оставя, или да я взема с мен вътре?

Когато ти върви, не изпускай късмета си. Щеше ми се Десак да види „циркаджийския“ лъв и да се изплаши.

— Ами...

Тя втренчи поглед в мен.

— По-добре да я оставя — рече с усмивка. И като си помислих какви ужасени писъци ще нададат Иста и Соста, си дадох сметка, че е права.

Тя ме последва през двора към входната врата. На прага спря и промърмори молитвата на гостенина към къщните богове.

— И вашите богове ли са същите като нашите? — попитах.

— В Предпланинието не почитаме кой знае колко боговете. Но по време на пътешествията ни се научих да почитам и да искам благословията на всички богове или духове, които биха могли да ми я осигурят.

Това също ми хареса.

— Алдите плюят на нашите богове — рекох.

— Моряците казват, че не е хубаво да се плюе срещу вятъра — подсмихна се тя.

Преведох я по обиколния път, защото исках да ѝ покажа гостната и големия двор, който водеше към учебните стаи и страничните дворове. Тук всичко бе голо, нямаше мебели, статуите бяха изпочупени, гоблените открадна ти, а подът непометен. Бях колкото горда, че ѝ показвам този повехнал разкош, толкова и засрамена.

Но тя крачеше по коридорите с широко отворени очи. Наблюдавах я и установих, че макар да изглежда спокойна и уравновесена, в нея има нещо, което винаги е нащрек. Приличаше ми на безстрашно диво зверче, попаднало на непознато място.

Почуках на резбованата врата на галерията и друмлордът ни покани да влезем. Десак си бе отишъл. Друмлордът се надигна да поздрави гостенката. И двамата склониха леко глави и се представиха.

— Добре дошли в къщата на моето семейство — рече той, а тя отвърна:

— Приветствия за Къщата на Галва и вашите роднини и моите почитания към боговете и предците на това място.

Когато се изправиха, и двамата се огледаха с очевидно любопитство. В нейните очи блестеше вълнение.

— Доста път сте изминали, за да ни поднесете приветствията си — каза друмлордът.

— И за да се срещна със Салтър Галва, друмлорда.

Лицето му се затвори, както се затваря книга.

— В Ансул няма други господари освен алдите — рече той. — Аз съм незначителен човек.

Грай ме погледна, сякаш търсеше подкрепата ми, но аз не знаех какво да кажа. Тя пак се обърна към друмлорда.

— Простете, ако съм се изказала неправилно. Но ще позволите ли да ви кажа какво ни доведе в Ансул — мен и съпруга ми Оррек Каспро?

Когато чу това име, той трепна изненадано, също както бе трепнала тя, когато бях споменала титлата му пред нея.

— Каспро е тук? — попита той. — Оррек Каспро? — Друмлордът си пое бавно дъх, после се окопоти и продължи с официален тон: — Славата на поета се носи пред него. Появата му в нашия град е истинска чест. Мемер ми спомена, че на площада ще има рецитал на разказвач, но не знаех, че ще е той.

— Ще има представление за алдския ганд — поясни Грай. — Гандът пратил да повикат мъжа ми. Но не затова пристигнахме в Ансул.

Последва ново, още по-тежко мълчание.

— Ние търсехме тъкмо тази къща — продължи Грай. — А ето, че дъщеря ви ме доведе тук, макар да не знаех, че ви е дъщеря, нито тя знаеше какво търсим.

Той ме погледна.

— Така е — потвърдих. И тъй като продължаваше да ме гледа недоверчиво, добавих: — Боговете бяха с мен през целия ден. Днес е денят на Леро.

Това вече му направи впечатление. Той потърка горната си устна с кокалчетата на юмука си, както правеше, когато се замислеше дълбоко. Сетне изведнъж взе някакво решение и забрави недоверието си.

— Ваша е благословията на този дом, щом ви доведе самият Леро — заяви. — Всичко, което притежаваме, е и на ваше разположение. Ще седнете ли, Грай Барре?

Забелязах, че тя наблюдава как се движи друмлордът, докато я водеше към креслото, че се вглежда за миг в осакатените му ръце, докато ги полага върху облегалките на креслото. Аз седнах на високия стол до масата.

— Както славата на Каспро е стигнала до вас — заговори тя, — тъй до нас дойде вестта за прочутите библиотеки на Ансул.

— И вашият мъж е дошъл, за да види библиотеките?

— В книгите той търси материал за своето изкуство и за душата си.

Като чух това, бях готова да ѝ дам цялото си сърце — и на мъжа ѝ.

— Но той сигурно знае — заговори друмлордът с привидно безразличие, — че книгите на Ансул бяха унищожени, заедно с мнозина от техните читатели. В града не е разрешено да има библиотеки. Дори писменото слово е под възбрана. Сега слово е само дъхът на Атх, единствения бог, и то може да се произнася само шепнешком. Да бъде оковано в писмо е богохулство.

Потреперих, защото ми беше неприятно да го чуя да говори така — сякаш наистина вярва на думите си.

Грай не отговори.

— Надявам се, че Оррек Каспро не носи книги със себе си — продължи той.

— Не носи. — Тя поклати глава. — Дойде тук, защото ги търси.

— Както търсим огньовете в морето.

— Или мляко от камък пустинен — отвърна незабавно тя.

Видях пламъче в очите ѝ, едва доловим блясък, докато отвръщаше с втората част от една от любимите ми Дениосови строфи.

— Може ли да дойде тук? — попита тя смирено.

„Да! Да!“ — исках да извикам, но останах потресена и засрамена, когато друмлордът не отвърна веднага, не предложи топлото ни гостоприемство. Той се поколеба и после всичко, което попита, бе само:

— Разбрах, че е гост на ганд Йоратх?

— Когато бяхме в Урдайл, ни застигна вест, че „Йораттх, гандът на алдите в Ансул, кани Оррек Каспро, ганда на Всите творци“, да му демонстрира своето изкуство. Казаха ни, че ганд Йораттх много обичал да слуша различни истории и поеми. Както и неговите роднини. Така че дойдохме. Но не като негови гости. Той предложи конюшня за конете ни, но не и подслон за нас. Неговият бог ще се засегне, ако даде подслон на неверници. Така че, като дойде време Оррек да се представи пред ганда, това ще стане навън, под открито небе.

Друмлордът произнесе нещо на аритански, не бях сигурна, но ми се стори, че е за небето, където има място за всички звезди и божества. И я погледна, за да провери дали е разбрала какво казва.

Тя наведе глава и каза:

— Аз съм само една невежа жена.

— Съмнявам се! — отвърна друмлордът и изведнъж се разсмя.

— Наистина. Моят мъж ме е учил на някои неща, но познанията ми не са кой знае какви. Имам дарбата да чувам онези, които не говорят.

— Мемер каза, че водите със себе си лъвица.

— Така е. Пътуваме много, а пътниците са лесна плячка. Когато изгубихме кучето си, потърсих друг спътник, който да го замести. Срецнахме група чергари, разказвачи и музиканти, бяха заловили една лъвица и малкото ѝ в пустинните хълмове на юг от Вадалва. Те задържаха майката, за да я показват, а малкото продадоха на нас. Тя е чудесен спътник, на който може да се разчита.

— Как се казва? — обадох се.

— Шетар.

— И къде е сега? — попита друмлордът.

— Във фургончето, което е пред вашите конюшни.

— Надявам се да я видя. Грай Барре, позволете да ви поканя в моя дом — вас и вашия, съпруг, а също и лъвицата.

Тя му благодари за гостоприемството, а той каза:

— Бедните са щедри на гостоприемство. — Лицето му бе все така озарено, откакто бе произнесла името на мъжа си. — Мемер — рече той. — В коя стая...

Вече бях решила и дори бях пресметнала дали рибата може да нахрани осем души, ако Иста я свари.

— Източната — рекох.

— А защо не в Деканските покои?

Това ме стресна и изненада, защото знаех, че майка му е обитавала този хубав просторен апартамент на етаж над неговата стая, в най-старата част на къщата. Преди много години в Галваманд се помещавала библиотеката и университетът на Ансул и тогава апартаментите принадлежали на декана на университета. От малките им тесни прозорчета се виждат покривите на невисоките къщи на запад от нас. В покоите имаше легло и почти нищо друго. Но бих могла да занеса дюшеци от Източната стая и собственото си кресло.

— Ще запаля огнището там — казах, защото знаех, че неизползваните стаи са студени и влажни.

Друмлордът ме погледна с нескрита нежност. После се обърна към Грай Барре.

— Мемер замества ръцете и главата ми. Не ми е родна дъщеря, но е истинската наследница на къщата. Нейните богове и предци са и мои.

Знаех добре, че в жилите ми тече кръвта на Галва, но въпреки това изпитах неопишуема радост, като го чух да говори така.

— На пазара — рече Грай — една кобила се уплаши, когато видя лъвицата ми, хвърли ездача си и препусна право към Мемер. Тя улови юздите, спря я и я удържа. Храбра е като лъвица.

— Ще ида да подготвя стаите — заявих, изчервена и засрамена.

Грай се извини и дойде с мен, за да ми помогне. След като запалихме огнището и оправихме леглото, каза, че ще иде да доведе мъжа си от Пристанищния пазар. Ужасно ми се искаше да тръгна с нея и тя го усети.

— Сигурно вече е приключил с разказите — рече, — но ще се радва да се запознае с теб. Ще оставя Шетар във фургона. Там ѝ е добре. — Докато слизахме по стълбите, добави: — Една лъвица стига, нали?

Как да не я обича човек?

И тъй двете с Грай Барре се върнахме на Пристанищния пазар. Там за първи път чух Оррек Каспро.

Шатрата се пръскаше по шевовете от народ, хората стояха плътно наредени, като дървета на планински склон, безмълвни, заслушани. Тъкмо им разказваше историята на Огнеопашатата птица

от „Преобразяване“ на Дениос. Знаех я, знаеха я и възрастните жители на града, но за алдските войници — които не бяха хич малко в тълпата, както и за повечето младежи, тя бе съвсем нова, непозната. Виждах изцъклени очи, помръдващи устни, съсредоточени лица. Скоро аз също бях запленена от ясения вибриращ глас на разказвача, от странния му диалект — и престанах да го виждам. Докато слушах, имах чувството, че историята оживява пред мен.

Когато приключи, тълпата остана смълчана за още известно време, после се понесоха въздишки и възклицания, алдите запляскаха с ръце, а възрастните се развикаха одобрително: „Ей-хо! Ей-хо!“. Едва сега успях да го разгледам — красив и строен мъж, висок и тъмнокож, изправен в предизвикателна поза на подиума, въпреки че говореше с благ глас.

Дълго не можахме да се приближим до него.

— Трябваше да доведе и другата лъвица — засмя се Грай, докато напразно се опитвахме да си проправим път през гъстата тълпа от войници и офицери с техните сини наметала, мечове и тояги, всички напиреха напред към разказвача, който бе слязъл сред тях.

Когато той отново се качи на подиума и огледа тълпата, Грай подсвирна с птичия сигнал, но този път силно и пронизително. Той веднага я видя, тя кимна наляво и след няколко минути Оррек ни чакаше на стъпалата на митницата.

Сега, когато войниците се бяха разпръснали, след него пристъпваха само обикновени граждани, кротки и смирени хорица. Един възрастен мъж застана пред него и му се поклони дълбоко, както се кланяме, когато изразяваме благодарност към боговете — с разперени ръце.

— Възхвала на твореца — прошепна мъжът. Видях, че е разплакан. Познавах го, беше един от хората, които носеха книги на друмлорда. Не знаех как се казва.

Оррек Каспро пристъпи към нас, хвана протегнатите ръце на Грай и ги задържа за малко.

— Измъкни ме от тук! — каза. — Къде е Шетар?

— В Галвамант — отвърна тя, произнесе думата със северняшки акцент. — Водя ти Мемер, дъщеря на Галвамант. Поканени сме да им гостуваме.

Очите му се разшириха. Поздрави ме любезно, но не попита нищо, макар да изглеждаше, сякаш го вълнуват много неща.

— Моля да ме извините — казах, понеже внезапно се сетих за нещо. — Имам още малко работа на пазара. Знаете пътя, аз ще ви настигна. — Оставих ги. На Иста ѝ трябваша повече зеленчуци, за да приготви риба за осем души.

Винаги съм се чудела защо разказвачите пропускат такива теми като домакинство и готвене. Не са ли за това всички големи войни — за да може накрая семейството да се събере и да се нахрани в някой мирен дом? В историите се разказва как господарите на Манва ловували или събирали корени, за да си приготвят храна, докато живели на биваци в изгнание, но не се казва нищо за това как са живели жените и децата им в опустошения от враговете град. Те също е трябвало да си намират прехрана, да чистят къщите, да почитат боговете, както правехме ние по време на обсадата. Когато героите се връщат от планината, ги чака тържествено посрещане. Ще ми се да зная откъде са вземали жените продукти за пиршеството.

Докато катерех хълма за Гелбов мост, видях Грай и мъжа ѝ в горния край на улица „Западна“. Когато влязох в кухнята, Соста и Боми все още не се бяха оправили от изненадата от срещата с гостите, а Иста бе на ръба на истерията — „Как в името на Сампа Разрушителя ще нахраня гостите с една риба и шепа зарзават?“ Не я умилостивиха и допълнителните зеленчуци, които бях донесла. Тя се захвана за работа, като едновременно режеше джинджифил и моркови и командваше безжалостно Боми и Соста. Галваманд нямаше да се изложи пред гостите си, нито да посрами предците ни, докато Иста бе жива. Тъкмо това имах предвид одеде, когато говорех за историите. Ако това не е важно, кое тогава? Ако в тази работа няма чест и достойнство, в коя има?

Иста можеше да ни разказва за пиршества, на които присъствали по четирийсет души в голямата столова, но същевременно ни поднасяше храна в една стая, която наричаше „килер“ — само защото, макар и достатъчно голяма, по стените ѝ имаше рафтове с посуда. Гудит бе оковал масата, а столовете донесохме от различни стаи. Често това бе най-дългата разходка на друмлорда за целия ден, по коридорите и покрай стълбището на вътрешния двор, за да дойде на вечеря в „килера“. Тази вечер се появи с тежка сива роба, единствената

тържествена дреха, останала му от някогашните дни на величие. Всички се измихме и почистихме, с изключение на Гудит, който миришеше на конска пот. Грай носеше дълга червена риза над тесните си копринени панталони, а мъжът ѝ бе с бяла риза, черно палто и черна фустанела, която се спускаше до коленете. Черното му отиваше и Соста го зяпна, ококорена като риба на сергия.

Но друмлордът също бе красив мъж посвоему, въпреки че накуцваше, и докато приветстваше Оррек Каспро, отново се сетих за героите Адира и Марра. Двамата с Каспро стояха изпънати един пред друг, макар че това вероятно бе доста мъчително за друмлорда.

Седнахме на масата, Грай отдясно на друмлорда, а Каспро от лявата му страна, после Соста, Боми, Гудит и аз; последното място беше свободно, защото Иста заяви, че няма да подгъне крак, докато не поднесе на всички. „Готвач на масата е загоряла вечеря“ — заяви тя, което вероятно бе самата истина, когато трябва да се обслужат толкова много хора, а вечерята още се готви. Тя остана, докато друмлордът казваше мъжката благословия — аз казах женската, — и после изчезна, а ние се нахвърлихме върху хляба и варената риба. Испитах гордост и удоволствие, че храната, с която посрещаме гостите, наистина си я бива.

— Виждам много сходни неща между вас, хората от Ансул, и планинците — подхвана разговор Каспро. Гласът му несъмнено бе най-красивото в него — беше като мандолина. — Цялото семейство се събира да яде на една маса. Чувствам се като у дома.

— Разкажете ни повече за Предпланинието — подкани го друмлордът.

Каспро ни изгледа усмихнато. Очевидно не знаеше откъде да започне.

— Знаете ли нещо за онези страни?

— Знам, че е далече на север — намесих се аз, след като никой не отговори. — Хълмиста земя в подножието на висока планина. — Изведнъж си спомних името на планината от картата на Еронт. — Карантаг, нали? Говори се, че хората там били магьосници. Така поне пише Еронт.

Боми и Соста се облециха, както всеки път, когато се окажеше, че зная нещо, което те не знаят. Мислех го за много глупаво — все едно аз да се блещя, когато разговарят за кройки, платове, подплати и

така нататък. Не ги разбирах винаги, но не се кокорех, сякаш са се побъркали.

— Карантаг е нашата голяма планина — потвърди Каспро, — както Сул е вашата. Предпланинието се състои от хълмове и скали и е населено от бедни фермери. Някои от тях наистина владеят известни сили, но магьосничество е опасна дума. Наричаме го дарба.

— А в присъствието на алдите не го наричаме никак — обади се Грай с дрезгавия си глас. — Не искаме да ни пребият до смърт с камъни, защото идваме от страната на надарените.

— Какво... — почна Боми и млъкна. Не можеше да надвие срама си. Грай я окуражи и тя продължи: — Вие имате ли дарби?

— Разбирам се с животните и те с мен. Дарбата ми се нарича призоваване, но е по-скоро като да чуваш.

— Аз нямам дарба — добави Каспро с усмивка.

— Не мога да повярвам, че сте лишен от дарба — сепнато каза друмлордът.

Каспро побърза да поясни:

— Прав сте, разбира се, господарю. Аз наистина притежавах голяма дарба. Но тя беше... тя се оказа погрешна. — Той се намръщи в търсене на подходяща дума, сякаш най-важното нещо на света бе да отговори искрено. — Не за мен, за моите близки. Ето защо се отказах от нея и напуснах Предпланинието. Намирам голяма радост в изкуството. Но има мигове, в които ужасно ми липсва родният край — хълмовете, чукарите, тишината.

Друмлордът го гледаше одобрително.

— Човек може да тъгува по родния край дори когато е в собствения си дом, Оррек Каспро. Тук сте изгнанник сред изгнаници. — Той вдигна чашата си — в нея имаше вода, не вино. — За нашето завръщане у дома! — каза и всички пихме с него.

— Щом вашата дарба е била погрешна, коя трябваше да е правилната? — попита Боми, забравила срамежливостта си.

Каспро я погледна. Лицето му отново се промени. Би могъл да отговори небрежно или да се пошегува, но явно не му бе присъщо да постъпва така.

— Дарбата на моето семейство е развалянето — обясни той и неволно постави ръце на очите си — странно движение. — Но аз бях получил дарбата да създавам. По погрешка. — Изглеждаше някак

смутен. Видях, че Грай го наблюдава загрижено от другия край на масата.

— Не може да има грешка в тия неща — заяви друмлордът със спокойна увереност, която разведри мрачната атмосфера. — Дарбата, която сте получили, намира израз във вашата поезия. Ще ми се да можех да дойда и да ви чуя.

— Не го подтиквайте — обади се Грай. — Ще ви засипва с поеми чак докато кравите не се приберат от паша.

Соста се изкиска. Може би това бе първото, което разбираше, или пък изразът „докато кравите не се приберат от паша“ ѝ беше много смешен.

Каспро също се засмя и потвърди, че е готов да рецитира поеми до припадък.

— Единственото, което ми допада повече от рецитирането, е да слушам — обясни той. — Или да чета. — В погледа, който хвърли на друмлорда, имаше предизвикателство, а може би и намек. Но нищо чудно, след като в града, управляван от алдите, не можеше да се говори свободно за тези неща.

— Някога в тази къща също често се чуваше поезия — отвърна друмлордът. — Искате ли още риба, Грай Барре? Иста! Ще дойдеш ли най-сетне?

Иста нямаше нищо против, когато господарят повишаваше тон. Дотича веднага, изчерви се, поклони се на гостите и щом благодари на боговете за хляба, попита:

— А какво ще прави Гудит с лъвицата?

— Тя е във фургона — обясни Гудит. — Нали ти казах, безмозъчна глупачко. Няма да доближаваш до нея. Не си ходила там, нали?

— Разбира се, че не съм — отвърна обидено Иста и си придаде важен вид. — Какво ме интересуват вашите лъвове и лъвици? Тя ще остане там, нали?

— Най-добре ще ѝ е при нас, стига да не ви пречи, разбира се — рече Грай, но като видя въздействието, което имаха думите ѝ върху Соста, Боми и вероятно Иста, побърза да добави: — Но може би ще е по-добре да си спи във фургона.

— Тесничко ще ѝ е там. Защо да не я приемем сред нас като гост? — предложи друмлордът. Никога не го бях виждала такъв —

любезен и съсредоточен. Такъв изглеждаше в разказите на Иста за едно време. — Моля, доведете я. Тя вечеряла ли е?

— Оххх — въздъхна изплашено Соста.

— Няма да те изяде, Сос — успокой я Иста. — Но може би ще хапне малко риба? — Очевидно не смяташе да позволи да я изплаши каквото и да било звяр. — Запазих главата за чорба, но ако ѝ хареса...

— Благодаря, Иста, но тя се нахрани рано тази сутрин — отвърна Грай. — Ще яде пак чак утре. Дебел лъв е доста неприятна гледка.

— Не се и съмнявам — отвърна Иста с вид на многознайница.

Грай се извини, стана от масата и след малко се върна с лъвицата, водеше я на каишка. Шетар бе набита и мускулеста, гъвкава, с гладка козина и дълга опашка, очи като скъпоценни камъни и величествена и същевременно привидно отпусната походка. Имаше пясъчен цвят, космите около муцуната ѝ бяха изсветлели, дълги и фини, а късата козина около устата и под брадата беше побеляла. Дългата опашка завършваше с кафеникава топка. Лъвицата клекна, отвори уста да ни покаже дългия си розов език и страховитите си бели зъби, прозя се, затвори уста, стисна топазените си очи и измърка. Нисък вибриращ звук.

— Олеле! — възкликна Боми. — Може ли да я погаля?

Аз също се приближих с Боми. Козината на лъвицата беше великолепна, гъста и мека. Когато я почесах зад ушите, тя измърка отново и се притисна в ръката ми.

Грай я отведе при друмлорда. Шетар седна до креслото му и той протегна ръка, за да я подуши. Тя опря нос в пръстите му и после го погледна — с втренчения пронизателен поглед на котките. Остана да седи до него, притворила очи, от време на време помъркваше; големите нокти на предните ѝ лапи дращеха пода.

5

След вечерята друмлордът покани гостите да го последват в неговите покои и ми кимна да отида и аз. Закрачихме бавно по коридорите, водени от накуцващия домакин, минахме покрай пустите стаи и през вътрешния двор. Настанихме се в галерията отзад. Вечерните светлини се топяха в прозорците.

— Сигурно има много неща, за които да разговаряме — подхвана друмлордът и в очите му блеснаха весели пламъчета. — Грай Барре ми каза, че идвате в Ансул донякъде и заради мен. А Мемер ми съобщи, че срещата ви била благословена от Леро. Не бих се усъмнил в последното. Но мога ли да ви попитам защо ме търсите?

— Вместо отговор ще позволите ли да ви разкажа една история? — попита Каспро.

Друмлордът се засмя и рече:

— Мога ли да позволя на слънцето да грее, или на реката да тече? — Това бяха думите на Раниу, когато прочутият арфист Моро го попитал дали може да посвири на арфа в храма.

Каспро поде малко неуверено:

— Заради това, което бяха книгите за мен, когато бях малко момче — заради просветлението, с което ме дариха... просветление в мрака, който ме обгръщаше... — Той преглътна. — Когато слязох в градовете и узнах колко много неща още мога да науча, ме обзе отчаяние...

— Почувства се като теле в люцерна — прекъсна го Грай.

— Да, донякъде. — Всички се разсмяхме и после разговорът продължи по-леко. — Както и да е, да творя поезия не е най-важното, което правя. Да откривам творбите на други създатели, да ги изваждам от забравата и занемаряване, да запалвам отново светлината на словото — това е главната работа в моя живот. Ето защо, когато не си изкарвам прехраната на някой пазар, аз съм в библиотеката, край сергията на книжаря, в дюкянчето на антикваря, където търся книги и свитъци, изучавам забравени творци, такива, които се помнят само в техните

градове или страни. И навсякъде, където съм бил — в Бендраман, Урдайл, в градовете-държави, във Вадалва, във всеки университет, библиотека, на всяко пазарище най-образованите хора говорят за просветеността на Ансул и за Ансулската библиотека.

— Това е минало — подхвърли тъжно друмлордът.

— Господарю, аз работя с това, което е изгубено, заровено, скрито. Погубено от времето или злата съдба, скрито, за да не бъде унищожено от предразсъдъци на управници и жреци. В подземията на старата зала на съвета в Месун открихме най-ранния вариант на „Животът на Раниу“, написан върху телешка кожа и поставен в саркофаг, датиращ отпреди петстотин години, от епохата на управлението на деспот Теренса. Той прогонил учителите и разрушил храмовете, а сетне наредил да заличат всички надписи в града. Управлявал четирийсет години. Алдите управляват Ансул едва от седемнадесет.

— Което е цял един живот за Мемер — уточни друмлордът. — Много неща могат да се изгубят за седемнайсет години. Цяло едно поколение е научено, че познанието е нещо вредно и подлежи на наказание. Следващото поколение ще е напълно невежо и необразовано. Тези, които са дошли след Теренса в Месун, не са изровили скритите свитъци. Дори не са знаели за тях.

— Но мълвата е останала — рече Каспро.

— Винаги има какви ли не мълви.

— Аз ги следвам.

— И някаква конкретна мълва ли ви доведе тук? Името на изгубен творец... или поема?

— По-скоро славата на Ансул като център на просветата и писмеността по целия Западен бряг. Но най-вече една история — или мълва — за богатата библиотека, която съществувала тук още преди основаването на университета на Ансул. Твърди се, че в нея се съхранявали писмени образци още от времето, когато сме говорели аритански, и имало описания на земите отвъд пустините, откъдето някога сме дошли. Може би дори съществуват книги, донесени от мястото, където изгрява слънцето, от другата страна на пустинята, там, където се заражда нашата история. От много години мечтая да дойда тук, да разпитвам, да събирам информация, да науча всичко, което е възможно, за тази библиотека!

Друмлордът мълчеше.

— Зная, че целта, която съм си поставил, ме излага на известна опасност. Всъщност излага на риск всеки, с когото разговарям за това — дори и да не ми отговаря.

Друмлордът бавно кимна. Лицето му остана безизразно.

— Познавам добре алдите — продължи Каспро. — Известно време живяхме сред тях.

— Това изисква смелост.

— По-малка от тази, която очаквам от вас.

Беше ми трудно да понеса всичко това, едва прикритата страст в разговора на двамата, ентусиазма, страха и предизвикателството. Искях да скоча и да им извикам: „Трябва Да си вярвате! Не може ли да се доверите един на друг?“ Но знаех, че постъпката ми ще е глупава и детинска, и едва не се разплаках от безсилие.

Грай Барре прегърна Шетар. Лъвицата се надигна, доближи се бавно до мен и легна в краката ми, сякаш ме подканяше да я чеша зад ушите. Направих го и самото докосване до нея ме успокои. Грай ни гледаше. Не ми намигна, но ми се стори, че долових в изражението ѝ нещо, което сякаш ми казваше: „Те са мъже, това е единственият начин, по който могат да се разберат“. Друмлордът бе станал да донесе свещ. Трябваше аз да го направя, но той вече бе взел тежкия свещник и го носеше с треперещи от немощ ръце към масата. Грай запали свещта. Светлината блесна ярко и останалата част от стаята потъна в мрак, на чийто фон лицата на всички бяха белезникави петна. Шетар изръмжа тихо и отпусна глава върху предните си лапи, очите ѝ святкаха на трепкащата светлина.

— Промених възгледите си за смелостта — заяви друмлордът, — откакто лежах в затвора на ганда. Смятах, че е нещо, което човек дължи на себе си, като гордостта или самоуважението. — Неговите очи също святкаха като миниатюрни огледала, в които се отразяваше пламъчето на свещта.

Този път Каспро мълчеше.

— Отведоха ме там — продължи моят господар, — защото и те, като вас, са чували и вярват на слухове и мълви. Същите слухове, които ги докараха тук. В Ансул имам предвид. Знаете ли каква е причината алдите да нападнат нашата страна и да обсадят града ни?

— Бих казал алчност или завист заради тучните ви поля.

— Защо пък нашите поля? Вадалва е по-близо и там са също така миролюбиви като нас. Аз ще изброявам, а вие ме поправете, ако греша: алдите имат цар, ганд на гайдите, който освен това е и върховен жрец на Атгх. Властта му е огромна. Всички роби му принадлежат. Той е главнокомандващ на армията.

Каспро кимна.

— Името на царя-жрец, който се възкачи на трона в Асудар преди трийсет години, е Дорид. Той вярва, че Атгх иска от него да унищожи всичкото зло на света. Алдите имат само едно божество и това е Атгх, което означава Господар. Никой не може да произнесе истинското му име. За тях Атгх е бог на доброто. Но съществува и противостояща сила на злото, която се нарича Обатгх, или Другият господар.

Каспро кимна отново.

Друмлордът попита:

— Знаете ли историята за Хилядата предани мъже?

— Алдите казват, че ако на едно място се съберат хиляда предани войници, Обатгх ще бъде победен завинаги. Според някои стигат и сто.

— А според други и десет — добави Грай.

Друмлордът се засмя, но не изглеждаше весел.

— Харесва ми последният вариант — рече. — А казват ли къде трябва да се срещнат тези предани войници?

— Не — поклати глава Каспро и Грай последва примера му.

— Едва ли ще забравя някога тази история — заговори друмлордът, — най-вече заради начина, по който я научих. Разказа ми я Иддор, синът на нашия ганд, на Йоратгх. Повтори я няколко пъти. — Той млькна за малко и когато продължи, говореше с тих, шепнещ глас: — Не обичам да я разказвам между стените на тази къща. Простете. Но ето какво научих: цялата светлина и всичката правда на света принадлежат на Атгх, Бога на пламъците, чиято сила всеки ден се вижда в огъня на слънцето. Няма нищо свято извън пламъците на Атгх. Всеки огън гори в негова чест. Алдите презират луната и я наричат робиня, вещица. Земята, на която живеем, е място на изгнаници. Нечиста страна, лишена от святост, гъмжаща от демони, студена и тъмна, ако се изключи светлината на слънцето, с която ни дарява Атгх. Но тук, на земята, живее Обатгх, врагът на Атгх — в злите съдби на хората, в злините, които те вършат, в злите духове, пред

които се прекланят. И най-вече обитава едно определено място. Това е мястото, където е съсредоточена цялата низост на света, мракът, който примахва към земните недра, отрицанието на светлината, бликаща от слънцето. То е черно, влажно, студено и противно. Както слънцето е живо, така това място е неживо. Пусто пространство, огромна дупка в земята, бездънна пропаст. Нарича се Гърлото на нощта. И тъкмо там трябва да се съберат Хилядата предани мъже и да отнесат Огъня на Атх в царството на Обатх. Те ще нахлуят в мрака, ще обявят война на Другия господар и ще го победят. Сетне ще излязат с огнени знамена и цялата земя ще бъде обхваната от пламъци, които ще прогонят мрака далеч отвъд звездите. И после синовете на Асудар ще властват над всички хора и в името на всемогъщия и праведен Бог на пламъците.

Гласът на друмлорда беше монотонен и безизразен, на моменти едва доловим. Забелязах, че е стиснал юмруци.

— Една стара асударска легенда твърди, че Гърлото на нощта е на запад, на самия бряг. Дорид, царят-жрец на град Медрон, наредил на своите подчинени жреци на Атх да открият сърцето на мрака. Някои смятали, че е скрито в планината Сул, а други казали: не, това е вулкан, съдържа огън и значи е свещен за Атх. Мястото трябва да е срещуположно на планината — отвъд водата, там ще е бездънният кладенец на злото. Следователно Гърлото на нощта трябва да е в град Ансул. Би трябвало да го пазят магьосници, владеещи ужасни сили, които могат да съберат армия от зли духове, нечисти плодове на земята. За да го защитят, там ще се съберат всички езически божества. И тъй армията на Асудар била пратена да превземе страната и град Ансул със сила и да открие Гърлото на нощта. Веднага щом го намери, цар Дорид ще прати Хилядата предани мъже с техните пламтящи знамена, истинска огнена армия. Светлината ще разпръсне мрака и добрата воля ще смаже злото.

Той си пое рязко въздух. Прехапа устна и отмести очи към пламъчето на свещта.

— Никога не съм чувал тази история, — призна Каспро. Гласът му трепереше. Предполагам, че заговори, за да даде време на друмлорда да се съвземе. — Чувал съм разкази как воюват помежду си Атх и Обатх. За тяхната безконечна война. И хората от пустинята знаят, че съществува планина на име Сул, далече на запад, необичайно място дори само защото е заобиколено от вода. Солена вода, която

наричат проклятието на Обатх... Но разказът за Гърлото на нощта трябва да е тайно познание. Само за жреците.

— И полезен, за да оправдае нашествие — рече Грай.

— Ако е само това, би трябвало да е по-широко разпространен, не мислите ли? Господарю, дали обикновените войници знаят тази история?

— Нямам представа. Зная само, че им е било заповядано да търсят определени неща. Определени къщи. Пещери, магьосници, идоли, книги... в хълмовете над града има много пещери. И идоли и книги също има — навремето в Ансул се срещаха на всяка крачка. Само че войниците си свършиха старателно работата.

Известно време всички мълчахме.

— Как ви управляват сега? — попита Грай. Имаше нещо в гласа ѝ — макар че не беше красив като този на мъжа ѝ, но имаше нещо, което внушаваше спокойствие, същото, което чувствах, когато галех лъвицата по козината. Когато друмлордът ѝ отговори, гласът му не звучеше така напрегнато.

— Ние сме поробени, как да ни управляват. Ганд Йоратх и офицерите му олицетворяват закона тук. През повечето време жителите на града се занимават с неща, с които са се занимавали открай време, а алдите налагат волята си, наказват богохулството и се държат надменно. Живеят тук като войници в гарнизон още откакто превзеха града. Не пращат заселници. Не водят жени. Те не искат да се заселят тук. Мразят града, страната, морето. За тях самата земя е място за изгнание, а това е най-лошата ѝ част.

В тишината, която последва, Шетар вдигна глава, изръмжа гърлено и се прозя шумно.

— Права си — кимна ѝ Грай. Дватамата с Каспро се надигнаха, пожелаха ни лека нощ и ни благодариха за гостоприемството.

Дадох на Грай една маслена лампа, за да намерят пътя към тяхната стая. Видях, че и двамата докоснаха леко с пръсти молитвената ниша, преди да излязат. Отдалечиха се, хванати за ръка, по коридора, лъвицата вървеше кротко зад тях. Светлината на лампата хвърляше отблясъци върху стените.

Обърнах се и видях, че друмлордът отново е втренчил поглед в пламъчето. Лицето му изглеждаше уморено. Помислих си колко е самотен. Приятелите му бяха измрели или отпътували отдавна, а той

трябваше да остане тук. Досега смятах, че самотата му е негов избор, че му е присъща, но сега осъзнах, че просто не е имал избор.

Той ме погледна и попита:

— Какво ни доведе в Галваманд?

Тонът му ме изплаши.

— Приятели, смятам — рекох накрая.

— О, да. Могъщи приятели, Мемер.

— Господарю...

— Да?

— Това Гърло на нощта, този Обатх. Червените шапки, войниците — заради това ли са дошли в Галваманд? Защото мислят, че...

Той не бързаше с отговора. Седеше прегърбен, както когато го измъчваше болка.

— Да — рече след време.

— Но има ли... има ли нещо, което...

Не знаех какво искам да попитам, но той ме разбра. Погледна ме навъсено.

— Това, което търсят, им принадлежи. То е в техните сърца, не в нашите. В тази къща не живее зло. Те доведоха мрака с тях. Никога няма да разберат какво е имало в недрата на тази къща. Няма да го търсят, не ще го и видят. Тази врата е вечно затворена за тях. Не се страхувай, Мемер. Не можеш да го предадеш. Аз се опитвах. Опитвах се да стана предател. И то неведнъж. Но боговете на моята къща и сенките на мъртвите ми простиха още преди да го сторя. Те не ми позволиха да го направя. Сънотворците затиснаха устата ми с невидимите си ръце.

Сега вече наистина се изплаших. Никога досега не бе говорил за изтезанията. Беше се навел, чак се беше прегърбил, и целият трепереше. Искях да отида при него, но не смеех.

Той махна едва забележимо с ръка и прошепна:

— Върви си. Лягай си да спиш, дете.

Приближих се и положих ръка върху неговата.

— Нищо ми няма — успокой ме той. — Чуй ме. Постъпи правилно, като ги доведе тук. Те са благословени хора. Така е, Мемер. А сега си върви.

Исках или не, трябваше да го оставя сам, разтреперан и безпомощен.

Бях изморена, денят бе дълъг и изпълнен с преживявания, но не можех да си легна. Отидох до стената, която опира в склона на хълма, и отворих невидимата врата към тайната стая.

Още щом прекрачих прага, страхът ми се усили. Сърцето ми се сви, настръхнах.

Пред очите ми беше ужасяващото изображение на черното слънце, което поглъща всичката светлина и топлина на деня и оставя след себе си само смразяващ студ и пустота.

Винаги съм се бояла от дъното на тази стая. Не смеех да доближа сенките, стараех се да не ги забелязвам, сякаш си казвах: „Това е нещо, което ще се опитам да разбера по-късно“. Но сега това „по-късно“ бе настъпило. Време беше да узная върху какво е построена моята къща.

Но първо трябваше да се опитам да разбера смисъла на тази ужасна легенда за Гърлото на нощта, омразния образ, сътворен от хората, които ненавиждах.

Сетих се за думите на Оррек Каспро. За библиотеката, която търсел. Най-голямата библиотека на света. Място на познание, просветление за ума.

Не смеех дори да погледна към сенчестия край на стаята. Не бях готова за това, трябваше да събера цялата си сила. Приближих се до масата, онази, под която като малка строях мечо леговище с книги. Оставих лампата на нея и опрях длани върху гладката повърхност, сякаш попивах сили от нея.

На масата лежеше книга.

Двамата с друмлорда винаги връщахме книгите на местата им, преди да напуснем стаята. Друмлордът го правеше, защото така го бе възпитала майка му, жена на реда, която била негов учител, както той бе мой. Не бях виждала тази книга. Не ми изглеждаше стара. Сигурно беше от онези, които хората носеха тайно в къщата, за да ги спасят от унищожение. Твърде погълната от творбите на великите писатели и поети, нито веднъж не бях поглеждала към лавиците, където държахме тези случайно попаднали тук издания. Реших, че друмлордът я е оставил за мен, докато съм слизала към пазара с Грай.

Отворих я и видях, че е напечатана, с метални букви, каквито напоследък използват в Бендраман и Урдайл, тъй като с тях лесно

могат да се отпечатат и хиляда екземпляра. Прочетох заглавието: „Хаос и дух: Космогония“. Под него бе изписано името Оррек Каспро, а, отдолу имената на печатарите — Берре и Холавен от Дерисова вода в Бендраман. На следващата страница имаше само едно изречение: „В чест и памет на моята незабравима Мелле Аулита от Каспромонт“.

Седнах така, че да съм с лице към тъмната част на стаята, защото не смеех да ѝ обърна гръб, както и да погледна нататък. Приблжих лампата до книгата и зачетох.

Събудих се на същото място в сивата утрин, с угаснала лампа и глава върху разтворената книга. Бях измръзнала до кости. Ръцете ми бяха така вкочанени, че с мъка успях да изпиша буквите във въздуха, за да отворя вратата. Изтичах в кухнята и едва не се пъгнах цялата в огнището, докато се опитвах да се стопля. Иста ме сгълча, а Соста разказваше нещо, но аз не ѝ обърнах внимание. Величествените думи на поемата отекваха в главата ми като вълни на прибой, като стрелкащи се над водата пеликани. Нито чувах, нито виждах друго освен тях.

Сега вече Иста се разтревожи за мен. Даде ми топло мляко и каза:

— Изпий това, глупаво момиче, какво искаш, да се разболееш ли? И то когато в къщата имаме гости? Изпий го наведнъж!

Изпих млякото, благодарих ѝ и се качих в стаята си, шмугнах се в леглото и спях почти до обед.

Намерих Грай и мъжа ѝ в конюшната, с лъвицата, конете, Гудит и Соста. Откакто се появи Каспро, Соста бе забравила напълно за роклята и непрестанно се навърташе край него. Гудит оседлаваше червения кон, а Грай и Каспро спореха. Не бяха ядосани, но и не постигаха съгласие. Този ден Леро не беше в сърцата им, както обичае да казваме.

— Не можеш да отидеш там съвсем сам — рече Грай, а той отвърна:

— Нито ти да дойдеш с мен.

Изглежда, повтаряха тези аргументи от доста време.

Той се обърна към мен. За миг се почувствах замаяна, както вероятно се чувстваше край него Соста. Та това бе същият човек, който бе написал поемата, над която прекарах почти цялата нощ и която бе променила душата ми. Но смущението ми премина почти

веднага. Човекът пред мен бе Оррек Каспро, нямаше две мнения по въпроса, но не великият поет, а мъжът, спорещ с жена си, мъжът, който приемаше всичко ужасно сериозно, нашият гост, когото харесвах.

— Кажи ни ти, Мемер — поде той. — Вчера хората са видели Грай на пазара, видя са я с Шетар, стотици хора, не е ли истина?

— Разбира се, че е така — каза Грай, преди да успее да отговоря. — Но никой не е поглеждал вътре във фургона. Нали, Мемер?

— Да — казах на него и: — Не — на нея.

— Така че — продължи тя, — вчера във фургона беше твоята съпруга, а днес от него ще излезе звероукротителят и ще дойде с теб в двореца.

Той не спираше да клати глава.

— Оррек, вече два месеца пътувам с теб, като се преструвам на мъж. Обиколихме целия Асудар. Защо изведнъж реши, че сега не бива да го правим?

— Защото ще те познаят. Те са те видели, Грай. Знаят, че си жена.

— Всички неверници си приличат. А и алдите не забелязват жените.

— Видели са жена с лъвица, която е изплашила един от конете им!

— Оррек, идвам с теб. — Той изглеждаше толкова разтревожен, че тя застана до него и го хвана за ръката. — Знаеш добре, че никой в Асудар не е забелязал, че съм жена, освен онази стара вещица в оазиса, а и тя се смя на това. Помниш ли? Те няма да се досетят, няма да ме погледнат дори, не могат да ме видят. Няма да те пусна да идеш сам. Не мога. Не бива да го правиш. Имаш нужда от Шетар. А Шетар се нуждае от мен. Почакай само да се облека — имаме много време. Нали така, Мемер? Колко е пътят до двореца?

— Четири пресечки и три моста.

— Видя ли? Ще се върна, преди даже да си мигнал. Не го пускайте да тръгне! — заръча на мен, Гудит и Соста, а вероятно и на коня, и изтича в къщата, Шетар се вмъкна след нея.

Оррек отиде до портала и застана там, неподвижен и замислен, с гръб към нас. Стана ми жал за него.

— Няма спор по този въпрос — рече Гудит. — Отровни змии живеят в двореца, както и да ги наричат. А някога там се помещаваше

Градският съвет. Ела насам де! — Последното беше за високия кон, който го погледна и бавно се приближи към нас.

— Какъв красавец! — въздъхнах и го потупах по шията. — Бранди ли беше?

— Бранти — поправи ме Оррек, който се бе върнал при нас, с израз на достойно поражение, което със сигурност жегна сърцето на Соста.

— Оххх — въздъхна тя и запелтечи: — Мога ли... мога ли да ви донеса... — Но очевидно не знаеше какво да му донесе.

— Още го бива старчето — похвали го Оррек и хвана юздите. Тъкмо се готвеше да се качи на седлото, когато Гудит го спря:

— Чакай малко да погледна тази подкова. — И се мушна между Оррек и коня.

Оррек отстъпи назад и зачака търпеливо като Бранти.

— Отдавна ли го имате? — попитах, опитвах се да завържа разговор, но се чувствах точно толкова глупаво, колкото и Соста.

— Вече надхвърли двайсетте. Време е да си почине от тези скиторения. А също и Звезда. — Оррек се усмихна малко тъжно. — Напуснахме заедно Предпланинието — Бранти и аз, Звезда и Грай. И Сажда. Кучето ни. Добро куче беше. Грай я обучи.

Това подтикна Гудит да подхване любимата си тема за галвамандските хрътки — не спря да дрънка, докато не дойде Грай. Носеше бричове и наметало от груб плат. Мъжете в Ансул носят косите си дълги и завързани отзад, така че тя само бе прибрала плитките си в черна плюшена шапка. Освен това беше почернила с нещо брадичката си. Приличаше на двайсетгодишен мъж с чевръсти, стрелкаци се насам-натам очи, срамежлив и мълчалив.

— Готови ли сме? — попита. Дори niskият ѝ дрезгав глас се беше променил.

Соста зяпна от почуда и попита:

— Кой сте пък вие?

Грай свъси вежди и отвърна:

— Чай, звероукротителят. Е, Оррек?

Той я изгледа отгоре до долу, сви рамене, подсмихна се и се метна на коня.

— Какво пък, да тръгваме! — И пришпори коня, без да поглежда назад. Грай и лъвицата го последваха. Докато минаваше през портата,

Грай ме погледна и ми намигна засмяно.

— Ама откъде се взе този човек? — продължаваше да се чуди Соста.

— Бъди с тях, милостива Енну, в това гнездо на змии и убийци — промърмори под носа си Гудит и се прибра в конюшната.

Върнах се в къщата да нагледам нишите на боговете и да попитам Иста трябва ли да се купува нещо от пазара.

6

Гудит ми каза, че рано заранта дошъл вестоносец от Къщата на Градския съвет, която алдите наричат двореца на ганда, за да съобщи, че Оррек трябвало да чака на определеното място. Без обяснения или извинения, разбира се. И така, те тръгнаха, а ние зачакахме. Беше доста късно, когато най-сетне се върнаха, та бях прекарала немалко часове в тревоги. Седях на парапета на пресъхналия фонтан и ги зърнах още щом се заизкачваха по улицата от юг, Оррек пешком, уловил коня за юздите, а Чай звероукротителят зад него, следван от лъвицата, която явно бе отегчена.

Изтичах да ги посрещна.

— Всичко мина добре — успокои ме Оррек, а Чай добави:

— Горе-долу.

Гудит чакаше при вратата на конюшните, за да поеме Бранти — появата на конете му бе донесла такава радост, че не позволяваше на никой друг да ги гледа дори за малко.

— Ела с нас горе — покани ме Чай и още щом влязохме в столовата, без да сменя дрехите си, нито да си измива лицето, отново стана Грай. Попитах ги дали са гладни, но те поклатиха глави и казаха, че гандът наредил да им дадат храна и вода.

— Пуснаха ли те вътре? — попитах Грай. — Пуснаха ли Шетар?

Не исках да проявявам любопитство към нищо, свързано с алдите, но не можех да се стърпя. Никой не беше влизал в двореца и казармите и не знаехме как живеят гандът и алдите, защото сградата бе под постоянна охрана и вътре гъмжеше от войници.

— Разкажи на Мемер какво стана, докато сваля тези дрехи — заръча Грай на Оррек и той ми разправи всичко, превърна го в поредната сладкодумна история — очевидно му беше в кръвта.

Алдите били вдигнали шатри, такива, каквито използвали, когато пътували из пустинята. Шатрата на ганда била най-високата и най-просторната, почти колкото къщата, съшита от червен плат, със златисти шевове и знамена. Според Оррек гандът живеел в нея, а не в

голямата къща, поне сега, след сезона на дъждовете. Шатрата била богато мебелирана и разполагала с подвижни изрисувани паравани, с чиято помощ можело да се оформят по желание всякакви вътрешни помещения — Оррек вече бил приеман в подобна шатра в Асудар. Но тук дори не го допуснали под чергилото. Поканили го да седне на сгъваем стол недалеч от входа.

Бранти бил отведен в конюшната от един коняр, който се отнасял с него, сякаш е от стъкло. Укротителят и лъвицата стояли на няколко крачки зад Оррек, заобиколени от алдски офицери. И Чай, също като Оррек, бил под хартиен слънчобран.

— Дадоха ми и за Шетар — похвали се Грай, която вече се бе върнала. — Те уважават лъвовете. Но после хвърлиха слънчобраните, защото ги бяхме използвали, а за тях сме неверници.

Предложили им освежаващи напитки, а пред Шетар положили купа с вода. След като чакали около половин час, от шатрата излязъл гандът, заобиколен от придворни и офицери. Поздравил благосклонно Оррек, нарекъл го принц на поетите и го уверил, че е добре дошъл в Асудар.

— В Асудар! — кипнах аз. — Тук е Ансул! — После се извиних за прекъсването.

— Където са алдите, там е пустиня — произнесе с мек глас Оррек и в първия момент не разбрах, че е някакъв цитат.

Ганд Йораттх, продължи той, бил шейсетинагодишен, облечен в разкошна везана туника, украсена по края със златист ширит, по асударската мода, каквито носят само висшите благородници. Поведението му било непринудено, разговорът, който поддържал, жив и енергичен. Седнал до Оррек и подхванал разговор за поезия — отначало обсъдили някои от великите асударски епоси, но гандът искал да узнае нещо и за „западните творци“, както ги нарекъл. Интересът му бил неподправен, въпросите — показващи интелигентност. Поканил Оррек да гостува редовно в двореца и да изнася рецитали на собствените си творби, както и на други майстори. Заявил, че това ще достави огромно удоволствие не само на него, но и на целия двор. Разговарял, както разговаря един принц с друг, не нареждал, а канел любезно.

Някои от придворните и офицерите също взели участие в разговора и подобно на ганда показали сериозни познания по

асударска литература, а също и любопитство, дори жив интерес към творенията на други народи. Похвалили Оррек и дори го нарекли фонтан сред пустинята.

Други обаче не били тъй приятелски настроени. Иддор, синът на ганда, се държал настрана, не обръщал внимание на разговора за поезия и стоял близо до входа на шатрата, заобиколен от свита жреци и офицери, с които си бърбел непрестанно, докато накрая не вдигнали такъв шум, че гандът ги сгълчал раздражено. След това Иддор се намръщил и потънал в мълчание.

Гандът помолил да доведат при него лъвицата и Чай се подчинил. Шетар изпълнила коронния си номер, както го нарича Оррек: протегнала предни лапи и склонила глава между тях, сякаш се покланя. Това развеселило всички, та се наложило Шетар да го повтори още няколко пъти, но тя нямала нищо против, защото за награда ѝ давали лакомства. Приближил се заинтригуваният Иддор и изявил желание да си поиграе с нея — първо размахал пред носа ѝ украсената си с пера шапка, на която тя не обърнала внимание, а после почнал да разпитва колко е силна, дали лови дивеч, нападала ли е хора и дали е убила някого. Укротителят Чай отговорил на всички тези въпроси с дължимото уважение и накарал Шетар да се поклони на Иддор. Но вместо това лъвицата само се прозяла небрежно.

— На неверниците не бива да се позволява да отглеждат асударски лъвове — подметнал Иддор на баща си, който обаче отвърнал:

— Но кой ще вземе лъва на звероукротителя?

Това, изглежда, била някаква поговорка, защото всички го аплодирани. След това Иддор започнал да дразни Шетар и да я предизвиква с викове и престорени атаки. Шетар не му обръщала внимание. Като видял какво прави синът му, гандът ужасно се разгневил и му заявил, че позори гостоприемството на този дом и същевременно накърнява величието на лъва, а после му заповядал да си върви.

— Величието на лъва — повтори Грай. — Това ми хареса.

— На мен пък не ми хареса това, което стана между ганда и сина му — рече Оррек. — Змийско гнездо, така го нарече Гудит. Трябва много внимателно да се пипа там. Все пак гандът е изключително интелигентен човек.

„Той е тиранин, който ни победи и пороби“, исках да изкрещя, но премълчах.

— Друмлордът е прав — продължи Оррек. — Алдите са се настанили в Ансул като войници по време на поход. Не проявяват никакъв интерес към обитателите на този край, какви са и с какво се занимават. Същото може да се каже и за ганда. Мисля, че той е разбрал, че най-вероятно ще доживее дните си тук, и се опитва да разнообрази скуката. Но от друга страна, жителите на града също не знаят нищо за алдите.

— Защо трябва да знаем? — не се сдържах този път.

— В Предпланинието казваме, че ти трябва мишка, ако искаш да опознаеш добре котката — отвърна Грай.

— Не искам да опознавам хора, които плюят на боговете ни и ни наричат нечестивци. За мен те са нечистите. Вижте — погледнете моя господар! Вижте какво направиха с него! Да не мислите, че се е родил със счупени ръце?

— Ах, Мемер... — въздъхна Грай и протегна ръце към мен, но аз я отблъснах.

— Можете да ходите колкото си искате в този техен дворец, да ядете от храната им и да ми рецитирате своята поезия, но ако можех, щях да избия всички алди в Ансул.

Обърнах им гръб, обляна в сълзи, защото бях развалила всичко и не заслужавах доверието им.

Тръгнах да изляза от стаята, но Оррек ме спря.

— Мемер, чуй ме — рече. — Прости нашето невежество. Ние сме твои гости. Молим за прошка.

Това само усили плача ми. Избърсах си очите и изхлипах:

— Вие ми простете.

— Ох, миличка. — Грай дойде при мен и ме хвана за ръцете. — Ние знаем толкова малко. За теб, за твоя господар, за Ансул. Едно е сигурно: че случайността ни събра заедно.

— Беше Леро — поправих я.

— Кобилата, лъвицата и Леро — уточни тя. — Винаги ще ти вярвам, Мемер.

— Винаги ще ви вярвам — рекох и на двамата.

— Тогава кажи ни коя си ти. Трябва да се опознаем. Кажи ни кой е друмлордът — или какъв е бил, преди да дойдат алдите. Беше ли

повелител на целия град?

— Ние нямаме повелители.

Опитах се да се съсредоточа, както правех, когато друмлордът ме подканваше с думите: „Малко по-подробно, Мемер“.

— Ние избираме съвет, който да управлява града. Така постъпват всички градове по Ансулското крайбрежие. Гражданите гласуват за своите съветници. А съветниците избират друмлорд. Друмлордовете пътуват между градовете и уреждат търговията така, че всички да получат това, от което се нуждаят. Освен това не позволяват на търговците да мамят, нито да се препитават с лихварство — доколкото им е по силите.

— Значи това не е наследствена титла? Поклатих глава.

— Първият срок е десет години. Можеш да получиш още десет, ако съветът те назначи повторно. След това търсят някой друг. Всеки може да е друмлорд. Но трябва да разполагаш с известни средства. От теб се иска да поддържаш контакт с търговците и с другите градове и непрестанно да пътуваш — надолу чак до съндраниите, за преговори с търговците на коприна и тамошното правителство. Доста скъпо излиза. Но в онези времена Галваманд е бил богата къща. А и хората от града са ни помагали. Това е чест, голяма чест — да си друмлорд. Ето защо продължаваме да го наричаме така. Макар сега това да не значи нищо.

Едва не избухнах отново в сълзи. За първи път се изплаших, че не мога да се владея.

— Всичко това е било, преди да се родя. Зная го от разказите на хората и от книгите.

Дъхът ми секна, сякаш ме бяха ударили в корема, и аз замръзнах. Цял живот ме бяха учили, че не бива да признавам пред никого за заниманията ми с книгите. А ето, че сега се изпуснах.

Но Оррек и Грай, разбира се, дори не забелязаха. За тях това бе нещо съвсем естествено. Само кимнаха и ме подканиха да продължа.

Не бях сигурна какво мога да им кажа и какво не.

— Децата от моето поколение се наричат връстници на обсадата — рекох. — Прекарах ръка през косата си. Искях да знаят много неща за мен, но не и че например майка ми е била насилена от войниците. — Когато алдите превзели града... първия път сме успели да ги прогоним. Истината е, че умеем да се бием. Не започваме войни, но и

не бягаме от тях. Но когато от Асудар пристигна нова, още по-голяма армия, градът падна. Отведоха друмлорда в затвора и превърнаха Галваманд в руини. Събориха университета и хвърлиха книгите в каналите и морето. Издавиха част от хората в каналите или ги пребиха с камъни, или ги заравяха живи. Майката на друмлорда Елейо Галва...

Тя бе живяла в тази къща. Жертва на войниците. Не можех да продължа.

Всички замълчахме.

Шетар се надигна и пристъпи между нас, помахваше с опашка. Посегнах да я погаля, за да се разсея от това, за което говорехме, но тя не ми обърна внимание. Долната ѝ челюст бе увиснала. Изглеждаше раздражена.

— Цяла нощ ще е в лошо настроение — оплака се Грай. — В двореца я натъпкаха с лакомства и реших да не ѝ давам вечеря.

— Какво яде обикновено?

— Сушено ярешко.

— Може ли да ловува?

— Не знае как — отвърна Грай. — Макар че майка ѝ вероятно я е учила. Львовете ловуват групово, като вълците. Точно затова е привързана към нас. Ние сме нейното единствено семейство.

Шетар изръмжа, колкото да потвърди, че знае за какво говорим, и отново се разходи из стаята.

— Мемер, не ти ли е трудно да говориш за това? — попита Оррек и поклати глава. — Та казваш, алдите разрушили библиотеката и университета. Напълно ли? — По очите му виждах, че се надява да отрече.

— Войниците се опитаха да съборят библиотеката, но тя е от камък и солидно построена, така че само изпочупиха прозорците, разбиха мебелите и изхвърлиха книгите. Не смееха да ги пипат с ръце и накараха гражданите да ги товарят на колички и да ги изсипват в канала. Книгите бяха толкова много, че каналът се затлачи и тогава принудиха гражданите да ги хвърлят в залива. Струпваха ги на кея и ги хвърляха от него. Ако не потъваха веднага, бутаха хората след тях във водата. Веднъж видях... — Този път не посмях да продължа и да им разкажа, че видях как спасяват една изхвърлена на брега книга.

Сега беше в тайната стая, свитък от северните провинции, изписан върху ленени листове, навити на дървени пръчки. Човекът,

който го донесе, го бе изсушил внимателно и въпреки че свитъкът бе прекарал няколко седмици във водата, четмото се беше запазило почти непокътнато. Друмлордът ми го показва, докато възстановяваше повредените части.

Но не можех да говоря за книги — за стари книги, спасени книги, за книгите от тайната стая. Дори пред Грай и Оррек.

По-добре беше да им разказвам за старите времена, така че продължих:

— Преди много време университетът се е намирал тук, в Галваманд.

Оррек продължаваше да ме разпитва и аз му разказах всичко, което знаех — за друмлорда, за четирите големи фамилии в Ансул — Кам, Гелб, Галва и Актамо. От най-ранни времена това били най-богатите фамилии и притежавали най-голямо влияние в Съвета. Те построили великолепни къщи и храмове, финансирали обществени празненства, привличали артисти и творци, книжници и философи, архитекти и музиканти, за да живеят и работят в техните къщи. Това било във времената, когато хората наричали Ансул Мъдрия и Красивия.

— Родът Галва живее тук от самото основаване на града — на първия хълм край реката, в Къщата на Оракула.

— Значи тук е имало оракул? — попита Оррек.

Поколебах се. Почти не бях мислила върху значението на тази дума до сутринта, когато пристигнаха Оррек и Грай, а аз седях до пресъхналия басейн с Фонтана на Оракула.

— Не зная — отвърнах. Чувствах се страшно объркана. Защо досега не се бях питала каква е причината да наричат Галваманд Къщата на Оракула? Не знаех дори какво е „оракул“, но същевременно разбирах, че не бива да говоря за това — също както знаех, че не бива да говоря за тайната стая. Все едно някой ми бе запушил устата.

Спомних си думите на друмлорда от предната вечер: „Сънотворците затиснаха устата ми с невидимите си ръце“. Това ме изплаши.

Те не пропуснаха да забележат смущението ми. Оррек смени темата и взе да ме разпитва други неща за къщата. Някак неусетно започнах да му разказвам историята ѝ.

В онези стари времена фамилията Галва процъфтявала, къщата и стопанството се разраствали и привличали хора, посветили се на изкуството и занаятите, особено книжници, поети и баснописци. Тук си давали среща хора от цял Ансул и дори от далечни земи, за да споделят това, което могат, и да научат за другите. И тъй с годините университетът в Галваманд придобивал известност. Всички етажи в задната част на къщата били предназначени за общежития, учебни стаи, ателиета и библиотеки, но скоро се наложило да построят още сгради в двора, а също и нагоре и надолу по хълма, където да настанят желаещите.

Поетът Дениос също дошъл тук от Урдайл, когато бил съвсем млад. Може би се е учил в галерията, в която бяхме снощи, защото тогава тя била част от Галвамандската библиотека.

След време Късмет, богът, когото наричаме Глухия, обърнал гръб на родовете Кам, Гелб и Актамо. Докато богатството и благосъстоянието им се топели, завистта им към Галва започнала да расте. Подтиквани от омразата и завистта, които прикривали зад думите обществено мнение, те принудили Съвета да обяви университета и библиотеката за градска собственост и да ги отнеме от Галваманд. Галва приели решението на Съвета, но предупредили, че може да има последствия, ако решат да ги преместят на ново място. Градът вдигнал нови сгради за университета, близо до пристанището. Почти цялата библиотека, събирана в продължение на столетия, била преместена там. Казах на Грай и Оррек това, което бях научила от друмлорда:

— Още щом започнали да изнасят книгите от Галваманд, Фонтанът на Оракула взел да отслабва. Малко по-малко, с всяка книга, която напускала къщата, намалявала и струята. Когато приключили с пренасянето на книгите, фонтанът пресъхнал окончателно. От двеста години от него не е потичала вода...

Открили новия университет с тържествена церемония и общоградско празненство, на което присъствали преподаватели и студенти, но той не бил така посещаван като старата библиотека на Галваманд. А след още двеста години — ето ти ги хората от пустинята, да хвърлят книгите в канала и морето или да ги тъпчат в мочурищата.

Оррек слушаше разказа ми, заровил лицето си в шепа.

— И нищо ли не е останало тук — в Галваманд? — попита Грай.

— Само няколко книги — отвърнах колебливо. — Но когато отбраната паднала, алдите дошли право в къщата, даже още преди да отидат в университета. Търсели... мястото, което вярвали, че е тук. Съборили старата дървена част на къщата, отнесли книгите и мебелите... взели всичко, което намерили. — Макар да казвах истината, имах усещането, че Грай знае, че това не е цялата истина.

— Това е ужасно... ужасно. — Оррек внезапно се надигна. — Зная, че според алдите писмеността е творение на злото, но да унищожат... да изхвърлят... — Той млъкна, неспособен да продължи. Отиде до западния прозорец, откъдето се виждаха покривите на Галваманд и на крайбрежната част на града, обърната срещу Сул.

Грай отиде при Шетар и ѝ сложи каишката.

— Ако искаш, ела с мен — покани ме. — Шетар има нужда от разходка.

— Съжалявам — казах на Оррек и я последвах, отчаяна, задето го бях наскърбила. Всичко, което бях казала и направила днес, беше погрешно. Ден без Енну, ден без благословия.

— Нали не ти си унищожила книгите — каза Грай.

— Да, но...

— Тогава недей да се самообвиняваш! — прекъсна ме тя. — Кажете ми, има ли някое удобно местенце, където мога да пусна Шетар да потича на воля? Няма да нападне никого, когато съм близо до нея, но все пак предпочитам наоколо да няма хора.

— Старият парк — отвърнах и я отведох там. Намира се малко над къщата — широка долчинка сред хълмовете, където дигите я разделят на четири канала. Бреговете са обрасли гъсто с дървета. Алдите никога не ходят там, те не обичат дърветата. Никой не се навърта по тези места освен деца, излезли на лов за зайци и други дребни животинчета, с които да разнообразят прехраната на семейството.

Показах на Грай фонтана, наречен на Дениос, близо до входа, и Шетар пи дълго.

Наоколо нямаше жива душа и Грай пусна лъвицата. Тя описа един кръг и се върна при нас. Изглежда, дърветата не ѝ харесаха и не искаше да се отдалечава. Известно време си точи ноктите на един излязъл на повърхността корен и души дирите на разни животинчета около храстите. Отдалечи се малко единствено когато се увлече да

гони някаква пеперуда, която я примами надолу по стръмния склон. След като се изгуби от погледите ни за известно време, Грай я повика с тихо мъркане. Миг след това лъвицата се появи, носеше се към нас с големи скокове. Грай я почеса зад ушите, после трите се разходихме из горичката.

— Каква чудесна дарба! — възхитих се. — Да можеш да призоваваш животните.

— Зависи за какво я използваш — отвърна Грай. — Оказа се полезна, когато слязохме от Предпланинието и трябваше да се прехранваме по някакъв начин. Аз обучавах коне, докато Оррек се учеше. Харесва ми тази работа... възхищавам се на начина, по който алдите обяздват конете си. За тях да удариш кон е по-лошо, отколкото да биеш жена. — Тя се разсмя.

— Как си могла да издържиш толкова време в Асудар? Не те ли дразнеха тези хора?

— Защо да ме дразнят? То е като да живееш сред диви животни — сред хищници. Опасни са и неразумни на моменти, според нашите представи. Жал ми е за тях, защото понякога сами си затрудняват живота.

Мълчах обидено.

— Те са като млади жребци или зайци — продължи тя, сякаш се защитаваше. — Непрестанно се дебнат един друг, завиждат си за всичко. Душите им не са свободни. Изпълват света с невидими врагове... Но са храбри, държат на думата си и почитат гостите. Също като моите сънародници в Предпланинието. Затова даже ги харесах. Не можах да опозная жените им, защото се преструвах на мъж и трябваше да стоя настрана от тях.

— Мразя всичко, свързано с тях — признах. — Това е по-силно от мен.

— Разбира се, че е по-силно. Как да не ги мразиш след всичко, което ни разказа?

— Не искам да ги виждам с други очи — заявих решително.

Зная, че Грай ме слушаше внимателно, но пък понякога тя преднамерено пренебрегваше думите на околните. Спрях, а тя извървя още няколко крачки, обърна се и внезапно ми се усмихна.

— Слушай, Мемер! Защо не дойдеш с нас в двореца? Ще те представим за конярче. Много приличаш на момче. Щом и мен излъга.

Съгласна ли си? Ще ти е много интересно. Гандът е нещо като цар — колко царе си виждала досега? Освен това ще можеш да чуеш Оррек — смята да им представи своята „Космогония“. Може да е рисковано, като се има предвид колко са отдадени на идеята, че Атх е единственият бог. Но пък самият ганд го покани да го направи още вчера.

Поклатих глава. Ужасно ми се искаше да чуя как рецитира Оррек, но не и в компанията на омразните алди. Не можех да си представя как пристъпвам сред тях, държа любезно, покланям се и им се усмихвам.

Но след вечеря на другия ден Грай отново повдигна този въпрос. Изглежда, го бе обсъдила с Оррек, защото той не възрази и за моя изненада друмлордът също не изрази несъгласие. Попита само дали не смятат, че ще е опасно. След като и двамата го увериха, че алдите държат на гостоприемството, той рече само:

— Дано не е като гостоприемството, което проявиха към мен. Но е срамно да не знаем нищо за тях, след като толкова години живеем едни до други. — Той ме погледна замислено. — А Мемер е даровита ученичка.

Исках да възразя, да откажа да ходя където и да било, ако наоколо ще има алди, защото нямах никакво желание да се уча от тях. Но това щеше да е проява на нелюбознателност и друмлордът не би го одобрил. Освен това можеше да си помислят, че ме е страх. Щом Оррек и Грай бяха готови да рискуват с появата си в двореца, как можех да откажа?

Колкото повече обаче мислех за посещението в двореца, толкова по-страшно ми ставаше. И въпреки това ме глождеше любопитство за двореца и за алдите, особено след като Грай и Оррек ми бяха разказали за тях. Животът ми досега бе толкова монотонен, че понякога се питах дали няма да си остане същият до края на отреденото ми време — домакинството, пазарът, пустеещите стаи на Галваманд, тайната стая с нейните съкровища, заниманията по писане и четене и сенчестата част на стаята, където не смеех да ида. Само един учител, от който да получавам знания и когото да дарявам с обичта си. Сега, с появата на тези двамата, къщата изведнъж се бе изпълнила с живот. Предците ми се бяха пробудили и ни слушаха — душите, сенките, хранителите на прага и огнището. Онзи, който гледа на две страни, бе отворил вратата.

Не се съмнявах в това. Знаех, че нашите гости са пристигнали тук, водени от Енну и с благословията на Леро, и че да откажа това, което ми предлагат, ще е равносилно да откажа подарък на съдбата.

— Мемер, искаш ли да отидеш с тях? — попита друмлордът. Знаех, че ако откажа, ще продължи да настоява. Повдигнах рамене, без да отговоря, сякаш за мен въпросът не беше от особено значение.

Той обаче продължаваше да ме гледа внимателно. Защо ли се съгласи да ме прати при враговете ни? Изведнъж осъзнах причината — защото можех да ида там, където той не можеше. Дори да ме беше страх, можех да се уповавам на неговата храброст. Искаше от мен да изиграя своята роля като наследник на къщата.

— Да, ще ида — казах.

Същата нощ за първи път в живота си сънувах човека, който беше мой баща. Носеше синьо наметало, каквито носят войниците. Косата му беше като моята — кестенява, разчорлена и къдрава, трудна за ресане, овче руно. Не можех да видя лицето му. Той се катереше забързано през някакви руини, съборени стени и камънаци, с каквито е пълен градът ни. Когато ме наближи, се извърна към мен. Не виждах ясно лицето му, но ми се стори, че не е човешко, а по-скоро лице на лъв. Миг по-късно той се обърна и продължи да се катери по една разрушена стена, сякаш го преследваха.

Когато Оррек Каспро се отправи за втори път към двореца на ганда на алдите в Ансул, кортежът му се състоеше от Чай укротителя, Шетар и младия коняр Мем.

Мем беше разтревожен и неспокоен. Ами ако алдите поискаха да разседлая Бранти или подхванеха някоя конярска тема? Веднага щяха да разберат, че нямам представа от този занаят. Не се страхувай, успокой ме Грай, те са досущ като Гудит, няма да позволят на някакво малко момче да припари до конюшната със скъпоценните им коне. Както и да е, тя се постара да е близко до мен, когато влязохме в двореца. Достатъчно беше да вървя до главата на коня и да го държа за юздите, сякаш Оррек се нуждаеше от човек, който да му помага.

Така и направих. Чувствах се ужасно глупаво и бях изплашена до смърт. Бранти ми помогна да се успокоя. Крачеше бавно до мен и копитата му чаткаха по калдъръма, понякога ме допираше с глава, пръхтеше тихо или мърдаше уши. Съзирах спокойствието в големите му черни очи. Той беше стар — по-стар от мен — и бе пропътувал целия Западен бряг. Следваше Оррек навсякъде с аристократично търпение: Искаше ми се да съм като него.

Качихме се по улица „Галва“, минахме по Моста на златарите и стигнахме площада пред Къщата на Съвета. Видът на тази сграда винаги ме е изпълвал с гордост. Тя е просторна и висока, иззидана от сребристосив камък, с редици източени елегантни прозорци. Медният ѝ купол се извисява над всички останали покриви на града, както Сул се извисява над планините. От площада нагоре тръгва широка стълба, която опира в терасата на къщата. Терасата е мястото, откъдето някога са се произнасяли речите — във времената, когато сме се управлявали сами. Друмлордът веднъж ми каза, че терасата била направена по такъв начин, че ако застанеш пред централната врата и заговориш с малко по-силен глас, ще те чуят из целия площад. Но аз никога не се бях качвала по тези стълби, нито бях идвала досега на площада. Той принадлежи на алдите, не на жителите на града. В средата на площада

се издигаше огромна шатра с червени върхове и червени знамена на дълги пръти, които почти закриваха Къщата на Съвета.

Един офицер дойде да ни посрещне и нареди на загърнатите в сини наметала стражи да ни пропуснат.

Дойдоха и неколцина мъже от конюшната в лявата част на площада. Държах Бранти за юздите, докато Оррек слезе, после един възрастен алд ги взе и го отведе настрани, като го подканяше с цъкane с език. Чай укротителят спря до мен, държеше Шетар на къса каишка, и заедно последвахме Оррек през площада. Пред шатрата имаше разгънат килим, сгъваем стол и слънчобран за Оррек — не бяха предвидени места за нас, но едно малко момче, вероятно прислужник или роб, донесе на Чай слънчобран от червена хартия. Застанахме зад Оррек. Чай ми подаде слънчобрана, за да го разгъна над нас, и скръсти ръце на гърдите си. Държеше да покаже на алдите, че не сме роби на Оррек.

Всички алдски роби на площада носеха наметала или туники от груб плат, сиви или бели. Някои бяха алди, други — мои сънародници. Всички до един бяха мъже или момчета. Жените ги държаха другаде, затворени, скрити. И нито една от тях не беше алд.

Откъм шатрата се приближиха придворни, а от казармите, построени край Източния канал зад Къщата на Съвета, надойдоха офицери. Когато се събраха всички поканени, гандът излезе от шатрата. Следваха го двама алдски роби: единият държеше грамаден червен слънчобран над главата му, а вторият носеше голямо ветрило, в случай че гандът поиска да се разхлади. Беше прохладен пролетен ден, слънцето бе скрито зад перести облаци, а откъм спокойното море полъхваше ветрец. Като видях всички тези роби и смешните им съоръжения, си помислих колко глупави са алдите — не можеха ли да се огледат и да видят, че не се нуждаят от слънчобрани или ветрила, нито от широкополи шапки? Не знаеха ли, че отдавна не са в пустинята?

Подражавах на поведението на робите и избягвах да гледам открито към ганд Йоратх, разглеждах го само крадешком. Имаше сурово изпъстрено с белези лице, гърбав нос и присвити очи. Бледите очи на алдите винаги ме карат да се чувствам неуверено и неведнъж съм отправяла благодарности към моите предци, задето съм наследила от тях черни очи, като на сънародниците си. Гандът имаше къса

къдрава черна коса, подаваше се изпод шапката му. Веждите му също бяха черни и рунтави, брадата му бе късо подрязана. Имаше вид на силен, но уморен воин. Поздрави Оррек с усмивка, от която лицето му изведнъж се озари от вътрешна светлина, и направи жест, какъвто не бях виждала да прави нито един алд — опря ръце на сърцето си, а сетне разтвори длани напред и леко се поклони. Държеше се така, сякаш поздравява равен на себе си. Освен това нарече Оррек „ганд на творците“.

„Но не ни допусна под покрива си“, помислих си. Езичници — така ни наричаха. Тази дума бяхме научили от тях. Ако означаваше нещо, то бе „хора, които не знаят кое е свято“. Има ли такива хора наистина? За мен „езичници“ са хората, които намират за свещени други неща. Алдите живееха тук вече седемнайсет години, а все още не знаеха, че морето, земята, камъните на Ансул са свещени, че са докоснати от божественото дихание. Ако някой бе езичник, то това бяха те, не ние, мислех си. Бях толкова ядосана и възмутена от всичко това, че почти пропуснах началото на разговора между Йораттх и Оррек, между тирана и поета.

Оррек започна да рецитира и мелодията на гласа му ме пробуди, накара ме да се заслушам, но това беше някаква алдска поема, за която гандът бе попитал, един от безкрайните им епоси за войни в пустинята, и аз не исках да я слушам.

Потърсих сред придворните сина на ганда, Иддор, онзи, който бе дразнил Шетар. Открих го почти веднага без никакви затруднения. Носеше фини дрехи и шапка с пера и златни ширити. Приличаше доста на баща си, но бе по-висок и по-красив, а кожата му беше по-светла. Изглеждаше неспокоен, непрестанно разговаряше със спътниците си, пристъпваше напред-назад, жестикулираше. Старият ганд стоеше неподвижно, погълнат от историята, лепената му роба не потрепваше, сякаш бе изваяна от камък. Беше опрял късите си яки ръце на бедрата. Повечето от офицерите му също слушаха с видимо внимание, сякаш и те като него попиваха всяка дума. Гласът на Оррек потреперваше от възмущение и захлас и въпреки нежеланието си неусетно се увлякох от историята.

Когато тя приключи, след една трагична сцена на измяна и помирение, слушателите избухнаха в шумни аплодисменти. Гандът заръча на един от робите да донесе на Оррек чаша вода. („После ще я

счупят“ — прошепна ми Чай.) Разнесоха и подноси със сладкиши, но не предложиха на нас с Чай. Йоратх се наведе напред и подаде нещо, което приличаше на къс изсушено месо, на Шетар. Чай я отведе поблизо до него. Лъвицата приседна, подуши любезно храната и извърна глава. Гандът се засмя. Имаше приятен смях, от който лицето му се насече още повече.

— Не е глупава за лъвица, а? Нали, госпожице Шетар? — подметна. — Да пратя ли да ѝ донесат друго месо?

Този път не Оррек, а Чай отвърна:

— По-добре недейте, господарю.

Гандът не изглеждаше обиден.

— На диета ли я държите? Ще се поклони ли отново?

Не забелязах Чай да помръдва, нито да произнеса някакви думи, но лъвицата се изправи, протегна крака напред и наведе глава, сякаш се покланяше пред ганда. Докато той се смееше, животното погледна късчето месо в ръката на Чай и тя ѝ го метна в устата.

Иддор се приближи и заговори Оррек:

— Колко плати за нея?

— Получих я срещу една песен, ганд Иддор — отвърна Оррек. Говореше, без да става, защото настройваше лирата си и използваше това за извинение. Иддор се намръщи. Оррек вдигна глава от инструмента и уточни: — По-скоро за една легенда. Чергарите, които я бяха хванали заедно с майка ѝ, искаха да чуят цялата история за „Даредар“, та после да я преразказват на представленията си. Три дни и три нощи им я разказвах и за награда ми дадох лъвчето. Накрая всички се разделихме доволни.

— Откъде знаеш тази история? Как научи нашите песни?

— Чуя ли разказ, или песен, те стават мои — отвърна Оррек. — Това е моята дарба.

— И да съчиняваш песни — добави Йоратх.

Оррек се поклони почтително.

— Но къде си ги чул? — продължаваше да настоява синът на ганда. — Откъде си чул „Даредар“?

— Беше, когато пътувах из Северен Асудар, господарю Иддор. Навсякъде хората ми даряваха песни и истории, разкази и поеми, дяляха богатствата си с мен. Не искаха възнаграждение, нито грош

дори — само нови песни и разкази срещу техните. Най-бедните хора на пустинята са сред най-щедрите на света.

— Вярно е, вярно — закима възрастният ганд.

— Чел ли си наши песни? Записвал ли си ги в книги? — Иддор произнесе с презрение думите „чел“ и „записвал“, сякаш бяха изсушени фъшкии в устата му.

— Принце, когато съм сред алдите, живея по техните закони — отвърна Оррек с навъсено достойнство, като човек, чиято чест е била подложена на съмнение.

Иддор се обърна и се отдалечи, обезсърчен от тона му или може би от погледа на баща си. Въпреки това подхвърли отдалеч на свитата си:

— Мъж ли е човек, който свири на гъдулка? Помислих, че е жена.

При алдите само жените свирят на струнни инструменти, мъжете свирят на рокове и флейти. Разбрах, че Иддор иска да обиди Оррек или пък да покаже пренебрежение към увлеченията на баща си.

— След като се освежиш, Оррек, бихме искали да чуем някоя твоя творба — рече Йоратх. — Ще сме щастливи да ни просветлиш, като ни демонстрираш поезията на Запада.

Останах изненадана от начина, по който говореше. Гандът беше стар войник, нямаше съмнение в това, ала същевременно се изказваше премерено и точно, дори малко цветисто, с архаични думи и умело боравене с изразите, та беше даже приятно да го слушаш. Беше странно и неочаквано за представител на един народ, който забранява писмеността и съхранява изкуството си само в словесен вид. Досега не бях чула някой алд да произнася толкова дълги изречения — само отривисти кресливи заповеди.

Оррек, който, изглежда, бе опитен дипломат, познаваше всички тайни на словесния дуел. Преди малко, докато декламираше „Даредар“, бе изоставил северняшкия си акцент и бе говорил досущ като алд, като заваляше твърдите съгласни и разтягаше гласните. Сега, докато отговаряше на ганда, запази същия говор.

— Аз съм последният и едва ли най-изтъкнатият творец, господарю. Не бих си и помислил да се поставям над други, поизвестни от мен. Ще позволите ли, вие и вашият двор, вместо мои творби да ви издекламирам една поема на прочутия Дениос от Урдайл?

Гандът кимна. Оррек приключи с настройката на лирата, като междуременно обясни, че поемата не се пее и че музикалният инструмент е само съпровод, с цел да зададе определен ритъм и освен това да замести думите там, където те не са достатъчни. После склони глава към лирата и прокара пръсти по струните. Звуките, които изтръгна от нея, бяха жалостиви, ясни и пламенни. Когато последният акорд утихна, произнесе първите думи от встъпителната част на „Преобразяване“.

Никой не помръдна, докато не приключи. Дори след това всички продължиха да мълчат още известно време, също както бе замлъкнала тълпата на пазара. После запляскаха с ръце, но гандът вдигна десница и ги спря.

— Почакайте — рече той. — Отново, творцо! Ако обичаш, повтори това чудо още веднъж!

Оррек изглеждаше малко смутен, но се усмихна и наведе глава към лирата.

Преди да докосне струните, един мъж заговори високо.

Беше от свитата на Иддор, човек с червено-черно расо и червена шапка, която почти напълно скриваше лицето му. Брадата му бе съвсем ниско подрязана и наподобяваше по-скоро тънка черта, която следваше овала на лицето. Държеше дълъг черен жезъл, в пояса му бе затъкнат къс меч.

— Сине на слънцето — рече той, — не стига ли и веднъж да слушаме тези богохулства?

— Жрецът — прошепна ми Чай, но аз знаех какъв е, макар че не бях виждала често жреци. Наричахме ги червенодрешковци и се молехме да не се срещаме с тях, защото когато пребиваха някой нещастник с камъни или го блъскаха жив в мочурищата, зад това винаги стоеше някой като този.

Йоратх се обърна и го изгледа. Беше като сокол, който поглежда плячката си и я предизвиква. Но заговори с мек глас.

— Благословени от Атх — рече той, — ушите ми са глухи. Не чувам никакво богохулство. Моля те да ми помогнеш, за да разбера какво те безпокои.

Мъжът с червената шапка продължи с нараснала увереност:

— Това са безбожни слова, ганд Йоратх. В тях не се говори за Атх, нито за всички онези свещени неща, които почитаме. Само сляпо

преклонение пред демони и лъжебогове, приказки за скучни ежедневни дела и възхвала на жените.

— Ах, ах — възкликна Йораттх и кимна, сякаш потвърждава казаното, но и същевременно не намира нищо особено в него. — Истина е, че поетите езичници са невежи по отношение на Атгх и неговите Рожби на пламъка. Те възприемат света изкривено и погрешно, но да не прибързваме да ги обявяваме за слепци. Огънят на просветлението все още може да разпали душите им. Междувременно ние, които сме принудени да живеем далеч от жените си, нямаме ли право поне да слушаме как ги възпяват? Ти, благословеният от Бога на пламъка, си, разбира се, над тези сквернословия, но ние сме само войници. Да чуваш не е като да имаш, но все пак носи известно успокоение. — Гласът му бе равен и спокоен и някои от мъжете се засмяха.

Жрецът с черно-червеното расо понечи да отговори, но гандът неочаквано се изправи.

— От уважение към теб, благословени от Пламъка — заговори той, — няма да настоявам да останеш с нас, за да слушаш повече думите, които тъй дразнят слуха ти. Всеки друг, който не желае да слуша песните и поемите на езичника, също е свободен да си върви. Тъй като прокълнат е само този, който чува проклятието, глухите като мен може да останат. А ти, творецо, прости нашия малък спор и тази проява на неучтивост.

И седна отново. Иддор и червенодрешковците — бяха общо четирима, — както и останалата част от групата му, се отправиха към голямата шатра, разговаряха шумно и възбудено. Един мъж, който стоеше близо до Йораттх, също се измъкна незабелязано, като се оглеждаше изплашено и смутено. Другите останаха. Оррек погали лирата и отново се върна към началните слова на „Преобразяване“.

Този път гандът сам поде аплодисментите в края на поемата. Нареди да донесат още една чаша вода на Оррек („Истински кристал, цяло състояние“ — изсъска ми Чай), а после освободи свитата си, като заяви, че искал да разговаря с поета „под палмово листо“, което вероятно означаваше насаме.

Двама стражи останаха на пост до входа на шатрата, а офицерите се отдалечиха към казармите. Робът с ветрилото даде знак на мен и Чай, че сме свободни да се разтърпем наоколо. Отидохме при

конюшните заедно с неколцина мъже, които, изглежда, бяха дошли, за да слушат рецитала, но бяха останали незабелязани зад групата офицери. Сред тях имаше войници, коняри, дори деца. Повечето проявяваха жив интерес към Шетар и искаха да се приближат, но Чай не беше много склонен да ги допуска наблизо. Те се опитаха да подхванат разговор, като задаваха обичайните въпроси — как ѝ е името, откъде я имаме, с какво се храни, дали е убивала някого. Чай отвърщаше кратко и надутото, както подобава на звероукротител.

— Момчето роб ли ти е? — попита един младеж. Не разбрах, че говори за мен, докато Чай не отвърна:

— Чирак. Конярче е.

Младежът тръгна до мен и когато стигнах стената на конюшнията и седнах на калдъръма, седна до мен. Погледна ме няколко пъти и после каза:

— Ти си алд.

Поклатих глава.

— Значи баща ти е бил алд — настоя той, гледаше ме с присвити очи.

Какъв смисъл да отричам, с моята коса и лицето ми? Свих рамене.

— Тук ли живееш? В града?

Кимнах.

— Познаваш ли момичета?

Сърцето ми подскочи в гърлото. Мислех само за това, че аз съм момиче и че ако разбере, ще започне да крещи за поквара, ерес и оскверняване...

— Миналата година пристигнахме с баща ми от Дур — добави той смутено и известно време не каза нищо.

Сега вече успях да го разгледам по-внимателно и установих, че е по-скоро момче, отколкото младеж — петнайсет-шестнайсет годишен. Не носеше синьо наметало, а туника със син възел на рамото. Босите му крака бяха кокалести, с бледа кожа, а лицето му бе още пухкаво, с пъпки около устата. Къдравото му „овче руно“ бе русоляво. Той въздъхна.

— Ансул ските момичета ни ненавиждат — оплака се. Помислих си, че може да имаш сестра.

Поклатих глава.

— Как се казваш?

— Мем.

— Ами, виж сега, Мем, ако познаваш някои момичета, които нямат нищо против да прекарат малко време в компанията на мъже, аз такава — имам пари. И за теб, искам да кажа.

Беше недодялан, безочлив й жалък. И ако се съдеше по гласа му, и сам не си вярваше. Изобщо не си направих труда да му отговоря. Забравила първоначалния си страх от него, бях готова да се разсмея. Дори не можех да го мразя.

Той продължи да говори за момичета, разправяше ми мечтите си, предполагам, но някои от нещата, които каза, ме накараха да се изчервя. По някое време го прекъснах с хладен глас:

— Не познавам никакви момичета.

Това го накара да млъкне за малко. Той въздъхна отново, почеса се по чатала и накрая каза:

— Не мога да понасям тази страна. Искам да си ида у дома.

„Ами върви си!“ — щеше ми се да извикам. Но вместо това само изсумтях.

Той ме погледна отново, съвсем отблизо, и отново пробуди страховете ми.

— Ас момчета срещаш ли се? — попита.

Поклатих глава.

— Аз също — каза той с монотонен глас, по-дебел от моя. — Но някои го правят. Баща ми ще ме убие, ако разбере.

Кимнах.

Отново настъпи мълчание. Шетар кръстосваше площада, придружена от Чай. Предпочитах да съм с тях, но сигурно щеше да е странно и дори подозрително едно конярче да следва укротителя навсякъде.

— Какво правят момчетата тук? — обади се отново моят събеседник.

Свих рамене. Какво могат да правят момчетата? Търсят храна или събират съчки, като всички останали в града, с изключение на алдите.

— Играят на челик — рекох накрая.

Той придоби още по-унил вид. Изглежда, не си падаше по уличните игри.

— Колко е странно тук — рече. — Има жени навсякъде. Излизат съвсем сами. Пълно е с жени, а не можеш да... те не дават...

— В Асудар няма ли жени? — попитах, преструвах се на невежа.

— Разбира се, че има. Само че не са по улиците да се разхождат така спокойно — отвърна той с тежък, осъдителен тон. — Нашите жени не се мотаят пред очите на непознати. Стоят си вкъщи, където им е мястото.

Изведнъж си спомних за майка ми, на улицата, когато е бързала да се прибере.

Огромен и страшен гняв изпълни цялото ми същество и ако бях проговорила в този момент, щях да го прокълна или да го заплюя в лицето, но успях да се овладеея и гневът ми бавно се уталожил. Преглътнах слюнката, която бе изпълнила устата ми, и се помъчих да запазя спокойствие.

— Мекке ми каза, че в храмовете имало уличници — продължаваше момчето. — Всеки можел да ги посещава. Само че сега храмовете са затворени, разбира се. Та сигурно го правят някъде на тайно място. Правят го с всеки, който поиска. Да знаеш нещо за това?

Поклатих глава.

Той въздъхна.

Изправих се бавно. Внимавах за всяка своя стъпка.

— Казвам се Симми — представи се той и ме дари с лъчезарна усмивка, като на най-обикновено дете.

Кимнах. Отдалечих се все така бавно — към Шетар и Чай, защото не знаех къде другаде да отида. Кръвта пулсираше в слепоочията ми.

Чай ме погледна и каза:

— Предполагам, че гандът скоро ще обяви края на срещата. Иди в конюшната и ги помоли да изкарат коня на господаря. Кажи, че искаш да го поразтъпчеш. Разбра ли?

Кимнах и се отправих към конюшната в края на площада. По някаква причина вече не се боях от мъжете там. Попитах къде е конят на моя господар и те ме отведоха при Бранти. Бяха му дали овес.

— Оседлайте го и го изведете навън — заповядах, сякаш те бяха роби, а аз господар. Старецът, който го бе поел от мен одева, се хвърли на мига да изпълни заповедта. Стоях със скръстени ръце и оглеждах

редиците красиви коне в яслите. Когато старецът изведе Бранти, поех юздите без колебание.

— На колко е — на деветнайсет-двайсет?

— По-стар — отвърнах уверено.

— От сой е — похвали го старецът, пресегна се и повдигна бърните на Бранти с дебелите си мазолести внимателни пръсти. — Харесвам големите коне.

Кимнах отривисто и се отдалечих. Чай и Шетар бяха при входа на конюшната, а Оррек тъкмо идваше. Направих му столче, за да се качи на седлото, и поведох коня обратно към къщи. Докато минавахме през портала на Площада на Съвета, очите ми изведнъж се напълниха със сълзи и захлипах. Продължавах да вървя и да гледам през сълзи моя красив град, далечната планина и забуленото в облаци небе.

8

Тази вечер Иста ни сготви едно от специалните си ястия, наричаме го иффу — тестени хапки, пълнени с късчета агнешко, картофи, мерудия и други подправки, и изпържени в олио. Хрупкави и ужасно вкусни. Иста беше благодарна на Оррек и Грай не само защото бяха донесли месо — като стана дума, деляхме вечерята с Шетар, — а и тъй като бяха наши гости и с присъствието си връщаха достойнството и честта на нашия дом и й даваха възможност да се изяви като готвачка. Те похвалиха иффуто, докато ние мърморехме недоволно, че коричките са прегорели. Не може да се намери свястно олио, оплака се тя.

След вечеря друмлордът отведе гостите ни в галерията, където подхванаха разговор. Нямахме търпение да научим за какво са разговаряли ганд Йораттх и Оррек „под палмовото листо“. Оррек беше готов да ни разкаже. Очакваха ни интересни новини.

Дорид, ганд на гандите, върховен жрец и цар на Асудар, както и главнокомандващ алдската армия от трийсет години, беше мъртъв. Издъхнал от удар преди месец, в двореца си в пустинния град Медрон. Наследил го неговият племенник Акрай. Тъй като асударските царе са и върховни жреци, а жреците дават обет за безбрачие, царят официално не може да има синове, само племенници. Но други племенници също предявявали претенции за трона и били избити — официално при бунт, а най-вероятно тайно и нощем. В Медрон известно време царяла суматоха, но изглежда, Акрай бил започнал да овладява положението и вече държал здраво властта като ганд на гандите в Асудар.

Всичко това, изглежда, било по вкуса на ганд Йораттх. От думите му Оррек заключил, че новият цар-жрец е повече цар, отколкото жрец, за разлика от своя предшественик. Дворцовите клики, които се опитали да попречат на Акрай да се възкачи на престола, били, подобно на Дорид, последователи на култа на Хилядата предани мъже — тези, които обявили война на доброто срещу злото и

подбудили нашествието срещу еретичния Ансул в търсене на Гърлото на нощта.

Привържениците на Акрай, изглежда, не вярвали в съществуването на Гърлото на нощта, особено след като нашественическата армия така и не успяла да го открие за толкова години. Те смятали, че макар окупирането на Ансул да е донесло известни печалби и богата плячка за Медрон, издръжката на армията изтощава хазната, а присъствието ѝ в далечни земи развърта войниците. Защото алдите открай време живеели отделно от останалите народи, дълбоко в пустинята, където общували насаме със своя едничък бог. И открай време се стараели да опазят духа си от влиянието на неверниците. Да продължават да живеят сред тях означавало да омърсят душите си.

Какво тогава да правят алдите в Ансул?

Йораттх разговарял с Оррек съвсем открито. Проблемът, както той смятал, бил на кое ще погледне по-благосклонно Аттх — дали новият ганд на гандите трябва да призове обратно войниците си, или да прати заселници, които да колонизират Ансул окончателно?

— Точно така го каза — обясни Оррек. — Изглежда, новият монарх е поискал мнението на Йораттх, като човек, прекарал всичките тези години сред неверниците. А Йораттх вижда в мен незаинтересуван страничен наблюдател. Но защо му трябва да се съветва с мен? Защо споделя нерешителността си? Та нали аз също съм неверник!

— Защото си творец — отвърна друмлордът. — Според представите на алдите това се равнява на ясновидец и пророк.

— А може би няма с кого да поговори — намеси се Грай.

— Независимо дали си ясновидец, или не, със сигурност си добър слушател.

— Вярно е, че съм мълчаливец — призна с известно огорчение Оррек. — Но какво бих могъл да му кажа?

— Не зная какво би могъл да кажеш на Йораттх — отвърна друмлордът. — Но сигурно ще ти е от полза, ако знаеш някои неща за него. Първо, той си взе жена от Ансул за наложница, робиня, но казват, че се отнасял с нея почитателно. Казва се Тирио Актамо. Произхожда от една от големите фамилии. Познавам я отпреди нашествието. Красива, умна и одухотворена. Всички сведения, които имам за нея сега, са от

слухове на прислугата, но според тях Йораттх се отнася с нея като със съпруга и тя има огромно влияние върху него.

— Как бих искала да си поговоря с нея! — възкликна Грай.

— Аз също — каза друмлордът, тонът му бе сух и меланхоличен. След кратка пауза той продължи: — Иддор е син на ганда от жена му в Асудар. Казват, че Иддор мразел Тирио Актамо. Казват също, че мразел и баща си.

— Той го предизвиква и му се подиграва — рече Оррек, — но изглежда, му се подчинява.

Друмлордът помълча малко, после стана, отиде до една от нишите с божествени статуи и застана пред нея.

— Благословени духове на тази къща — прошепна той, — помогнете ми да говоря искрено. — Склони глава и докосна захабения праг на нишата, постоя така още малко и се върна при нас. Този път заговори, без да сяда.

— Тъкмо Иддор и жреците водеха войниците, които дойдоха тук да търсят Гърлото на нощта. Изтезаваха хората от къщата, за да ги накарат да признаят къде е входът към пещерата, или тунела, който водел към Гърлото. Някои умряха в мъки. Мен ме оставиха жив. Надявах се да изкопчат повече неща от мен, защото ме смятаха за магьосник. Жрец, според техните представи, но жрец на зъл бог. Но аз не можех да им кажа това, което искаха да научат. Енну запуши устата ми с ръка и не ми позволи да лъжа. Сампа оплете езика ми и не ми даде да кажа истината. С мен бяха всички души на Галваманд. Жреците го знаеха. Те се страхуваха от мен дори когато... Не от мен, а от свещената сила, която ме заобикаляше, от невидимите души, от благословията на моите духове, на духовете на тази къща, на моя град и на страната ми. След време жреците вече не искаха да имат нищо общо с мен и Иддор остана единственият, който продължаваше да ме разпитва. Мисля, че той също се страхуваше от мен, но освен това се гордееше с куража си, тъй като, макар да ме смяташе за голям магьосник, държеше живота ми в ръцете си. Като играчка на желанията и прищевките му, аз само затвърждавах неговата сила. Бях принуден да го слушам. Той говореше и говореше, все ми обясняваше разни неща, разказваше ми как демонът, който ме е обладал, накрая щял да излезе и да му признае как да открие Гърлото на нощта. И веднага щом го направел, щяло да ми бъде позволено да умра. Всички

зли твари щели да напуснат този свят. Тогава на земята щяла да се възцари правдата и той, Иддор, щял да седне на трона на царя на царете и да пламти в своето величие. Не спираше да говори. Опитвах се да го лъжа, опитвах се да му кажа истината. Но те не ми позволиха.

Беше останал прав, докато произнесе тази реч, и сега се върна при нишата, опря пръсти на прага и постоя известно време в мълчание. Чух го да шепти молитви към Енну и боговете на къщата. Накрая отново се обърна към нас.

— През цялото време — през цялото време, докато Иддор ме държеше за свой пленник, не видях баща му нито веднъж. Йораттх избягваше да влиза в тъмницата и не искаше да има нищо общо с лова на вещици. Иддор непрестанно ми се оплакваше от баща си, надсмиваше му се, казваше, че бил нечестив, че презирал жреците и техните пророчества, че се отнасял пренебрежително към заповедта на ганда на гандите за намирането на Гърлото на нощта. „Аз се подчинявам на моя бог и на моя цар, а той не“ — заявяваше. Но в края на краищата не зная дали по заповед на Йораттх, или не, ме пуснаха да се прибера. Издирването на пещери и тунели и ловът на демони приключи. От време на време жреците и Иддор вдигаха шум около някоя намерена книга или прибираха по някой книжник за изтезания. Йораттх ги оставяше да го правят, предполагам, за да заблуди ганда на гандите, че търсенето продължава. Налагаше му се да действа внимателно, защото дори синът му бе на страната на царя. Но сега изглежда, че ако Йораттх има цар, който да споделя разбиранията му, властта на жреците ще бъде силно ограничена. Това може да е много опасен момент.

Отново седна при нас. Макар че долавях в гласа му болка и напрежение, изглеждаше съвсем спокоен, само стар и уморен. На лицето му трепкаше блага усмивка, като на човек, който се е върнал сред любимите си хора след дълго отсъствие.

— Опасен, защото... — почна Грай и Оррек довърши въпроса й:

— Защото като види, че неговата клика губи позиции, Иддор може да се опита да вземе властта?

Друмлордът кимна и каза:

— Питам се само на чия страна ще застане армията. Без никакво съмнение местните войници искат да се приберат в Асудар. Но те

почитат жреците си. Ако Иддор свали от власт баща си и жреците го подкрепят, кого от двамата ще послушат войниците?

— Можем да подслушаме какво става в двореца — подметна Грай и ме погледна, но не разбрах защо.

— Има още един елемент на опасност, или надежда — или и двете — продължи друмлордът, — който ще споделя с вас, но ще помоля да запазите това в тайна. Има една група хора, които се надяват да вдигнат Ансул срещу алдите. Тази група крои планове за въстание от доста време. Зная за нея от мои близки приятели. Не участвам в подготвянето на плановете, дори не знам с какви сили разполагат. Но тя съществува. Ако видят, че в двореца се води борба за власт, тези хора могат да преминат към действие.

Сега най-сетне разбрах каква е темата на разговорите с Десак и защо той винаги си тръгваше, когато отивах при друмлорда. Усетих, че в мен се надига гняв. Защо не ми позволяваха да ги слушам, докато разговарят за бунт, за въстание срещу алдите, за въоръжена борба, за това как да ги прогоним? Нима Десак смяташе, че ще се уплаша? Или че ще ги издам в детското си неразбиране? Нима мислеше, че след като имам овче руно на главата, съм склонна към измяна?

Грай искаше да узнае повече за тази група, но друмлордът или не знаеше подробности, или не желаше да ги сподели с нас. Оррек помълча известно време замислено и накрая попита:

— Колко алди има в Ансул — в града? Хиляда, две хиляди?

— Над две хиляди — отвърна друмлордът.

— Значи са по-малко от вас.

— Но са въоръжени и дисциплинирани — посочи Грай.

— Добре обучени войници. — Оррек кимна замислено. — Това естествено е предимство. И все пак... След всичките тези години...

— Ние воювахме! — избухнах неочаквано дори за себе си. — Сражавахме се с тях за всяка улица, издържахме цяла година, докато не пратиха два по-голяма армия — а после убиваха и убиваха — Иста ми каза, че когато градът паднал, каналите били задръстени от трупове и водата не можела да се оттича...

— Мемер, зная, че хората ти са били победени със сила и умение — отвърна Оррек. — Не исках да поставям под съмнение храбростта им.

— Но ние не сме войници — въздъхна друмлордът.

— Адира и Марра! — възразих аз.

Погледът му се спря върху мен за миг.

— Не съм казал, че нямаме герои — заговори той. — Но от векове уреждаме проблемите си с преговори, добронамерени спорове и гласуване. Решаваме кавгите си със слова, не с мечове. Изгубили сме навика да прибягваме до насилие... а алдските армии сякаш нямат край. Те могат да покорят целия свят. Как да се справим с тях, след като нямаме предишния кураж? Ние сме осакатени хора.

И протегна напред обезобразените си ръце. Лицето му беше мрачно и навъсено.

— Както казваш, Оррек, те имат предимство — продължи друмлордът. — С един цар, един бог и една вяра могат лесно да бъдат управлявани. Те са силни. Но и те могат да бъдат разделени. Нашата сила сплотява мнозинството. Това е нашата свещена земя. Живеем тук с нейните богове и духове, живеем сред тях и те са около нас. Ние се разбираме с тях. Бяхме победени, отслабени и поробени. Но ще ни унищожат само ако успеят да унищожат знанията ни.

Два дни след този разговор, когато отново отидохме на Площада на Съвета, открих защо Грай ме бе погледнала по такъв начин, когато бе казала: „Можем да ги подслушаме“. Тя искаше конярчето Мем да разговаря с алдските конярчета и младите войници, които се навъртат наоколо, за да чуят представлението на Оррек.

— Ослушвай се внимателно — заръча ми. — Питай за новия ганд в Медрон. За Гърлото на нощта. Онзи ден видях, че разговаря доста дълго с едно от момчетата.

— Оня пухкавият ли? — попитах.

— Изглежда, те хареса.

— Искаше да знае дали ще му продам сестра си, за да се забавлява с нея — отвърнах рязко.

Грай подсвирна едва чуто, после каза почти сякаш се извиняваше:

— Ще трябва да издържиш.

Не беше първата, която ме съветваше да търпя. Друмлордът също често го правеше. Щях да търпя. Да понасям, каквото е необходимо.

Този път, когато гандът излезе от голямата шатра, за да чуе Оррек, Иддор и жреците ги нямаше. По средата на рецитала от шатрата долетя шум — монотонни гласове и ритмични удари на барабани — изглежда, жреците изпълняваха някаква церемония. Някои от придворните край ганда изглеждаха смутени, други повдигаха рамене и си шепнеха. Йораттх гледаше невъзмутимо. Оррек довърши строфата и замълча.

Гандът му даде знак да продължи.

— Не бих искал да проявявам непочтителност към хората, които изпълняват ритуалите си — отвърна Оррек.

— Това не са никакви ритуали, а проява на неуважение — отвърна Йораттх. — Продължете, ако обичате, творецо.

Оррек се поклони и продължи поемата, която беше поредната героична алдска история. Когато приключи, Йораттх нареди да му поднесат чаша вода и подхвана с него разговор, към който се присъединиха неколцина придворни. Аз пък се промъкнах незабелязано към групичката момчета и мъже в сянката на конюшната.

Симми беше там. Видя ме и веднага дойде. Беше по-висок от мен, яко и едро момче. Забелязах, че около устните му има къси русоляви косъмчета — алдите са по-космати от моите сънародници и мнозина от тях носят бради. Й все пак, докато го гледах как ме поздравява, неловко и смутено, си помислих, че в края на краищата е още момче.

Но докато аз познавах само моя град, къщата и книгите, той бе пътешествал с армията и макар да го превъзхождах в познания, той ме превъзхождаше в уменията да воюва. И несъмнено го знаеше.

Ставаше все по-трудно да го мразя. Лесно е да мразиш човек, който е по-силен от теб, но не и когато си открил, че има неща, в които стоиш над него. Той не знаеше за какво да говорим и отначало разговорът не вървеше особено, но после се сетих да го попитам за нещо, което наистина ме интересуваше:

— Откъде чу онези неща, за които говорихме предния път? За храмовете и уличниците?

— От мъжете — отвърна той. — Казаха ми, че вие, неверниците, сте имали храмове, където сте участвали в оргии с жриците на вашите богове, че демоните принуждавали мъжете ви да се любят с жриците.

Че тези блудници не можели да отказват никому. Трябвало да го правят с всеки, който пристъпи прага. И тъй продължавало цяла нощ.

Лицето му просветна, докато говореше за това.

— Ние нямаме жрици — отвърнах с равнодушен глас. — Нито жреци. Сами почитаме боговете си.

— Е, може да са били обикновени жени, които посещавали храмовете и после демоните ги принуждавали да се любят с всеки. Цяла нощ.

— Но как е възможно толкова много хора да влизат в храм?

Ансулските „храмове“ са малки параклиси на улицата, пред някоя сграда или на кръстопът — олтари, места, където да се помолиш. Много от тях са само ниши с божества, като тези, които имаме в къщите си. Докосваш прага на нишата и прошепваш молитвата, или полагаш цветя и малки дарове. Много улични храмове са красиви постройки от мрамор, високи половин човешки бой, резбовани и украсени, е позлатени покриви. Алдите ги събориха всичките. Имам и светилища, които висят от дървета, но тях алдите оставиха, защото ги сметнаха за къщички за птици. Всъщност ако някоя птичка наистина се засели в подобна „къщичка“, това се смята за особено радостно събитие, за божествена благословия, и много от старите дървесни храмове всяка година посрещат прелетни птички. За най-голям късмет се смята заселването на бухал. Бухалът е символът на Глухия бог.

Знаех, че за алдите храмът е масивна постройка. Не че ме интересуваше.

Въпросът ми го отведе встрани от темата за плътските удоволствия и той неволно се намръщи.

— Какво искаш да кажеш? — попита. — Всички ходят в храмовете.

— И за какво?

— За да се молят!

— Какво разбираш под това „да се молят“?

— Да се молят на Атгх! — отвърна Симми и ме изгледа втренчено.

— Ти как се молиш на Атгх?

— Не си ли присъствал на церемония? — попита той, очевидно изненадан от невежеството ми. — Жреците пеят, танцуват и бият

барабаните, а след това произнасят словата на Аттх. Не може да не знаеш. Всички падаме на колене и се опираме на длани. После удряш глава в земята четири пъти и повтаряш думите на жреците.

— И за какво е всичко това?

— Ами, ако искаш нещо, молиш се на Аттх да го получиш.

— Как може да се молиш за нещо?

Той ме изгледа още по-объркано. Или може би ме смяташе за слабоумен?

Реших да се държа настъпателно.

— Говориш безсмислици — рекох. Щеше ми се да схвана смисъла на тази тяхна „молитва“, но не исках да си мисли, че ме превъзхожда с нещо. — Не можеш да се молиш за каквото ти хрумне.

— Разбира се, че можеш! Молиш се на Аттх за живот и здраве, за всичко!

Не го разбирах. Когато са изплашени, хората викат името на Енну. Когато искат нещо, се молят на Бога на късмета, затова го наричат още Глухия бог.

— Това е просия, а не молитва — продължих. — Ние се молим за божия благословия, не да получим разни неща.

Той беше едновременно изумен и затруднен. Трябваше да мине известно време, преди да се съвземе.

— Не може да получите благословия. Вие не вярвате в Аттх.

Сега аз бях изумена. Да кажеш на някого, че не може да получи благословия, е нещо ужасно. Симми не ми изглеждаше като човек, който би извършил подобна постъпка. Накрая подхвърлих предпазливо:

— Какво искаш да кажеш с това, че „не вярваме“ в Аттх?

Той продължаваше да ме гледа.

— Ами... да вярваш в Аттх е... е да вярваш, че Аттх е бог.

— Разбира се, че е бог. Всички богове са богове. Защо Аттх да не е?

— Тези, които ти наричаш богове, са демони.

Сега аз трябваше да обмисля думите му.

— Не зная дали съществуват демони и дали вярвам в това, но зная, че има богове. Не разбирам защо може да вярвате в един бог, а да не вярвате в останалите.

— Защото ако не вярваш в Атгх, си прокълнат и когато умреш, ще се превърнеш в демон!

— Кой го казва?

— Жреците!

— И ти им вярваш?

— Да! Жреците разбират от тези неща! — Той беше все по-объркан и дори ядосан.

— Не мисля, че жреците знаят много неща за Ансул — възразих и едва сега си дадох сметка, че да му противореча не е най-добрият начин да измъкна от него повече сведения. — Може би те познават много добре Асудар. Но тук животът е различен.

— Защото вие сте неверници!

— Така е — казах спокойно. — Ние сме неверници. И затова имаме много богове. Но нямаме никакви демони. Нито жреци. Нито уличници в храмовете. Освен ако не са високи една педя.

Той мълчеше и се мръщеше.

— Казват, че армията ви дошла тук да търси някакво специално място на злото — подхвърлих, като се опитвах да говоря с приятелски тон. — Някаква дупка в земята, откъдето се предполагало, че излизат демоните.

— Чувал съм.

— И за какво?

— Не зная — отвърна той и се навъси.

Седяхме в сянката на конюшните. Започнах да драскам разни фигурки по плочника.

— Казват, че вашият цар в Медрон бил умрял — подхвърлих, колкото се може по-нехайно. Използвах нашата стара дума „цар“, а не тяхната — ганд.

Той само кимна. Разговорът ни го беше объркал. След малко изсумтя:

— Мекке смята, че може би новият върховен ганд ще нареди на армията да се прибере у дома. — И ме изгледа някак сърдито.

— Ти ще се радваш ли?

Той сви рамене. Щеше ми се да го разприказвам малко повече, но не знаех как.

— Горе-долу.

Изведнъж забелязах, че е втренчил поглед в рисунката, която бях начертала на прашния плочник. Наведе се и начерта хоризонтална линия в едно квадратче.

— Наричаме тази драсканица „игра за глупаци“ — казах и начертах вертикална линия в друго квадратче. Започнахме да играем и стигнахме до равенство, което е естествено при тази игра, освен ако не си глупак. След това той ми показва една друга игра, която се казваше „открий засадата“: при нея рисуваш на скрито място мрежа и поставяш в нея засада и същото прави противникът ти. После се опитвате да отгатнете къде е засадата на другия и този, който успее пръв, печели. Симми спечели две от три игри и това го развесели и поразвърза езика му.

— Надявам се армията да се прибере в Асудар — призна той. — Искам да се ожения, а тук няма как да стане.

— Ганд Йоратгх се е оженил тук — казах и изведнъж се изплаших да не съм отишла твърде далече, но Симми само се усмихна и се изкиска.

— Царица Тирио? Мекке казва, че тя била една от вашите храмови уличници и че омагьосала ганда.

Беше ми омръзнал с тия непрестанни приказки за храмове и уличници.

— Никога не сме имали храмове — заявих троснато. — Имахме празници. Из целия град. Процесии и танци. Но вие, алдите, сложихте край на това. Вие убихте всички, които танцуват. Защото се страхувате от вашите измислени демони. — Изправих се, изтрих играта с крак и влязох в конюшнията.

Влязох, но не знаех какво да правя. Малко се срамувах от себе си. Не бях проявила нужното търпение. Бях избягала. Погледнах Бранти. Той вече ме беше видял и изпръхтя радостно. Старият коняр се бе подпрял на една греда и го зяпаше запленено. Кимна ми, а Бранти се върна към торбата овес. Облегнах се на друга греда и си придадох невъзмутим и важен вид.

Но ето че малко след това в конюшнията цъфна Симми, изчервен и ухилен, като дете, което са сгълчали.

— Здравсти, Мем — каза като че ли се бяхме разделили преди няколко дни, а не само преди две минути.

Кимнах му.

Той ме оглеждаше така, както старият коняр гледаше Бранти.

— Кобилата на баща ми е ей там. — Махна с ръка. — Ела да ти я покажа. Тя е от царските конюшни в Медрон.

Отведе ме в другия край на конюшните и ми показа чудесна, но малко нервна кобила с блестящи очи и светла грива, като онези, която бе препуснала към мен на площада. Може би беше същата. Погледна ме с едно око и разтърси глава.

— Казва се Победа — каза Симми и посегна да я потупа по шията, но тя се дръпна към дъното на яслите. Той посегна пак, но кобилата извърна глава към него и заплашително оголи жълтеникавите си зъби. Симми бързо си дръпна ръката. — Това е истински боен кон — добави важно.

Погледнах кобилата, сякаш я преценявах с опитно око, кимнах одобрително и тръгнах да излизам. За мое облекчение Чай и Шетар тъкмо идваха. Конете подушиха лъвицата и се размърдаха неспокойно. Изтичах при Чай, а Симми се провикна зад мен:

— Ще се видим ли утре, Мем?

По пътя за Галваманд разказах за опитите си да изкопча нещо от Симми. Смятах ги за глупави и безплодни, но както те, така по-късно и друмлордът, ме изслушаха внимателно. Не пропуснаха да отбележат липсата на познания и интерес от страна на Симми по отношение на Гърлото на нощта, когато бях заговорила на тази тема, а също и че според него новият цар можел да повика армията да се върне в Асудар.

— А каза ли нещо за Иддор? — попита Грай.

— Не знаех как да попитам.

— Сече ли му пипето на този момък? — попита друмлордът.

— Не особено — отвърнах. — Всъщност е доста глупав. — Малко ми беше криво да го кажа. Макар че си беше самата истина.

Денят бе много горещ, но вечерта бе мека и приятна. Вместо след вечеря да се настаним в галерията, излязохме в малкия двор зад нея. От две страни е затворен от къщата, другите две са заградени със зид. Непосредствено зад къщата започва хълмът, който се изкачва на изток, и от него полъхваше миризма на разцъфнали храсти. Седяхме обърнати на север, където вечерното небе бе обагрено в зелено.

— Къщата е вкопана в хълма, нали? — попита Оррек и погледна северните прозорци на стаята на господаря, които бяха точно над дворчето.

— Да — отвърна друмлордът и нещо, не зная какво, в тона му ме накара да настръхна. — Ансул е най-старият град на Западния бряг, а това е най-старата къща в Ансул.

— Вярно ли е, че аританците дошли тук от пустинята преди хиляда години и открили, че тези земи не са заселени?

— Преди повече от хиляда години и от по-далеч от пустинята — поправи го друмлордът. — Казват, че дошли от Страната на изгрева. Далече на изток имало величествена империя. Тя пратила изследователи в пустинята, която граничи с империята на запад, и една от групите успяла да я прекоси — казват, че това са много дни и месеци преход — и да стигне до зелените долини на Западния бряг. Предвождал ги Тарамон. После дошли и други. Книгите, в които се описват тези събития, са много стари и изпокъсани. Много хора загинали при прекосяването на пустинята. Изглежда, че повечето, които дошли тук, били прогонени от Страната на изгрева. — Каза един стих на аритански, после го повтори и на нашия език: — „Пролетта на изгнаниците, в която реката пресъхна...“ Ние сме потомци на тези изгнаници.

— И оттогава никой не е идвал от изток?

— Нито някой е тръгвал нататък.

— Освен алдите — каза Грай.

— Те се връщат в пустинята, това е вярно, или остават тук, но само в западната част, където има пролет и пълноводни реки. На изток от Асудар, казват те, на много дни път слънцето било гандът на гандите, а пясъкът — неговият народ.

— Живеем на края на свят, който не познаваме — измърмори Оррек и зарея поглед в небесната синева.

— Някои книжници смятат, че Тарамон и другите са били прокудени, защото били магьосници, владеещи зловещи сили. Мислят, че дарби като вашите в Предпланинието са били често явление сред хората, дошли от Страната на изгрева, но постепенно са отслабнали.

— А ти какво мислиш? — попита Грай.

— Никой от нас сега няма такива дарби — призна друмлордът. — Но в някои ранни хроники от Ансул се говори за хора, които идвали, за да бъдат изцелени от жените в Къщата на Актамо, защото те можели да върнат зрението на слепците и слуха на глухите.

— Като Кордемантови! — възкликна Оррек и Грай добави:

— Дарбата наопаки — точно както си мислех!

Двамата тъкмо се готвеха да ни обяснят за какво става въпрос, когато на вратата неочаквано се появи Десак.

Подобно на всички чести посетители на друмлорда, той влизаше през старата част на къщата, която никога не се заключваше. Понякога Иста фучеше колко било опасно, но друмлордът ѝ казваше: „Няма резета за вратите на Галваманд“. И с това разговорът приключваше. И тъй, Десак се появи и стресна Шетар. Лъвицата се надигна, свела глава и с прилепнали уши, и изръмжа заплашително. Той замръзна на крачка от вратата.

Грай мигом скастри тихо Шетар и тя седна, но продължи да ръмжи тихо.

— Добре дошъл, приятелю — посрещна го друмлордът. — Ела да седнеш при нас. — Аз скочих да донеса още един стол, а междувременно Десак се настани на моя до друмлорда. Типично за него. Не че беше лошо възпитан, просто беше от хората, които не се интересуват от никого около себе си. За него аз бях носач на столове, също толкова важна, колкото това, което му поднасях. Имаше праволинеен ум, като алдите. Може би пък войниците трябва да са такива.

Докато донеса още един стол, друмлордът вече го беше представил на Оррек и Грай и, изглежда, им беше казал, че това е водачът на размирниците — или Десак сам се бе представил като такъв, защото когато се върнах, говореха на тази тема. Седнах и се заслушах в разговора.

Десак ме забеляза едва сега. Мебелите нямат уши. Погледна многозначително друмлорда: намекваше недвусмислено, че той трябва да ме отпрати, както винаги.

— Мемер се е запознала със сина на един войник, който ѝ казал, че в армията се обсъжда възможността да ги върнат в Асудар — каза му друмлордът. — Момчето освен това споменало, че войниците викали на Тирио Актамо царица Тирио. Чувал ли си тази титла?

— Не — отвърна високомерно Десак и отново ме изгледа. Приличаше малко на Шетар, когато присвива очи и уши (тя вече не му обръщаше внимание и си ближеше лапите). — Това, за което ще си говорим, не бива да напуска пределите на този двор.

— Разбира се — каза друмлордът. Говореше любезно и усмихнато, както винаги, но резултатът бе както когато Грай съскаше на лъвицата. Десак отмести очи от мен, покашля се, потърка брадичката си и заговори на Оррек.

— Благословена да е Енну, че си тук, Оррек Каспро. Или може би Глухият бог те повика точно в часа, когато имахме нужда от теб.

— Имали сте нужда от мен? — учуди се Оррек.

— Кой по-добре от един велик поет може да призове хората на оръжие?

Лицето на Оррек се стегна. След кратка пауза той отвърна:

— Ще направя каквото ми е по силите. Но аз съм чужденец по тези места.

— Срещу нашествениците всички сме от един народ.

— Бил съм повече в двореца, отколкото на площада. По молба и желание на ганда. Защо мислиш, че хората ви ще ми вярват?

— Те ти вярват. Говорят за пристигането ти като за знак, за предзнаменование, че великите дни на Ансул ще се върнат.

— Аз не съм знамение, аз съм поет — отвърна Оррек. Лицето му бе твърдо като скала. — Град, който се надига срещу тиранията, трябва да намери свои собствени говорители.

— Ти ще си нашият говорител, когато те повикаме — заяви Десак с не по-малка решителност. — От десет години насам в Ансул пеем твоята поема „Свобода“ — скришом, зад залостени врати. Как е стигнала тази песен дотук, кой я е пренесъл? От уста на уста, от душа на душа, от земя на земя. Как мислиш, ще останеш ли ням и равнодушен, когато я запеем всички, право в лицето на врага?

Оррек не отговори.

— Аз съм войник — продължи Десак. — Зная какво кара хората да се бият и да побеждават. Зная какво може да постигне глас като твоя. Зная и защо си дошъл тук точно в този момент.

— Дойдох, защото гандът ме покани.

— Покани те, защото така му нашепнаха боговете на Ансул. Защото часът ни приближава. Равновесието се променя!

— Приятелю мой — заговори друмлордът, — равновесието може да се променя, но дали ти държиш везните?

Десак се засмя и показа празните си ръце.

— Няма и намек за вълнения сред алдските войници, от което да се възползваме — продължи друмлордът. — Още не сме сигурни дали въобще ще има промяна в политиката на алдите. И не знаем какво става между Йораттх и Иддор.

— О, напротив, знаем — рече Десак. — Йораттх възнамерява да прати Иддор в Медрон заедно със свитата му от жреци и офицери. Привидно за да получат наставления от новия ганд Акрай, но всъщност за да махне Иддор и жреците му от Ансул. Ялба, прислужницата на Тирио Актамо, е предала тази сутрин тези сведения на робите, с които поддържаме връзка в двореца. Тя е наш верен осведомител.

— Значи възнамерявате да изчакате Иддор да замине, преди да преминете към действие?

— Защо да чакаме? Защо да позволим на плъха да избяга от капана?

— Смятате да нападнете? Казармите?

— Да, подготвили сме нападение. Но на място и във време, което те не очакват.

— Зная, че разполагате с оръжия, но имате ли достатъчно хора?

— Имаме достатъчно и оръжия, и хора. И други ще се присъединят към нас. Ще сме двацет срещу един, Салтър! Всичките тези години на тирания, робство, обиди, оскверняване — гневът от тях ще пламне като огън в слама, навсякъде из града. Достатъчно е само да видим колко сме много и колко малко са те! Нужен ни е само един глас — глас, който да ни призове!

Пламът му ме завладя и виждах, че Оррек също е развълнуван. Въстание, бунт — да се нахвърлим върху наглите завоеватели с омразните им сини наметала, да ги смъкнем от конете, да се гаврим с тях така, както те се гавреха с нас, да ги измъчваме, както те измъчваха нас, да ги прогоним надалеч от града, да ги избием — о! Бях жадувала за това толкова дълго! Бях готова да последвам Десак. Сега вече го гледах с други очи — той беше водач и воин. Щях да го последвам, както някога хората са тръгвали след героите, през огън и вода, през болка и смърт. Но Оррек продължаваше да мълчи.

Мълчеше и Грай, настроенна също като лъвицата.

В този напрегнат момент заговори друмлордът.

— Десак... ако попитам за това, за което говориш — и ако получа отговор, съгласен ли си да го чуеш и ти? — Произнесе думата „попитам“ със странно удареие. Десак го погледна отначало неразбиращо, после се намръщи. Понечи да отвори уста, но нещо в изражението на друмлорда го спря. Лицето му бавно се промени и видях, че го завладява неувереност.

— Да — отвърна той колебливо, после добави малко по-високо: — Да!

— Тогава ще го направя — каза друмлордът.

— Тази вечер?

— Толкова ли е близо часът?

— Да.

— Добре тогава.

— Ще дойда утре сутринта. — Десак се надигна, отново изпълнен с енергия. — Салтър, приятелю мой, благодаря ти от сърце. Ще видим — ти ще видиш, — че твоите духове ще заговорят вместо нас. — Обърна към Оррек. — А твоят глас ще ни призове и ти ще тръгнеш рамо до рамо с нас. Зная го със сигурност. Когато се срещнем отново, ще сме свободни хора в свободен град! Нека с вас е благословията на Леро и всички останали богове на Ансул, както и на душите и сенките на Галваманд, които сега ни слушат! — И излезе с отсечена походка, като войник на парад.

Оррек, Грай и аз се спогледахме. Нещо важно бе казано, бе дадено някакво обещание, което и тримата не разбирахме. Друмлордът седеше, втренчил поглед пред себе си, навъсен. Накрая вдигна очи и погледът му се спря върху мен.

— Преди на това място да е имало град — заговори той, — преди да е била построена тази къща, тук се е намирал Оракулът. — И неочаквано премина на аритански: — „Те дошли тук от пустинята, изнурените пътешественици, изгнаниците. Дошли през хълмовете над Западно море и видели белия Сул от другата страна на залива. На един от хълмовете имало пещера и от нея изтичал ручей. А във въздуха, в мрака на пещерата, било изписано: «Останете тук». И тъй, те пили от водата на ручея и построили града на това място“.

9

Когато тръгнахме да си лягаме, друмлордът ми каза:

— Мемер, ела после.

И тъй, малко по-късно изписах знаците във въздуха и влязох в тайната стая, която се спускаше под хълма.

Той не се забави. Бях запалила лампата на масата за четене. Той сложи до нея светилника, който носеше, но не го изгаси. Видя отворената книга на Оррек и се усмихна.

— Харесва ли ти неговата поезия?

— Повече от всичко! Повече от Дениос!

Той се усмихна отново, този път по-широко и някак подкупващо.

— О, съвременните поети са много добри, но никой от тях не може да се мери с Регали.

Регали е живяла преди хиляда години тук, в Ансул, писала е на аритански, език доста труден за мен, а и поезията ѝ е трудна, тъй че не бях много напреднала с нея, макар да знаех, че друмлордът я харесва.

— Всяко нещо с времето си — каза той, като забеляза изражението ми, и поклати глава. — Всяко... Мила моя Мемер, трябва да ти разкажа някои неща и да те помоля за нещо. Но нека първо започнем с разказа.

Седнахме от двете страни на масата, един срещу друг, в светлинната сфера, оформена от сиянието на лампата. Извън нея цареше мрак, в който на места проблясваше по някоя дума от заглавието на книга, а самите книги бяха като смълчани тъмни слушатели, като невидими зрители.

Произнесе името ми с такава нежност, че почти ме изплаши. Но лицето му беше свъсено, както когато го измъчваха болки. Видях, че му е трудно да започне. Накрая рече:

— Мемер, сбърках с теб.

Понечих да възразя, исках да го уверя, че ме е дарил с истинско богатство в този живот — с обич, с вяност, с познания — но той ме спря с внимателен жест.

— Ти беше моята утеха — рече, — моята най-скъпа утеха. И аз търсех тъкмо това. Бях изоставил всякаква надежда. Не платих дълга си към онези, които ме дариха с живот. Научих те да четеш, но не ти разкрих, че има и други неща за четене освен легенди и поезия... Дадох ти само това, което се дава лесно. Казвах си: тя е още дете, защо да я натоварвам...

С гърба си усещах стената от мрак зад мен — беше като нечие присъствие.

Той продължи, сякаш се оправдаваше:

— Одеве говорехме за дарби, които се предават по наследство в рода, като на семейството на Грай, Барреви, които могат да говорят с животни, или Актамо, които могат да лекуват. Ние от рода Галва, чиито предци населяват тази къща като души и сенки, ние имаме — не бих го нарекъл дарба, по-скоро отговорност. Дълг. Ние сме хората, които живеят на това място. „Останете тук“. И ние останахме. Тук, в тази къща. В тази стая. Пазим това, което е тук. Отваряме и затваряме вратата към него. И четем думите на оракула.

Веднага щом произнесе тази дума разбрах, че всичко е заради нея. Че всичко се върти около нея. Около думата, която той трябваше да каже, а аз да чуя.

Но сърцето ми се сви.

— В страха си — продължи той — си казвах, че не е необходимо да говоря за това с теб. Времето на оракулите отмина. Просто една стара история, която сигурно вече не е вярна... Истината може да напуска старите истории, запомни го. Това, което някога е било вярно, с времето губи значение, дори лъжите, защото истината отива на друго място. Водата от извора излиза на друго място. Вече двеста години е пресъхнал Фонтанът на Оракула... но изворът, който го подхранва, все още тече. Тук. Вътре.

Седеше с лице към мен и към онази част на стаята, която бе скрита в мрак. Вече не гледаше мен, а завесата от тъмнина. И когато млъкна, аз напрегнах слух да чуя ромоленето на поточето.

— Осъзнах дълга си и се вкопчих в него — да опазвам и закрилям малкото, което остана — книгите тук, книгите, които хората ми носеха, за да съхранявам, последните зрънца от нашето съкровище, от величието на някогашен Ансул. И когато един ден ти дойде тук, в тази стая, и подхванахме разговор за знаци, за четене — помниш ли?

— Да — рекох и споменът ме стопли, съвсем малко. Погледнах лавиците с книги, които бях чела и познавах, които обичах като мои скъпи и верни приятели.

— Казвах си, че си родена да правиш същото, което и аз, да пазиш огънчето в лампата. Вкопчих се в тази мисъл, опитвах се да забравя дълга, който носех, всичко останало, на което можех да те науча. Когато тялото ти е натрошено, както е моето, умът също търпи поражения, отслабва...

Исках да го прекъсна, да му кажа: „Не, ти не бива да ми се доверяваш, аз съм твърде слаба, аз също се страхувам!“ Но думите засядаха в гърлото ми.

Беше говорил с рязък глас. След известно време, когато продължи, отново долових предишната нежност.

— И така — рече, — още малко история. Вече носиш достатъчно голямо бреме от случки и събития, които са станали, преди да се родиш, тъй че малко допълнителна тежест няма да ти навреди. Твоята къща е Къщата на Оракула, а ние сме Четци на оракула. Той е тук, в тази стая. Научила си се да изписваш думите, които ти позволяват да влезеш, още преди да се научиш на четмо и писмо. Сега вече ще ти е лесно да знаеш какво си писала. А то е същото, което казах одеде: „Останете тук“. В древни времена хората и от Четирите къщи са можели да четат оракула. Това е била тяхната сила, тяхната свята дарба. Докато изгнаниците от Аритан се заселвали по брега и се захващали да строят градове, те не пропускали да се завръщат тук, в Ансул, в Къщата на Оракула. Идвали с готови въпроси: трябва ли да направя това, или онова? Ако го направя, какво ще се случи? Спирали при фонтана и пиели от него, искали благословия и задавали въпросите си там. После Четците на оракула влизали в къщата, в пещерата, в мрака. И ако въпросът бивал приет, прочитали отговора във въздуха.

— Понякога се случвало, когато влязат, да видят трепкащ отговор дори когато не е бил зададен въпрос. Всички думи на оракула били старателно записвани. Книгите, които четем тук, се наричат Книгите на Галва. С течение на времето Галва, които построили своята къща върху пещерата на оракула, се превърнали в единствените пазители на тези книги, в тълкувачи на думите, на гласа на оракула — в Четци. А това — той въздъхна — в края на краищата породило

завист и ревност у останалите. Може би щеше да е по-добре, ако бяхме поделили силата си и с други. Но се съмнявам, че бихме могли. Дарбата нямаше да ни позволи.

— И тъй, Книгите на Галва били само записи на онова, което казал оракулът. Понякога записаното в тях се променяло, без да го докосва човешка ръка, или Четецът ще отвори книга и ще открие вътре думи, които никой не бил записвал. Все по-често оракулът говорел от страниците на книгите, а не от мрака на пещерата. Но нерядко словата му оставали непонятни. Налагало се някой да ги тълкува. А също и отговорите на незададените въпроси... И веднъж великият Четец Дано Галва казала: „Ние не търсим истинските отговори. Заблудената овца, която дирим, е истинският въпрос. Отговорът я следва, както опашката следва овцата“.

Сякаш четеше мислите си в тъмнината зад мен и когато ме погледна, замълча.

— А вие чели ли сте — чел ли си оракула? — попитах, събрала сили и смелост. Имах чувството, че не съм говорила от месеци, устата ми бе пресъхнала, а гласът — прегракнал.

Той отговори замислено:

— Започнах да чета Книгите на Галва, когато бях на двацет, учител ми бе майка ми. Започнах от най-старите книги. Думите в тях са установени, не могат да се променят. Но най-старите книги са и най-неясни, защото никой не е записвал въпросите към отговорите и трябва да познаеш овцата по опашката... Има и много книги от по-късни векове, където освен отговори са записани и въпросите. Често и едните, и другите са неясни, но поне има известен ред. Още по-късно, след като книгите били извадени от библиотеката на Галваманд, въпросите намаляват. А отговорите могат да се променят или да изчезват, или да се появяват, без да са задавани въпроси. Това са книги, които не можеш да прочетеш два пъти, също както не можеш да пиеш два пъти една и съща вода от Извора на Оракула.

— Задавал ли си му въпроси?

— Веднъж. — Той се изсмя и потърка брадичка с опакото на ръката си. — Смятах, че въпросът е добър, директен и недвусмислен, точно каквито се очаква да отговарят оракулите. Беше при първата обсада на Ансул. Попитах го: „Ще превземат ли града алдите?“ Не

получих отговор. А може и да съм получил, но да не съм погледнал в правилната книга.

— Как всъщност... как го попита?

— Ще видиш, Мемер. Одеве казах на Десак, че ще питам оракула за плановете на бунтовниците. Той смята, че оракулът е само мит, но въпреки това, ако получи одобрение, това ще помогне за делото. — Друмлордът ме погледна в очите. — Искам да дойдеш с мен. Ще можеш ли да се справиш? Не е ли твърде рано?

— Не зная. — Свих рамене.

Бях вцепенена от студ и страх — необясним страх. Бях настръхнала още когато подхванахме разговора за книгите — за книгите на оракула. Не исках да ги виждам. Не исках да ида при тях. Знаех къде са подредени, точно кои са. При мисълта, че ще ги докосна, дъхът ми секна. Почти бях готова да кажа, че не мога. Но думите заседнаха в гърлото ми. Това, което в края на краищата промълвих, изненада дори мен.

— Там има ли демони?

Той не отговори и аз продължих, припряно, с пресипнал глас:

— Ти каза, че съм Галва, но аз не съм — или по-точно, не съм съвсем. Как бих могла да наследя тази дарба? Никога не бях чувала за нея. Няма да мога да го направя. Как да овладея такава сила, като се страхувам — ужасявам се от демоните. От демоните на алдите, защото и аз съм алд!

Той кимна и кротко попита:

— Кои са твоите богове, Мемер?

Питаше ме така, както го правеше, когато ме учеше. „Какво казва Еронт в неговата «История» на земите отвъд Тронд?“ И аз се съсредоточавах и му отговарях, опитвах се да изпея всичко, което съм научила.

— Моите богове са Леро и Енну, която изглажда пътя. Деори, който сънува света. Богът, който гледа на две страни. Пазачите на семейното огнище и хранителите на прага. Йене градинарят. Късмет, който не може да чува. Каран, богът на изворите и водите. Сампа Разрушителят и Сампа Създателят — които всъщност са едно. Теру в люлката и Анада, която танцува на гроба. Боговете на гората и хълмовете. Морските коне. Душата на майка ми Декало и на твоята майка Елейо, душите и сенките на всички, които са живели в тази

къща, бившите ѝ обитатели, предшествениците ни, които ни даряват със сънища. Духовете на стаите, духът на моята стая. Уличните богове и боговете на кръстовищата, боговете на пазара и Съвета, градските богове и боговете на камъните, морето и Сул.

Докато ги изброявах, си давах сметка, че те не са демони, че в Ансул няма демони.

— Нека ме благословят и бъдат благословени — добавих шепнешком и той прошепна същите думи заедно с мен.

Изправих се и се приближих до вратата, а после се върнах до масата — просто имах нужда да се раздвижа. Книгите — книгите, които познавах, моите скъпи съратници, стояха подредени като войници на рафтовете.

— Какво трябва да направим сега? — попитах.

Той също се надигна, взе малкия светилник, с който бе дошъл, и протегна ръка към мен.

— Първо към мрака — рече и аз го последвах.

Тръгнахме през дългата стая и подминахме рафтовете с книгите, от които се страхувах. Светилникът едва блещукаше и не можех да ги разгледам добре. Зад тези последни лавици таванът се снишаваше и светлината като че ли отслабна още повече. Сега вече чувах съвсем ясно шума на течаща вода.

Подът беше неравен. Плочите отстъпиха място на пръст и камъни. Друмлордът пристъпваше бавно и предпазливо.

На трепкащата светлина съгледах малко поточе — идеше от мрака, спускаше се в една дълбока цепнатина и изчезваше под земята. Подминахме цепнатината и продължихме по брега на потока срещу течението по изсечена в скалата пътека. Сенки се разпръскваха на всички страни и бягаха покрай стените. Навлизахме все по-навътре в дълбок тунел, в пещера. Стените ѝ постепенно се събираха, а ние не спирахме.

Светлината се отразяваше във водата и хвърляше отблясъци на тавана. Друмлордът спря, вдигна светилника и сенките отново се разбягаха като подплашени. После изведнъж духна фитила и се озовахме в тъмнина.

— Благословете ни и бъдете благословени, вие, духове на това свято място — заговори той с нисък уверен глас. — Тук идваме: Салтър Галва и Мемер Галва от вашия народ. Пристъпваме с открити

сърца, прекланяме се пред това свято място и очакваме да ни дарите с истината, такава, каквато ще ни я покажете. Ние сме невежи, но почитаме знанието и молим да ни просветлите. Идваме в мрака за светлина, в тишината за думи и в страха за благословия. Духове на това място, които приехте до себе си моя народ, моля за отговор на моя въпрос. Ще успее ли, или ще се провали въстанието срещу алдите, които владеят сега нашия град?

Гласът му отекваше в скалните стени. Когато млъкна, се възцари тишина. Не долавях никакви звуци освен ромоленето на потока и дишането ни. Мракът беше непрогледен. Очите ми ме мамеха непрестанно, виждах разноцветни проблясъци, които изникваха и изчезваха в тъмнината пред мен и на моменти изглеждаха, сякаш са породени вътре в главата ми, а в други — далече в беззвездно небе. Страхувах се да не падна, все едно бях застанала на ръба на дълбока пропаст. За момент ми се стори, че един отблясък приема форма — че виждам очертанията на буква, — но той угасна внезапно, както гасне искра. Дълго стояхме така, толкова дълго, че започнах да усещам натиска на скалния под върху подметките си и болка в гърба от неподвижната поза. Главата ми се замая, защото нямаше нищо в целия този свят, абсолютно нищо, само мрак и шум на течаща вода и скалата под изтънелите ми подметки. Никакви въздушни течения. Беше студено. И цареше абсолютен покой.

Почувствах топлина, неговата топлина, леко докосване по ръката. Прошепнахме молитвата и се обърнахме. Докато се извъръщах, отново ми се зави свят. Не знаех накъде да тръгна, отвсякъде ме заобикаляше тъмнина. Протегнах ръка и го улових за ръкава, той тръгна и аз го последвах. Зачудих се защо не пали светилника, но не смеех да заговоря. Стори ми се, че вървахме ужасно дълго, много повече, отколкото на идване. Вече смятах, че сме свърнали в погрешна посока и че навлизаме все по-навътре в тъмната пещера. В началото дори не повярвах, когато забелязах промяната, мъжделивото просветляване пред нас — все още ми се струваше рожба на въображението. Едва тогава пуснах ръката му. Но той бе твърде слаб и немощен, за да продължи сам, и на свой ред хвана ръката ми, докато най-сетне не видяхме пътеката под краката си.

Когато отново се озовахме в стаята с нейната позната уютна атмосфера и топла светлина, далечният ѝ край, опиращ в пещерата,

вече не ми изглеждаше тъй страшен.

Друмлордът ме погледна въпросително. После се обърна и отиде до лавиците, които започваха от входа на пещерата — те само се опираха на стената, не се срастваха с нея. На тях имаше книги: едни малки, други големи, изправени или легнали, с разръфани или запазени корици. Бяха петдесетина. Някои лавици бяха празни, на други имаше по една-две книги. Друмлордът ги оглеждаше като човек, който не знае точно какво търси. Погледът му се плъзна по заглавията. После се впи в мен.

Погледнах бялата книга, онази, от която бях видяла да капе кръв.

Той видя накъде гледам. Виждаше и че не мога да откъсна очи от нея. Отиде и я свали от лавицата.

Неволно отстъпих назад.

— От нея... тече ли кръв? — попитах.

Той ме погледна, погледна книгата и внимателно я отвори.

— Не — успокой ме.

После я протегна към мен.

Пристъпих към него.

— Мемер, можеш ли да я прочетеш?

Отвори я и я обърна към мен. Страниците бяха малки, квадратни. Дясната беше празна. На лявата имаше изписани няколко думи — със ситен шрифт.

Пристъпих крачка напред, после още една, юмруците ми се свиха. Прочетох думите на глас:

— Счупено поправя счупеното.

Изненадах се от собствения си глас — беше променен, дълбок, кънтящ, сякаш отекваше в главата ми.

— Върни я, върни я на мястото й! — извиках сподавено, обърнах се и тръгнах към лампата на масата, която все тъй бе обгърната от златисто кълбо светлина, но имах чувството, че пристъпвам насън — едва си влачех краката. Той ме настигна, улови ме за ръката и продължихме заедно. Вече крачех малко по-леко. Стигнахме до масата. Беше като да се завърнеш у дома, да се появиш нощем в осветения кръг на лагерния огън. Да видиш родното пристанище.

Отпуснах се с уморена въздишка на стола. Той постоя до мен, галеше ме нежно по рамото, после заобиколи масата и седна.

Зъбите ми тракаха. Вече не ми беше студено, но въпреки това треперех. Накрая събрах сили и попитах:

— Това отговор ли беше?

— Не зная — отвърна той.

— А оракулът — ние при него ли бяхме?

— Да.

Прехапах устна. Беше твърда като кора на дърво. Опитах се да дишам равномерно.

— Чел ли си тази книга? — попитах.

Той поклати глава и каза:

— Не видях никакви думи.

— Но на тази страница... — посочих лявата страница и забелязах, че пръстите ми изписват думите във въздуха. Накарах ги да спрат.

Той поклати глава.

Това ме обърка още повече.

— Онова... което прочетох, беше ли отговорът на въпроса, който зададе?

— Не зная — отвърна той.

— Защо оракулът не отговори на теб?

Известно време той мълча. Накрая попита:

— Мемер, ако беше задала въпрос, какъв щеше да е той?

— Как да се освободим от алдите? — отвърнах, без да се замислям, и докато го казвах, отново забелязах, че говоря с нисък дълбок глас, който не приличаше на моя. Затворих уста и стиснах зъби, сякаш за да не позволя на другия, който ме използваше, да продължи да го прави.

И все пак това бе въпросът, който щях да задам.

— Това е верният въпрос — каза друмлордът с вяла усмивка.

— Тази книга кървеше — казах. Бях твърдо решена да говоря сама, да не позволявам на други да използват устата ми, да казвам каквото искам да кажа, да държа нещата под контрол. — Преди много години, когато бях съвсем малка. Мисля, че ти разказах за това, разказах ти донякъде какво се случи. Стори ми се, че книгата издава някакъв шум. Но не ти казах, че беше точно тази книга. Бялата книга. Взех я от лавицата и на страниците имаше кръв. Прясна кръв. Не думи, а кръв. Повече не посмях да отида в онази част на стаята. Чак до днес.

Ако... ако няма демони, значи всичко е наред — демоните не съществуват. Но се боя от това, което е в пещерата.

— Аз също — призна той.

И двамата бяхме уморени, но и дума не можеше да става за сън. Той запали отново светилника и ми го даде, аз изгасих лампата, той написа думите във въздуха и излязохме от стаята, минахме по коридора и се върнахме в северния двор, където бяхме прекарали вечерта. Небето бе обсипано със звезди. Духнах светилника и известно време гледахме мълчаливо звездното небе.

— Какво ще кажеш на Десак? — попитах.

— Моят въпрос и че не съм получил никакъв отговор.

— А... това, което пишеше в книгата?

— За него ще му кажеш ти, ако решиш.

— Но аз не зная какво означава. Не зная и на кой въпрос отговаря. Не мога да разбера. Има ли някакъв смисъл в тези думи?

Имах чувството, че съм измамена, че съм използвана, без да ми кажат как и защо, сякаш съм само някакъв инструмент. Допреди малко бях изплашена. Сега вече бях унижена и ядосана.

— Има смисъл, стига да успеем да го намерим — рече той.

— Това е като да гадаеш на пясък. — В Ансул има жени, които за няколко гроша вземат шепа морски пясък и го пускат в чиния и по начина, по който се разпилява, предсказват бъдещето — щастие или беда, пътешествие, печалба или загуба, любов и прочее. — Означава това, което искаш да означава.

— Може би — каза той. После продължи: — Дано Галва казва, че да четеш оракула е като да превръщаш неразгадаема загадка в рационална мисъл... В старите книги има отговори, които ще се сторят безсмислени на всеки, който ги прочете. „Как да се защитим от съндраниите?“ — попитали оракула, когато съндраниите за първи път заплашили да нападнат Ансул. Отговорът бил: „Дръжте пчелите настрана от цъфналите ябълки“. Съветниците се ядосали, казали, че отговорът е глупав. И наредили да се събере армия, да вдигнат стена около Остис и да го защитават от съндраниите. Южняците прекосили реката, срутили стената, победили нашата армия, пристигнали тук, в град Ансул, избили защитниците и обявили цял Ансул за васална държава на Съндраман. След това се превърнали в чудесни съседи,

почти не се намесвали в делата ни, но затова пък помогнали да забогатеем от търговия. Това не е било препоръка, а предупреждение: да пазиш цъфналите ябълки от пчелите значи да имаш дървета, които дават плод. Ансул бил цъфналата ябълка, а съндраниите — пчелите. Сега това е ясно. Било е ясно за Четеца, Дано Галва — веднага щом го открила в книгите, тя го изтълкувала така: не бива да се съпротивяваме на съндраниите. Ала заради тези нейни думи я обявили за изменница. Гелб, Кам и Актамо заявили, че Съветът не бива повече да пита оракула, и настояли университетът и библиотеката да бъдат преместени от Галваманд.

— И това ли е отплатата на оракула за Четеца и нейната къща?
— попитах.

— Пиронът удря веднъж, чукът — хиляда пъти.

Обмислих внимателно думите му.

— Ами ако човек не желае да е инструмент?

— Винаги имаш право на избор.

Вдигнах глава и погледнах към небето. Помислих си, че звездите са като всички души, живели някога в нашия град, в тази къща, хилядите духове, предци, животи като далечни пламъчета, светлинки много далеч в необятния мрак на времето. Отминали съдбини и съдби, които предстоят. Как да различиш една от друга?

Исках да попитам защо оракулът не може да отговаря ясно, защо просто не каже: „Не се съпротивявайте“ или „Нападнете сега“. Вместо да дава тези загадъчни послания и неясни думи. Но докато гледах звездите, реших, че въпросът ми е глупав. Оракулът не издаваше заповеди, напротив, той само приканваше към размисъл. Изискваше от нас да подходим рационално към загадъчното. Резултатът може да не беше кой знае колко задоволителен, но вероятно бе най-доброто, на което сме способни.

Прозях се и друмлордът се засмя.

— Върви да спиш, дете.

Послушах го.

Докато вървах към стаята си по коридорите, мислех, че като си легна, ще остана дълго будна, превъзбудена от посещението на пещерата и думите, които бях прочела и произнесла с гласа на някой друг: „Счупено поправя счупеното“. Докоснах с пръсти нишата на божеството при вратата, легнах и заспах още щом затворих очи.

На следващия ден, когато Десак дойде, не бях при друмлорда — помагах на Иста за прането. С Боми запалихме огъня рано сутринта, сложихме големия котел, приготвихме сушилнята и опънахме възжетата на простора. Следобед дворът на кухнята се напълни с проснати на слънце бели чаршафи, помръдваха леко на топлия вятър.

После, докато с Грай и Шетар се разхождахме в парка, тя ми разказа какво се е случило сутринта.

Друмлордът отишъл в гостната и казал, че Десак иска да разговаря с Оррек. Оррек помолил Грай да го придружи.

— Оставих Шетар — каза Грай. — Тя май не харесва Десак.

Слезли в галерията и Десак отново се опитал да накара Оррек да обещае, че ще излезе и ще говори пред жителите на града, ще се опита да ги вдигне на въоръжена борба срещу алдите, когато удари часът.

Десак бил красноречив и настойчив, но Оррек изглеждал разтревожен и раздвоен, смятал, че това не е негова битка, и същевременно, че всяка битка за свобода трябва да е негова. Ако Ансул се надигне срещу тиранията, как да остане настрана? Но Десак не искал да разкрие нищичко за времето и мястото, когато ще стане това, защото несъмнено смятал, че успехът ни може да се гради единствено на изненада. Оррек пък — както признал по-късно пред Грай — не искал да бъде използван, а по-скоро да е част от всичко това.

Попитах какво е било мнението на друмлорда и Грай отвърна:

— Ами не каза почти нищо. Нали помниш как снощи Десак подскочи, когато той обеща да „попита“? Е, изобщо не стана дума за това. Вероятно са обсъждали този въпрос, преди ние да слезем.

Беше ме яд, че не можех да ѝ кажа нищо за оракула, мисълта да крия нещо от нея ме потискаше. Но си давах сметка, че не аз ще реша кога да ѝ разкрия тази тайна.

Тя продължи:

— Мисля, че Салтър се тревожи за броя на хората. Алдите са над две хиляди души, нали така каза. Повечето са разположени около Къщата на Съвета и в казармите. Поне една трета са въоръжени постоянно и на пост, останалите не се отдалечават много от оръжията си. Как ще успее Десак да поведе срещу тях толкова голяма сила, без да вдигне на крак стражите? Дори през нощта? Нощната стража е конна. Асударските коне са като кучета, знаеш го, обучени са да подават сигнал, ако усетят нещо нередно. Надявам се, че Десак разбира какво прави. Защото ми се струва, че ще даде знак съвсем скоро.

Развълнувах се, като си представих уличните стълкновения. „Как да се освободим от алдите?“ С меч, нож, тояга и камък. С юмрук и сила, с нашия гняв, пуснат най-сетне на воля. Ще ги прекършим, ще прекършим силата им, ще им строшим главите и гръбнаците, телата им... „Счупено поправя счупеното“.

Стоях на пътеката между високите храсти. Слънцето напичаше. Ръцете ми бяха подпухнали от прането цяла сутрин. Грай ме погледна загрижено.

— Мемер? Мемер, какво ти става?

Тръснах глава.

Шетар дотича при нас, спря, клекна, вдигна нос и задуши въздуха. Изведнъж отвори широко зъбатата си уста и от нея изхвърча малка синя пеперуда: полетя безгрижно, сякаш не ѝ се бе случило нищо.

И двете се разсмяхме неудържимо. Лъвицата изглеждаше объркана и малко засрамена.

— Когато говори, от устата ѝ бликат цветя, бисер и пеперуди! — каза Грай. — Нали се сещаш — когато царувал Къмбело.

— А от устата на сестра ѝ изскачат жаби, червеи и кал — отвърнах.

— Ах, коте, котенцето ми. — Грай почеса Шетар зад ушите. Лъвицата изви глава и замърка от удоволствие.

Беше ми трудно да побера всичко това в ума си — уличните сражения, мрака на пещерата, ужаса, смеха, слънцето в короните на дърветата, звездната светлина в очите ми, лъвицата, от чиято уста излитат пеперуди.

— О, Грай, да можеш да разбере поне мъничко — оплаках се. — Как изобщо успяваш да намериш някакъв смисъл във всичко, което се случва?

— Не зная, Мемер. Човек се опитва отново и отново и понякога се получава.

— Рационална мисъл и неразгадаема загадка — прошепнах.

— Ти си досущ като Оррек — рече тя. — Хайде да се прибираме.

Същата вечер Оррек и друмлордът разговаряха за ганд Йораттх и усетих, че мога да ги слушам много по-непредубедено отпреди. Може би беше така, защото вече на два пъти бях виждала ганда и въпреки омразния разкош и превиващите се около него слуги, както и увереността ми, че само по една негова прищявка могат да ни заровят всичките живи в земята, това, което бях видяла, се оказа човек, а не демон. Коров и твърд старец, изпълнен с жизненост, човек, който обича и разбира от поезия.

Оррек каза, сякаш почти ми четеше мислите:

— Този страх от демони, от дяволи — мисля, че според него е глупав. Едва ли вярва в демони.

— Може да не се бои много от демони — отвърна друмлордът. — Но докато не може да чете, ще се страхува от писменото слово.

— Да можеш само да отнеса една книга, да я разтворя пред него и да му чета от нея — същите думи, които произнасям, без да чета!

— Това е богохулство. — Друмлордът поклати глава. — Светотатство. Няма да има избор и ще трябва да те предаде в ръцете на жреците на Аттх.

— Но ако алдите решат да останат тук, да управляват Ансул, да търгуват с нашите съседи, да разширяват земите си, не могат да загърбват онова, на което се гради търговията — документи и договори. И дипломация — да оставим настрана историята и поезията! Известно ли ти е, че в градовете-държави алд означава „идиот“? „Няма смисъл да говорим с него, той е алд“ — така казват. Йораттх сигурно осъзнава неизгодното положение, в което се поставят сами.

— Да се надяваме, че е така. И че новият цар в Медрон също го разбира.

Започвах да губя търпение, докато ги слушах. Не алдите щяха да решат дали да останат тук, да живеят в земите ни и да търгуват с нашите съседи. Въпросът не опираше до тях. Без да се усетя, попитах:

— Има ли значение?

И двамата ме погледнаха и аз побързах да добавя:

— Могат да си останат същите невежи и в Асудар.

— Така е — съгласи се друмлордът. — Права си.

— Трябва да ги прогоним.

— Извън града?

— Да. Зад стените.

— Нима нашите селяни могат да се бият с тях? И ако ги накараме да се приберат в Асудар, няма ли Върховният ганд да го сметне за оскърбление, за заплаха за неговата власт и да прати хиляди нови войници срещу нас? Той има огромна армия. Ние нямаме.

Не знаех какво да кажа.

Друмлордът продължи:

— Това са важни въпроси, на които Десак не обръща внимание. И може би е прав, кой знае? „Който много мисли, не действа“. Но виждаш ли, Мемер, сега, когато алдите преживяват промени, за първи път у мен се поражда надеждата, че можем да ги накараме да ни върнат свободата, като ги убедим, че сме по-полезни за тях като съюзници, а не като роби. Вярно, това ще отнеме време. И ще приключи не с победа, а с компромис. Но ако сега търсим само победата и се провалим, надеждата може да отлети завинаги.

Не знаех какво да отговоря. Той беше прав, Десак също. Часът за действие бе ударил — но какво да правим?

— Струва ми се, че ще постигна по-добър ефект, ако говоря на Йоратгх за вас, отколкото от името на Десак пред тълпата — каза Оррек. — Има ли хора в града, които биха се съгласили да преговарят с Йоратгх, ако гандът склони на същото?

— Да, а също и извън града. От години поддържаме връзка с всички градове по Ансулското крайбрежие, с учени и търговци, с предишни друмлордове, с кметове и чиновници, с участници в церемонии и фестивали. Працаме вестonosци между градовете, пътуват с керваните непрестанно. Войниците рядко ги претърсват за писма, страх ги е от магьосничество и светотатство.

— „О, Повелителю на разрухата, дари ми враг невеж!“ — изрецитира Оррек.

— Някои от хората в нашия град преди бяха на твоето мнение, но сега са на страната на Десак. Търсят начин да смъкнат хомота на игото

от вратовете ни. Готови са да се бият. Но може би все още са съгласни и на преговори. Ако, разбира се, алдите склонят да ги изслушат.

На следващия ден не повикаха Оррек в двореца и късно сутринта той слезе с Грай пеша до Пристанищния пазар. Не прати известие, нито бяха вдигнали шатрата, но още щом се появи на пазарния площад, хората го познаха и се струпаха. Не смееха да се притискат близо до него, донякъде заради Шетар, но образуваха подвижен кръг, поздравяваха го, викаха името му и настояваха: „Рецитирай, рецитирай!“ А един човек се провикна: „Чети!“

Не бях с тях. Както обикновено, когато излизах на улицата, носех момчешки дрехи, а и не исках да виждат конярчето Мем близо до Грай. Изкатерих се на мраморния постамент пред Кулата на Адмиралтейството и се настаних под конната статуя, откъдето виждах като на длан целия площад. Тази статуя е творение на скулптора Редам и е издялана от огромен каменен блок — конят стои на четири крака, як и тежък, с вдигната, обърната на запад глава — гледа към морето. Алдите бяха разрушили повечето статуи в града, но тази бе останала непокътната, вероятно защото беше на кон — със сигурност те не знаеха, че суните, морските богове, се олицетворяват и почитат по този начин. Докоснах единия крак на коня и прошепнах молитвата. Суните ми показваха благосклонността си под формата на сянка. Денят вече бе горещ и обещавахе да стане още по-горещ.

Оррек зае позицията там, където първия ден се издигаше шатрата, и хората се стълпиха около него. Постаментът, на който се бях изкатерила, скоро стана привлекателно място за десетина момчета, но аз се бях настанила между предните крака на коня и не отстъпвах на никого. Мнозина от продавачите на сергии метнаха чергила върху стоката си и се присъединиха към тълпата, надигаха се на пръсти, за да гледат над главите на другите. Зърнах пет или шест сини наметала в множеството и скоро след това по пътя откъм Къщата на Съвета се спусна конен отряд алди — спряха в самия край на площада, но не направиха опит да си проправят път навътре. Глъчката растеше, чуваше се смях, викове и разговори и толкова по-странно бе, когато — при първия звук от лирата на Оррек — тълпата внезапно се смълча и се възцари пълна тишина.

Той започна с една поема — любовната балада на Тетемер „Хълмовете на Дом“. Знаех, че я тачат и обичат навсякъде по Ансулското крайбрежие. Припевите бяха със съпровод на лира и тогава запяваше цялата тълпа, хората се смееха и се поклащаха.

Когато свърши, той каза:

— Ансул е малка страна, но песните и поемите ѝ се пеят и рецитират по цялото Западно крайбрежие. За първи път ги чух далече на север, в Бендраман. Ансулските творци са прочути от далечния юг до река Тронд. И тук, в миролюбивия Ансул и в Манва, имате герои храбреци и вашите поети не са ги забравили в произведенията си. Чуйте разказа за Адира и Марра на планината Сул!

Чуден и невероятен звук се надигна от множеството, общ тътнещ възглас на радост и мъка. Не зная дали Оррек се стресна от тази неочаквана реакция, защото не го показва с нищо. Вдигна гордо глава и поде с ясен и силен глас:

— „В дните на Стария господар на Сул от земите на Хиш нахлула огромна и страшна армия...“

Тълпата стоеше съвършено неподвижно. Не се чуваше никакъв звук. През цялото време едва си сдържах сълзите. Тази история, всяка нейна дума, ми бяха невероятно скъпи, бях я чела много пъти в тишината на тайната стая. Сега, когато я чувах да кънти на пазарния площад, изпълнен с толкова много хора, в самото сърце на града, под открито небе, имах чувството, че е различна. Виждах синевата на небето над белите върхове на планината, стисках крака на коня и преглъщах напирещите сълзи.

Историята свърши и в тишината един от конете на алдите изцвили пронизително, войнствено — както цвелят бойните коне в битка. Тълпата се разсмя, люшна се и се чува одобрителни възгласи:

— Ей-хо! Ей-хо! Хвала на твореца! Ей-хо!

Други крещяха:

— Хвала на героите! Хвала на Адира!

Конният отряд в източния край на площада се раздвижи, сякаш се готвеше да нахлуе сред тълпата, но хората не му обърнаха внимание, нито се отместваха. Оррек остана смълчан, свел глава. Шумотевицата не намаляваше и накрая той заговори, но без да повишава глас, с обичайния си тон.

— Искам сега да пеете с мен. — Вдигна лирата и когато тълпата се усмири, подхвана първия куплет на песента си „Свобода“:

— Тъй както в мрачина на зимна нощ...

И ние запяхме заедно с него — хиляди гласове. Десак беше прав. Народът на Ансул познаваше тази песен. Не от книгите, защото вече нямахме книги. Знаеха я от устите на други, държаха я скрита в сърцата си, разнасяха, я из цялото Западно крайбрежие.

Когато и тя свърши и след кратка тишина отново се вдигна врява — едни надаваха възторжени възгласи, а други молеха за още — от тълпата долетя силен и мощен глас, който викаше: „Леро! Леро! Леро!“. Други гласове подхванаха името и то се превърна в напев, който се повтаряше ритмично. Не бях чувала тази мелодия, но вероятно бе стара и добре позната на всички присъстващи, като песните от някогашните процесии и богослужения, които са се пели свободно по улиците на града. Този път конният отряд започна да си пробива път през тълпата и скоро песента утихна. Оррек и Грай слязоха по стълбите и тръгнаха на изток, в посока обратна на тази, от която идваха алдите. Тълпата продължаваше да се съпротивлява на конниците, макар че постепенно отстъпваше — не е никак лесно да застанеш на пътя на кон, който се носи право към теб, знаех го от личен опит. Скочих от постаментата, изтичах между хората до улицата на Съвета и забързах нагоре по нея. Настигнах приятелите ми чак на улица „Западна“.

Следваше ги цяла тълпа, но повечето хора спряха преди моста на Северния канал. Творецът, певецът, е свещен и не бива да му се натрапваш. Преди да сляза от постаментата, забелязах някои хора да докосват стъпалата пред Адмиралтейството, където бе стоял Оррек, сякаш търсят благословия. Никой обаче не смееше да стъпи. По същия начин сега го следваха от разстояние, обсипваха го с хвалби и шеги и пееха неговия химн на свободата. И отново от време на време някой подхващаше припева „Леро! Леро!“

Докато се изкачвахме по хълма на Галваманд, не разменихме нито дума. Мургавото лице на Оррек бе посивяло от умора и той вървеше като слепец, Грай го държеше за ръка. Отиде право в стаята си. Грай каза, че трябвало да си почине. Едва сега започнах да осъзнавам каква е цената на неговия дар.

Привечер бях в конюшната и си играех с новите котенца. Котките на Боми бяха изнервени и раздразнителни, откакто се появи Шетар, но малките нямаха никакъв страх. Бяха порасли достатъчно, за да играят лудо и да се преследват непрестанно около дръвника, да се ловят за опашките, да спират внезапно, да се озъртат пакостливо и да въртят във всички посоки малките си кръгли очички. Гудит беше със Звезда на двора и от време на време мятеше мрачни неодобрителни погледи на котенцата. Едно от тях попадна в беда — покатери се на един стълб, не знаеше как да слезе и замяучи отчаяно. Гудит внимателно го взе и също така внимателно го остави на земята, но не пропусна да отбележи:

— Гадинка.

Чухме тропот на копита. Един загърнат в син плащ офицер дойде по пътя, мина под арката на портата и спря.

— Е? — подкани го Гудит грубовато, като изправи гръб и изпъчи гърди. Никой не можеше да доближава конюшната без негово разрешение.

— Съобщение от двореца, от ганда на Ансул, до поета Оррек Каспро — отвърна офицерът.

— Е, и?

Офицерът изгледа с любопитство щръкналия пред него старец и каза неочаквано любезно:

— Гандът иска поетът да го навести в двореца утре следобед.

Гудит кимна отривисто и му обърна гръб. Аз също отместих поглед и се престорих, че вниманието ми е погълнато от котенцата. Познавах тази кобила.

— Ей, Мем — каза някой зад гръба ми и аз замръзнах. Обърнах се неохотно. Пред мен, до вратата на конюшната, стоеше Симми. Офицерът тъкмо излизаше през портата. Подметна нещо на Симми, докато минаваше край него, и момчето му махна с ръка.

— Това е баща ми — похвали се с нескрита гордост. — Помолих го да дойда с него. Искях да видя къде живееш. — Усмивката му изчезна, когато забеляза сърдитото ми изражение. — Брей, наистина е голяма! По-голяма дори от двореца. Така ми се струва де. — Продължавах да мълча. — По-голяма е от всички къщи, които съм виждал.

Кимнах. Нямаше друг начин.

— Какви са тези?

Той се доближи и се наведе да разгледа котенцата, които се гушеха в ръцете ми.

— Котета — отвърнах.

— Аха. На лъвицата ли са?

Как може някой да е толкова глупав?

— Не, на домашната котка. Дръж. — Подадох му едно.

— Оле! — възкликна той и едва не го изпусна. Котето размаха победоносно опашка и се отдалечи.

— Драци — намръщи се той и си засмука ръката.

— Да, много е опасно — подметнах ехидно.

Той изглеждаше объркан. Винаги изглеждаше объркан. Не е честно да се възползваш от човек, който въобще не умее да се владее. Но изкушението бе твърде голямо.

— Мога ли да разгледам къщата? — попита Симми.

Надигнах се и си изтупах ръцете.

— Не — рекох. — Само отвън. Не бива да влизаш. Изобщо не биваше да идваш тук. Чужденци и непознати се допускат само в предния двор и не са добре дошли по-нататък.

— Ама аз не знаех... — смотолеви той и отстъпи назад.

— Знам, че не си знаел. Вие, алдите, не знаете нищо за нас. Освен че нямаме право да влизаме в домовете ви. Вие сте невежи. — Опитвах се да сдържам напирания в мен триумфален гняв.

— Чакай малко. Виж сега — надявах се да станем приятели. — Виждах, че не му е никак лесно да произнесе последните думи.

Тръгнах към арката, той тръгна след мен.

— Как може да сме приятели? Аз съм роб, забрави ли?

— Не — не си. Робите са... Робите са евнуси, нали знаеш, жени и... — Изглежда, познанията му стигаха дотук.

— Робите са хора, принудени да правят това, което им нарежда господарят. Ако откажат, ще ги пребият, дори ще ги убият. Нали се хвалеше, че вие сте господарите на Ансул? Това значи, че ние сме роби.

— Нищо няма да ти нареждам да правиш — обеща той. — Въобще не мисля, че си роб.

Беше прав за това.

Вървахме покрай северната стена на къщата. Основата ѝ е от масивни каменни блокове, високи десет стъпки, а над тях започва първият етаж, също облицован с камък, с големи двукрилни прозорци. Над тях има резбовани корнизи и още по-нагоре, над стрехата, скосен покрив. Направи ми впечатление, че очите му се стрелкат нагоре, както правят конете, когато нещо ги тревожи или плаши.

Излязохме в предния двор, който е разположен по цялото протежение на фасадата. Издигнат е над нивото на улицата и отделен от нея с ограда от колони. Покрит е с гладки сиви и черни плочи, подредени в сложна геометрична фигура, която наподобява лабиринт. Иста казва, че навремето танцували в лабиринта в първия ден от всяка година, деня на пролетното равноденствие, и възпявали Йене, покровителката на всички растения. Плочникът беше мръсен, покрит с прахоляк и изсъхнали листа. Не беше лесна работа да се помете целият преден двор. Бях опитвала няколко пъти, но нито веднъж не бях стигала до края. Симми почна да пристъпва в лабиринта.

— Спри! — викнах му. Той се стресна и ме последва надолу по стълбите към улицата; озърташе се изплашено и невинно, досущ като котенцата.

— Демони — подметнах лаконично и кимнах към рисунките на плочника. Той потрепери, после попита:

— Какво е това?

Гледаше останките от Фонтана на Оракула.

Фонтанът се намира вдясно от портала. Басейнът е зелена серпантина, облицована с Леров камък, и е с диаметър петнайсетина стъпки. Водата е бликала от централния сифон, от който сега стърчеше само бронзова тръба, потъмняла и плесенясала, подпряна на напукания мраморен пиедестал. Беше почти невъзможно да се види, че някога е имал очертанията на урна и е бил украсен с издялани от камък листа и лилии. Басейнът също тънеше в прахоляк и изсъхнали листа.

— Фонтан с демонична вода — обявих аз. — Пресъхнал е преди столетия. Но въпреки това вашите войници го разрушили напълно и така позволили на демоните да излязат.

— Не е необходимо да ги споменаваш непрекъснато — рече той сърдито.

— О, виж — отвърнах. — Виждаш ли тези цепнатини в основата на урната? Това са букви. Изписана черна магия. Демонични

заклинания, разбираш ли? Искаш ли да се приближиш и да ги прочетеш? Искаш ли да видиш демони отблизо?

— Стига, Мем — тросна се той. — Остави ме на мира. — В погледа му имаше болка и възмущение. Но това исках, нали?

— Добре де — въздъгнах. — Само че, Симми, искам да ме разбереш добре. Няма никакъв начин да станем приятели. Не и докато не се научиш да четеш това, което е изписано на фонтана. Докато не докоснеш ей онзи камък и не поискаш благословия от моята къща.

Той погледна продълговатия Прагов камък с цвят на слонова кост, който стърчеше от средата на стъпалото, изтъркан от безбройните ръце, които го бяха докосвали през вековете. Наведох се и го пипнах.

Той не каза нищо. Обърна ми гръб и тръгна към улица „Галва“. Изпроводих го с поглед. Не изпитвах триумф. По-скоро имах усещането, че съм победена.

Оррек дойде на вечеря бодър и гладен. Разговоряхме за изпълнението му и разказахме на друмлорда как е минало и каква е била реакцията на тълпата.

Соста също бе слязла до пазара, за да го чуе, и сега го гледаше примряла от възхита, с увиснало чене. По някое време той я съжали и я заговори. Опита с шега, но не се получи, така че се наложи да насочи вниманието ѝ към това, което ѝ предстоеше — попита я къде ще живеят, след като се омъжи. Тя смотолеве, че годеникът ѝ е дал съгласие да дойде да живее при семейство Галва. Оррек и Грай, които изпитваха несекващ интерес към навиците и традициите на всички хора, започнаха да я разпитват за брачния ритуал, за зестрата и за роднините. Но Соста продължаваше да се блещи, онемяла от възторг, и вместо нея взе да отговаря друмлордът. Едва когато Иста седна на масата при нас, успяхме да научим нещо за годеника, с когото толкова се хвалеше.

— Сигурно им е мъчно, че не могат да се срещат преди сватбата — каза Грай. — Цели три месеца!

— Навремето сгодените двойки можеха да се срещат при всяко обществено събитие — обясни друмлордът. — Но сега нямаме танци и празници. Не им остава нищо, освен да си разменят погледи, когато се разминават на улицата...

Соста се изчерви и подсмръкна. Всяка вечер годеникът ѝ се разхождаше около къщата с приятелите си точно когато Иста, Соста и Боми „по случайност“ излизаха на улицата, за да подишат чист въздух.

След вечеря се преместихме в северния двор. Десак вече ни чакаше там. Пристъпи към нас, улови Оррек за ръцете и призова боговете да го благословят.

— Знаех, че ще говориш пред народа! — рече. — Фитилът е запален!

— Да видим първо какво мисли гандът за моето изпълнение — отвърна предпазливо Оррек. — Нищо чудно да чуя от него критични коментари.

— Изпрати ли да те повикат? — попита Десак. — За утре ли? По кое време?

— Късно следобед. Нали така, Мемер?

Кимнах.

— Ще отидеш ли? — попита друмлордът.

— Разбира се — изпревари го с отговора Десак.

— Не мога да откажа — рече Оррек. — Макар че мога да помоля за отсрочка. — И погледна многозначително друмлорда.

— Трябва да отидеш — заяви Десак. — Моментът е подходящ. — Гласът му бе рязък, с властни нотки.

Виждах, че Оррек не обича да му казват какво трябва да прави. Не свалеше поглед от друмлорда.

— Нищо няма да спечелим с протакане всъщност — рече друмлордът. — Но може да се изложиш на опасност, ако отидеш.

— Сам ли да ида?

— Да — каза Десак.

— Не — рече Грай със спокоен безизразен глас.

Оррек ме погледна.

— Мемер, тук всички освен теб ми нареждат.

— „Боговете обичат поетите, защото се подчиняват на законите, на които се подчиняват и боговете“ — каза напевно друмлордът.

— Салтър, приятелю мой, няма потайно действие, което да не е свързано с опасност — заговори Десак и в гласа му прозвуча нетърпение. — Ти си затворен тук, откъснат от живота навън и от делата на хората. Живееш сред сенките на отминали времена и черпиш

от тяхната мъдрост. Но идва време, когато мъдростта е в действието — когато предпазливостта се превръща в унищожение.

— Идва време, когато волята за действие унищожаваш мисълта — отвърна навъсено друмлордът.

— Колко дълго трябва да чакам? Никой не може да отговори на този въпрос!

— Не и на мен — призна друмлордът и ме погледна крадешком.

Десак не забеляза това и възкликна ядосано:

— Твоят оракул не е мой. Не съм се родил тук. Предпочитам да мисля с главата си. Ако не ми вярвате, защото съм чужденец, трябваше да ми го кажете преди години. Хората, които са с мен, ми вярват. Те знаят, че никога не съм жадувал за друго освен за свободата на Ансул и за възстановяването на връзките със съндраниите. Оррек Каспро го знае. Той е на моя страна. Сега си тръгвам. Ще се върна в Галваманд, когато нашият град бъде свободен. Тогава няма как да не ми повярвате!

Обърна се и си тръгна, но не през главния вход, а по стълбите към северния край. Сви зад ъгъла на къщата и се изгуби от поглед. Друмлордът мълчеше, загледан след него.

След известно време Оррек попита:

— Аз ли бях глупакът, който разпали огъня?

— Не. — Друмлордът поклати глава. — Искрата идва от кремъка. Никой не е виновен за това.

— Ако отида утре, ще съм сам — заяви Оррек, но друмлордът се засмя и погледна Грай.

— Отидеш ли, идвам с теб — рече тя. — Знаеш го.

— Да, знам — въздъхна Оррек. — Но ако днес съм прекалил — продължи, говореше на друмлорда, — гандът ще е принуден да ми покаже силата си. От това ли се страхуваш?

Друмлордът поклати глава.

— Ако беше така, щеше да прати войниците си тук. Страхувам се от Десак. Той няма да чака Леро.

Леро е древната свещена душа на земята, на която е разположен нашият град. Леро е моментът на равновесие. Леро е огромен овален камък долу на Пристанищния пазар, разположен така, че да може да бъде преместен по всяко време, ала същевременно никога не е бил поместван.

След малко друмлордът се извини, че е изморен. Даде ми знак да не стоя до късно. Тръгна към къщата бавно: накуцваше, но се мъчеше да върви изправен.

Тази нощ се будих няколко пъти от думите „Счупено поправка счупеното“ — нечий непознат глас ги произнасяше в главата ми. Всеки път се замислях за значението им. Без резултат.

На сутринта приключих с молитвите рано и после слязох и на двата пазара, не само за да купя храна, но и да видя какво става в града. Мислех си, че всичко ще се е променило, че всички граждани ще са готови за великото събитие, което предстои, както бях готова аз. Но никой не изглеждаше готов за каквото и да било. Всичко си беше както винаги: забързаните хора по улиците не се поглеждаха и се стараеха да не обръщат внимание на алдите, чиито патрули със сини наметала се навъртаха в единия край на пазара; продавачи на сергиите, деца и възрастни жени, които се пазарят, купуват и после се прибират по домовете си. Никакво напрежение, никакво вълнение, никой не казва нищо необичайно. Само веднъж ми се стори, че чух един човек, който минаваше по моста на улица „Митничарска“, да си подсвирква мелодията на „Свобода“.

Следобед Оррек и Грай се отправиха към Къщата на Съвета пеша. Взеха Шетар, но не и мен. Нямах никаква причина да водят коняр, след като не бяха с кон, а и се страхувах, че може да има опасност. Трябва да призная, че изпитах облекчение. Не исках да се виждам със Симми, защото всеки път, когато се сещах за него, сърцето ми се свиваше от жалост.

Но още щом излязох, осъзнах, че не мога да остана у дома. Не можех просто да седя и да чакам. Трябваше да съм близо до Съвета, където щяха да са и те. Да съм близо до тях.

Облякох женски дрехи, вързах си косата на кок, вместо да я пускам свободно като момче или мъж, и отново станах момичето Мемер вместо конярчето Мем или момчето, което никой не познава. Облякох моите си дрехи, защото имах нужда да съм аз. Може би мисълта, че ще се изложи на известна опасност, ме сближаваше донякъде с Оррек и Грай.

Минах забързано по улица „Галва“, свела глава и без да се озъртам, и стигнах Моста на златарите при Централния канал. Златото на Ансул в по-голямата си част бе откарано, за да обогати Асудар,

много от дюкянчетата на моста бяха затворени, но някои все още продаваха евтини дрънкулки, ритуални свещници и така нататък. Можех да вляза в някое и да чакам появата на моите приятели.

Въпреки че на пазара не се случваше нищо, а и нямаше признаци за възбуда тук, близо до Къщата на Съвета — двамата алди на пост клечаха на моста и играеха на зарове, — не можех да се отърва от предчувствието, че нещо ще се случи съвсем скоро, от усещането за някаква невидима сила, която се навежда и навежда, и заплашва да се срина отгоре ни.

Стоях в сянката на един дюкян. Поговорих със стареца, който го държеше, и му обясних, че имам среща с приятели, а той кимна с мъдър и неодобряващ вид, но ми позволи да остана. Малко след това задряма, отпуснал глава на тезгяха, на който имаше купички с дървени мъниста, стъклени гривни и свещи за разгонване на насекоми. Минувачите бяха редки в този час. При вратата имаше една малка молитвена ниша и аз я докосвах от време на време и прошепвах молитва.

После, като насън, видях отвън да минава лъвицата, размахваше лениво опашка.

Излязох от магазинчето и тръгнах с моите приятели, които, изглежда, не се изненадаха много от появата ми.

— Косата ти така ми харесва повече — отбеляза Грай. Беше облечена като Чай, но вече не играеше ролята му.

— Какво стана?

— Ще ти кажем, като се приберем.

— Не, моля ви! Кажете ми сега!

— Е, добре — съгласи се Оррек. Бяхме на стъпалата на моста в северния край на града. Той свърна встрани и се спусна по едно тясно стълбище с мраморен парапет, което водеше към малък кей за рибарски лодки. Щом слязохме под моста, скрити от погледите на минувачите, първото, което направихме, бе да приклепнем и да докоснем водата, с кратка молитва към Сундис — реката, която тече по нашите четири канала. Останахме така, загледани в кафеникавозелената й полупрозрачна повърхност. Струваше ми се, че течението постепенно отнася тревогите и страховете ми. Но скоро след това ги подканих:

— Е?

— Ами... — почна Грай, — гандът искаше да чуе историята, която Оррек разказа вчера на пазара.

— За Адира и Марра?

Те кимнаха.

— Хареса ли я?

— Да — рече Оррек. — Каза, че не знаел, че сме имали такива воители. Но най-вече хареса Стария господар на Сул. Каза: „Има храброст на мечата и храброст на словото, но втората се среща по-рядко“. Знаеш ли, ще ми се да имаше някакъв начин да ги събера със Салтър Галва. Те са мъже, които ще се разберат.

Преди няколко дни подобна идея би ме ядосала. Но сега ми се струваше съвсем в реда на нещата.

— И не се случи нищо необичайно? Не те ли помоли да му изпееш „Свобода“?

Оррек се разсмя.

— Не. Но имаше малка суматоха.

— Жреците запяха молитвените си псалми в шатрата тъкмо когато Оррек започна да рецитира — обясни Грай. — Силно, с барабани и много цимбали. Йораттх потъмня като гръмоносен облак. Помоли Оррек да спре и прати един офицер при тях. Малко след това се появи главният жрец, с червено расо, общито с малки огледала, ужасно помпозен и навъсен като смъртта. Заяви, че свещените молитви към Бога на пламъците не бива да бъдат прекъсвани от песни и словоизлияния на еретици. Йораттх отвърна, че жертвената церемония се прави по залез-слънце. Жрецът възрази, че церемонията вече е започнала. Йораттх посочи, че до залез остават цели два часа. Жрецът отново настоя, че церемонията е започнала и ще продължи. И тогава Йораттх каза: „Неблагодестивият жрец е скорпион в царския чехъл!“ После прати робите да направят сенник от килим и четири пръта при арките на Източния канал, преместихме се там и Оррек продължи.

— Но Йораттх изгуби първата битка — рече Оррек. — Жреците продължиха церемонията. Наложих се накрая да бърза за шатрата, за да не пропусне заключителната част.

— Жреците знаят как да принуждават хората — каза Грай. — В Бендраман има много свещенослужители. Всички им играят по свирката.

— Нищо чудно — каза Оррек. — Те са обект на всеобща почит и уважение, изпълняват важни ритуали, затова се месят в морала и политиката... Йоратх ще се нуждае от подкрепата на своя върховен ганд, за да се справи с тях.

— Струва ми се, че той вижда в теб тази подкрепа — рече Грай. — Начин да се създаде някаква връзка с тукашното население. Питам се дали точно заради това не те повика.

Оррек се замисли над думите ѝ. По моста над нас мина кон, копитата му зачаткаха по паважа. Гладката повърхност в средата на канала се набръчкваше от малки вълнички. През целия ден бе духал вятър откъм морето и едва сега, привечер, вътрешността на сушата ни изпращаше своя дъх. Шетар, която досега лежеше на песъчливия бряг, се надигна и тихо изръмжа. Козината на гърба ѝ беше настръхнала.

Водата се плискаше в най-долното стъпало на стълбището и в кея. Озарените от златистата светлина на слънцето хълмове на отсрещния бряг трептяха в мараня. Тук долу, на брега на реката, цареше някакво невероятно спокойствие и въпреки това ми се струваше, че това е само затишие, очакване. Лъвицата се изправи и наостри уши, напрегната и заслушана.

По моста над нас отново затропаха копита — не един кон, а цяла кавалкада, затичаха и хора, чуха се викове, от близо и далече. И тримата скочихме едновременно и вдигнахме глави към каменните сводове на моста.

— Какво става? — попита Оррек.

— Счупва се, счупва се — проговорих, без да осъзнавам какво казвам.

Виковете и кръсъците бяха точно над нас, цвилене на коне, тропот на множество крака, шум от движение на големи групи. Оррек тръгна нагоре по стълбата и спря — при мраморния парапет имаше много хора, цяла тълпа, всички се блъскаха и бутаха, отекваха команди, ехтяха изплашени писъци. Оррек се приведе, нещо се преметна през парапета, огромно и тъмно, стовари се със силен плясък в калта до стълбището. От моста се показаха глави — някакви мъже надничаха, махаха с ръце и викаха.

Оррек скочи от стълбището и викна:

— Под моста!

Изтичахме под последната, най-ниската арка, където мостът опираше в брега и където отгоре не можеха да ни видят.

Погледнах онова, което беше паднало. Беше човек, макар да приличаше на купчина парцали, просната в подножието на стълбата. Не виждах главата.

Никой не се спусна долу. Шумът горе утихна внезапно и напълно, но някъде в далечината, откъм Къщата на Съвета, се чуваше друга връва. Грай изтича при падналия човек и коленичи до него, като поглеждаше към перилата на моста, откъдето можеха да я видят. Върна се. Ръцете ѝ бяха потъмнели от кал и кръв.

— Вратът му е счупен.

— Алд ли е? — прошепнах.

Тя поклати глава.

— Да останем ли тук още малко, или да опитаме да се доберем до Галваманд? — попита Оррек.

— Не и по улицата — отвърна Грай. И двамата ме погледнаха и аз казах:

— По дигите. — Очевидно не разбраха за какво говоря. — Не искам да оставам тук — добавих.

— Води тогава — нареди Оррек.

— Не е ли по-добре да почакаме да се стъмни? — попита Грай.

— Само да стигнем дърветата и ще сме в безопасност. — Посочих нагоре по течението на канала, където над водата надвисваха клоните на плачуци върби. Страшно ми се искаше да съм си у дома. Страхувах се за моя господар и за къщата. Трябваше час по-скоро да се върна там. Тръгнах покрай брега, вървах досами стената на канала, за да съм по-далече от водата. Скоро стигнахме върбите. На няколко пъти спирахме и поглеждахме назад, но от мястото, където се намирахме, не се виждаше нищо освен задните страни на къщичките на моста и върховете на покривите от другата страна. Въздухът беше тежък и ми се стори, че мирише на дим.

Стигнахме дигата — голяма каменна преграда, която разделя река Сундис на мястото, където тя се спуска от хълмовете. Като дете често играех тук, катерех се по стръмните стъпала, вмъквах се в цепнатините, тичах по тесните мостове от дъски, окачени на вериги, които свързваха двата бряга и се използваха от работниците и чистачите на канала. Играта ни тогава беше да накараме някое дете да

мине по моста, докато всички останали скачаме върху него, така че да се люлее над водата. Играта сега бе да накараме Шетар да мине. Достатъчен ѝ беше един поглед към разпенените води под редките разместени паянтови дъски и тя се отдръпна, приклепна и отпусна опашка; съвсем недвусмислено казваше: не.

Грай клекна до нея и сложи ръка на главата ѝ, зад ушите. Изглеждаха така, сякаш водят някаква дискусия. Успях да видя само толкова, защото вече бях тръгнала по моста. А тръгнеш ли, връщане назад няма — номерът е да се движиш постоянно. Стигнах другия бряг и спрях, чувствах се глупаво. Най-сетне Грай и Шетар се надигнаха — Грай тръгна по моста, а лъвицата я следваше във водата, държеше главата си високо. Оррек мина последен.

Щом излезе на брега, Шетар се отръска, но котките не го могат като кучетата. Козината ѝ бе мокра и тя изглеждаше смалена и измършавяла. Тъкмо в този момент обаче отвори уста и показа огромните си зъби.

— Има още един мост и лодка — казах.

— Води — повтори Оррек.

Преведох ги покрай подпорите на Източния канал, после го пресякохме както и предишния, изкатерихме се по стръмното стълбище на бреговите устои, което разделя Източния канал от самата река, и се спуснахме до нея. Вече беше съвсем тъмно. Прекосихме реката с вързаната на въжета лодка, която за щастие беше на нашата страна. Течението беше доста силно и теглехме и тримата. Шетар не искаше да е в лодката и през целия път ръмжа неодобрително. Цялата трепереше от студ, страх и гняв. От време на време Грай я заговаряше, но най-често я чешеше зад ушите.

Слязохме в подножието на стария парк. Грай свали каишката на Шетар и тя изчезна в гората. Последвахме я и скоро стигнахме мястото, където се бяхме разхождали с Грай и Шетар откъм Галваманд. Лъвицата подтичваше около нас като сянка сред сенки. След малко видяхме Галваманд на склона — издигаше се тъмен, притихнал и смълчан.

„Мъртви са, всички са мъртви“, помислих, завладяна от паника.

Изтичах напред, изтърчах през двора и влетях в къщата, виках високо. Никой не ми отговори. Минах през покоите на друмлорда, които тънеха в мрак, и изтичах право отзад, в тайната стая. Ръката ми

трепереше, докато изписвах думите, за да отворя вратата. В стаята беше тъмно, виждаше се само слабото сияние в дъното: приличаше на звезден небосвод. И тук нямаше никого. Освен книгите, които говореха, и невидимото присъствие в пещерата.

Затворих вратата и хукнах обратно по коридорите и през галериите към обитаемата част на къщата. Мярнах някаква светлина с крайчеца на окото си откъм страничния двор.

Всички се бяха събрали на терасата, на която се хранехме — друмлордът, Гудит, Иста, Соста и Боми, а също Грай и Оррек, които току-що бяха дошли. Спрях на вратата към терасата. Друмлордът дойде при мен и ме прегърна.

— Ех, дете, дете — прошепна. Притисках се към него с всичка сила.

Настанихме се около кръглата маса. Иста настоя да се нахраним веднага. Нямаше нужда да ме подканя, защото бях изгладняла ужасно. Докато вечеряхме, всеки разказа всичко, което знае.

Гудит бил в бирарията до Централния канал, където се срещал от време на време със стари приятели, за да пийнат и да си побъбрят за коне.

— И изведнъж — каза той — чухме страхотна гюрултия откъм Хълма на Съвета. После се вдигна дим, черен облак. Засвириха тръби, покрай нас минаха алди, на коне и пешком, бързаха към Улицата на Съвета.

Гудит и приятелите му тръгнаха към улица „Галва“, но там вече имало тълпа, която запречвала входа на площада. Едните били граждани, а другите алди, с извадени мечове, всички крещели.

— Знаете, че не обичам тълпите — приключи Гудит. — Няма спор по този въпрос. Така че реших да се прибера.

Първо се опитал да мине по улица „Галва“, но бил възпрепятстван от тълпата, а и отпред, изглежда, се водела някаква битка. Тогава заобиколил по улица „Гелбова“ до улица „Западна“. Тук, в нашата част на града, всичко изглеждало по-спокойно, но видял хора да се насочват към Съвета и тъкмо когато наближил Галваманд, край него преминал конен отряд алди, размахвали мечове и крещели: „Освободи улиците! Всички по къщите! Очисти улиците!“

Ние потвърдихме, че на улица „Галва“, при Моста на златарите, действително е имало стълкновение и че един човек е хвърлен през

парапета и е загинал.

Приятел на Боми дотичал малко след като Гудит се прибрал, и съобщил, че „всички говорят“, че Къщата на Съвета била подпалена. Но друг съсед, който също наминал да сподели новините, смятал, че гори не Къщата, а шатрата в двора отпред и че алдският ганд бил изгорял заедно с червените жреци.

Повече новини нямаше, защото никой не смееше да излезе на улицата, в тъмното: алдите бяха навсякъде.

Иста беше много изплашена. Вероятно в душата ѝ се бяха пробудили спомените за ужасните събития отпреди седемнайсет години, когато градът бе паднал. Въпреки че ни бе стотвила и ни подканяше да се храним, тя самата не яде нищо и ръцете ѝ трепереха в скута.

Друмлордът нареди на нея и момичетата да си лягат и им обеща, че Оррек и Грай ще пазят къщата.

— Заедно с лъвицата — добави. — Няма от какво да се страхувате. Никой не може да мине покрай нея.

Иста кимна покорно.

— А Гудит, както винаги, ще е при конете. Ние с Мемер ще сме нащрек в старите стаи. Може през нощта да намине някой приятел и да съобщи какво става. — Говореше така спокойно и безгрижно, че Иста и момичетата наистина се успокоиха, или поне се престориха, че са добре.

След като почистихме кухнята, се разделихме. Грай вече бе заела пост в горната част на предното стълбище, откъдето Шетар би забелязала всеки, който идва по улицата. Оррек минаваше от време на време да провери всеки от нас, да поддържа връзка, а също и да патрулира пустата част на къщата.

Защото всички се страхувахме от едно и също нещо — че Галваманд отново ще стане жертва на страховете и отмъщението на алдите.

Нощта мина спокойно. На няколко пъти се качвах в покоите на друмлорда, откъдето можех да наблюдавам целия град. Нямаше никакви признаци да се случва нещо необичайно. Къщата на Съвета бе скрита зад хълма; над него имаше стълб дим и като че ли някакво трепкащо сияние отдолу, но не бях сигурна. Накрая отидох при друмлорда в дългата галерия. Нощта бе мека и топла, типично за

началото на лятото. Възнамерявах да се кача отново горе и да погледам от прозореца, но съм заспала в креслото. Събудиха ме гласове.

Подскочих изплашена. Някакъв мъж стоеше на вратата за двора.

— Мога ли да остана? Ще ме скриете ли?

— Да, да — отвърна друмлордът. — Влизай. Има ли и други с теб? Влизай, влизай. Тук ще си в безопасност. — Говореше с мек миролюбив глас.

Изтичах покрай него, за да видя дали отвън има още хора. Видях някой да се спотайва на двора, тъмна, озарена от звездната светлина фигура, и едва не извиках от уплаха — но беше Оррек.

— Беглец — прошепна той, сякаш вече не знаех.

— Някой проследил ли го е?

— Не видях никого. Ще обиколя наоколо. Ти пази тук, Мемер.

И изчезна между колоните. Останах при вратата, заслушана в разговора на друмлорда и беглеца.

— Мъртви са — тъкмо казваше мъжът с дрезгав шепот. Закашля се и продължи: — Всички са мъртви.

— Десак?

— Мъртви са. Всички.

— Нападнаха ли Къщата на Съвета?

— Не. Шатрата. — Мъжът клатеше глава. — Имаше пожар... —

Преви се от поредния пристъп на кашлица. Друмлордът му донесе вода и го накара да седне. Мъжът седна с лице към лампата и едва сега успях да го разгледам. Не го познавах, не беше от онези, които идваха често. Трийсетинагодишен, с разчорлена коса, лицето и дрехите му бяха изцапани с кръв. Направи ми впечатление, че дрехите му са като на робите в двореца.

— Значи запалиха шатрата — каза друмлордът и го погледна въпросително. Чакаше го да продължи.

Мъжът кимна.

— Гандът беше ли вътре? Йоратх?

Отново кимване.

— Мъртъв е. Всички са мъртви. Изгоря като купа сено, като клада, изгоря...

— Но Десак не беше в шатрата, нали? Чакай, пийни още вода, разкваси си устата. Как се казваш?

— Кадер Антро — отвърна мъжът.

— От Гелбманд — каза друмлордът. — Познавах баща ти, ковача Антро. Гелбови ми заемаха коне, когато още бях друмлорд. Баща ти винаги се грижеше да са добре подковани. Той жив ли е, Кадер?

— Почина миналата година — отвърна мъжът. Пиеше жадно. Изглеждаше изтощен и замаян, втренчил поглед право пред себе си. — Запалихме шатрата и се измъкнахме — продължи, — но те ни чакаха отвън и ни изтикаха обратно, право в огъня. Всички крещяха и се блъскаха. Аз успях да се измъкна. Изпълзях... — Огледа учудено ръцете си.

— Имаш ли изгаряния? Рани? — Друмлордът се приближи да го огледа и го докосна по ръката. — Ето тук си се изгорил или си се порязал. Дай да погледна. Но първо ми кажи как стигна тук, в Галваманд? Сам ли беше?

— Изпълзях навън — повтори Кадер. Не беше в притихналата стая с нас, намираще се в горящата шатра. — Изпълзях и... успях да се добера до Източния канал, а там скочих. Зад мен бушуваше битка, из целия площад, алдите избиваха всички наред. Хвърлих се във... водата. Заплувах към морето. По улиците гъмжеше от войници. Излязох по-надолу на брега и се спотаих зад една къща. Помислих си, че ако някой е оцелял, може да дойде тук. В Къщата на Оракула. Не знаех къде да отида.

— Правилно си постъпил — каза друмлордът със същия многозначителен и внушаващ спокойствие глас. — Чакай, ще донеса фенер да огледам раната по-добре. Мемер? Донеси вода и чисти кърпи.

Не исках да изоставям поста си, но изглежда, мъжът бе дошъл сам и не водеше преследвачи. Взех леген с чиста вода и няколко кърпи, взех и мускалчето с балсам за рани, което държахме в кухнята, и после почистих и превързах ръката на Кадер. Ръцете ми бяха по-сигурни от тези на друмлорда, когато ставаше дума за такива неща. След това Кадер изпи чашка отлежало бренди, което друмлордът пазеше за спешни случаи и за Празника на Енну, и се поокопоти. Благодарни и произнесе на пресекулки благословия към къщата.

Друмлордът му зададе още няколко въпроса, но Кадер не можеше да ни каже нищо повече. Малък отряд от хората на Десак — някои от тях алдски роби, а други, подобно на Кадер, представящи се за такива — проникнал в голямата шатра и я подпалил едновременно на различни места по време на церемонията. Но планът се провалил.

— Те не дойдоха — повтаряше непрестанно Кадер. Част от съзаклятниците, подобно на Кадер и Десак, били пресрещнати, когато се опитвали да излязат от горящата шатра, но другите, които трябвало да чакат навън и да нападнат алдите по време на палежа, или също били атакувани, или изобщо не могли да се доближат до шатрата — Кадер не знаеше какво точно се е случило. Разплака се, докато го разказваше, и отново избухна в мъчителна кашлица.

— Хайде, хайде, успокой се — рече му друмлордът. — Трябва да поспиш. — Улови го за ръката и го поведе към една от стаите.

Когато се върна, го попитах:

— Мислиш ли, че всички са мъртви? Десак и гандът? Ами синът на ганда? Той също е бил в шатрата.

Друмлордът поклати глава.

— Не знаем със сигурност.

— Ако Йоратх е мъртъв, а Иддор е жив, той ще вземе властта — казах многозначително.

— Така е.

— И ще дойде тук.

— Защо да идва тук?

— По същата причина, по която дойде и Кадер. Защото това е сърцето на всичко в Ансул.

Застанал на вратата, друмлордът гледаше мълчаливо звездното небе.

— Трябва да идеш в стаята — казах. — Трябва да си там.

— При оракула?

— В безопасност.

— Аха... — Той се позасмя. — В безопасност... Може пък и да отида. Но нека да изчакаме сутринта и да видим какво ще ни донесе денят.

Навън все още цареше нощ и когато надзърнах през прозореца, видях огромен пожар на югозапад от нас, някъде в околностите на разрушената сграда на университета. Огънят ту се усилваше и озаряваше всичко наоколо, ту стихваше. Откъм улиците се носеше глъчка, тропот на коне, призови на тръби, далечни приглушени гласове, много гласове. Каквото и да се бе случило на площада при шатрата, градът не изглеждаше успокоен, нито умиротворен.

Когато чернотата на мрака започна да посивява и небето над хълмовете просветля, се появи Оррек. С него дойде Сулсем Кам от Камманд, отколешен приятел на друмлорда, книжник като него — бе спасил и донесъл много книги в Галваманд. Сега носеше новини.

— Салтър, всичко, с което разполагам, са само слухове — поде той. Беше шейсетинагодишен, любезен, предпазлив, отнасяше се грижливо към собственото си достойнство и към достойнството на другите — „Кам до мозъка на костите“, както казваше друмлордът. Дори в този напрегнат момент обмисляше внимателно всяка своя дума. — Но поне са от няколко източника. Ганд Йораттх е мъртъв. Синът му Иддор е взел властта. Мнозина от нашите са избити. Десак и един мой роднина, Армо, са загинали в пожара. Алдите контролират града. През цялата нощ на различни места по улиците е имало размирици, пожари и стълкновения. Хората замерят алдите с камъни, когато препускат по улиците. Но атаките срещу врага, без да има предводител, са обречени на неуспех. Те са случайни, разпръснати. Алдите имат армия, ние — не.

Спомних си, че някой бе казал същото, преди дни или може би седмици — кой ли беше?

— Вярно, Иддор разполага с армия — каза друмлордът. — Но няма град, а ние имаме.

— Смело казано. Но, Салтър, аз се страхувам за теб. За къщата.

— Зная, приятелю. Зная и че за това си дошъл, рискувайки живота си. И съм ти благодарен. Нека те закрилят всички богове и духове на тази къща — но искам сега да си вървиш у дома, преди да е настъпил денят!

Стиснаха си ръцете и Сулсем Кам си тръгна — там, откъдето бе дошъл.

Друмлордът отиде да провери как е беглецът — той беше заспал, после слезе при малкото фонтанче отзад да се измие, както правеше всяка сутрин, и накрая се зае със сутрешните молитви. Отначало ми се струваше, че няма да мога да последвам примера му, но спокойствието му ме увлече. Отидох да взема листа за Йене и ги поставих пред нейния олтар, после започнах обиколката на молитвените ниши, бършех ги от праха и шепнех молитвите.

Иста вече беше станала и шеташе в кухнята. Момичетата още спели, понеже ббудували до среднощ. Чух гласове откъм улицата и

излязох отпред.

Грай стоеше при портала и разговаряше с една жена. Първите лъчи на слънцето вече облизваха покривите над предния двор и въздухът ухаеше примамливо и беше приятно прохладен. Двете жени стояха в сянката до стената, едната в бяло, другата в сиво, и на фона на разцъфналите увивни растения приличаха на фигури от картина. Всичко беше заредено с енергия, ярко и живописно.

Приближих се до тях.

— Това е Ялба Актамо — каза ми Грай. — А това е Мемер Галва.

Ялба беше дребничка, слаба и фина, около трийсетгодишна, с живи очи. Носеше рокля на избелели райета, каквито носеха робините в двореца. Поздравихме се предпазливо.

— Ялба ни носи новини от двореца — обясни Грай.

— Изпраща ме Тирио Актамо — каза жената. — Нося вести за ганд Йоратх.

— Мъртъв ли е?

Тя поклати глава.

— Не. Бил е ранен при атаката и пожара. Синът му наредил да го отнесат в двореца и казал на войниците, че умира. Смятаме, че тъкмо той е разпространил вестта за смъртта му. Но гандът е жив! Жреците са го затворили. Заедно с моята господарка. Тя сега е при него. Ако Иддор го убие, дните ѝ са преброени. Но ако офицерите разберат, че е жив, може би ще се опитат да го спасят. Нямахме обаче на кого да го кажа — цяла нощ се крих извън града и чак сутринта слязох по пътя откъм хълмовете. Господарката каза да дойда при друмлорда и да му съобщя, че гандът не е мъртъв. — Гласът ѝ бе спокоен, дори сякаш безгрижен, но я виждах, че трепери неудържимо.

— Измръзнала си — казах. — Била си навън цяла нощ. Ела в кухнята.

Тя ме последва покорно.

Когато казах името ѝ на Иста, тя я погледна по-внимателно и рече:

— Ти си дъщерята на Бенем. Бях на сватбата на майка ти. С нея бяхме добри приятелки. Винаги си била любимка на госпожа Тирио, още от съвсем малка. Сядай, сядай, ей сегичка ще ти приготвя нещо топло. Ама дрехите ти са вир-вода! Мемер! Отведи я в моята стая и ѝ дай сухи дрехи.

Докато изпълнявах заръката на Иста, Грай изтича да съобщи новините на друмлорда и Оррек. Аз също се присъединих към тях, след като оставих Ялба в добри ръце. Взех и панер хляб и сирене: бях изгладняла, а и смятах, че другите също ще хапнат. И така стана. Започнахме да обсъждаме новините, които бе донесла Ялба.

— Трябва да разберем какво става! — настояваше друмлордът отчаяно.

— Ще изляза да разбера — заяви Оррек.

— Да не си посмял да си подадеш носа на улицата — скастри го Грай. — Всички те познават. Аз ще ида.

— Те познават и теб — възрази той.

— Мен никой не ме знае — обадох се, преглътнах последния залък хляб и се изправих.

— В този град всички се познават добре — рече Оррек, което си беше самата истина. Само че като момче, което всеки ден ходи до пазара, щях да съм в много по-малка опасност, пък и алдите едва ли щяха да проявят интерес към мен.

— Мемер, ти ще останеш тук — тросна се друмлордът.

Щях да остана наистина, ако ми беше наредил, но това не беше заповед, по-скоро протест. Така че обещах:

— Ще внимавам много и ще се върна след час.

Бях си с момчешките дрехи, така че след малко се измъкнах през северния двор. Грай ме последва до вратата, прегърна ме и ми прошепна:

— Пази се, лъвице.

Надникнах в конюшнията. Гудит разхождаше Бранти в малкото дворче и когато ме видя, само се намръщи и ми кимна важно. Беше подредил до стената една вила и две-три лопати и гребла за оръжия. Беше готов да умре, докато брани конюшните и Галваманд. Докато пресичах предния двор, все още в сянката на къщата, внезапно ме споходи страшно видение и дъхът ми секна — представих си как старецът се изправя с вилата срещу цял конен отряд, как войниците го посичат с мечове и го пробождат с копия и той умира. Като героите в легендите. Като героите на Сул.

Улиците бяха празни. Минах по моста на Северния канал. Градът изглеждаше странно притихнал. Отново се сепнах уплашено — дали това не бе мъртвешка тишина въпреки красивата утрин и уханието на разцъфнали дръвчета? Къде бяха сънародниците ми?

Свърнах надясно и тръгнах по задните улички към Гелбманд, а оттам продължих към Пристанищния пазар. Не смеех да се доближа до Хълма на Съвета. Близко до пазара, все още изплашена от царящата тишина, чух викове откъм Улицата на Съвета, а после и пискливите призови на алдските бойни тръби. Хукнах по улица „Западна“, по която нямаше жив човек, и отново се озовах на улица „Гелбова“. По нея се спускаха двама алдски конници, точно както ги беше описала Боми: препускаха в галоп, размахваха мечовете си и крещяха:

— Очисти улиците! Всички да се приберат по къщите!

Скрих се зад едно светилище на Енну и те не ме забелязаха. Профучаха покрай мен и се отдалечиха към долната улица. Докоснах прага на светилището и прошепнах молитва, след това тръгнах по заобиколни пътища към Галваманд. Бях се надявала да се смеся с някоя тълпа и да остана невидима, докато не науча какво става, но нямаше никакви тълпи. Само войници. Това бе всичко, което бях узнала — доста неприятна новина.

Грай и Шетар ме чакаха на вратата. Четирима мъже били дошли в къщата — каза Грай, — всичките добри познати на друмлорда и

членове на групата на Десак. Вчера били заели позиция на Източния канал заедно с отряда, който трябвало да нападне алдите при Къщата на Съвета, когато бъде подпалена голямата шатра. Но алдите успели неочаквано бързо да съберат сили и не само оказали яростна съпротива, но скоро преминали в настъпление. Бунтовническите сили били разкъсани и всички се разбягали панически. Тези четиримата прекарали нощта скрити сред руините на стария университет, като предприели кратки набези срещу алдите. Проправили си път до Галваманд, когато из града се разнесе слух, че всеки, който е готов да воюва за свободата на Ансул, трябва да дойде тук, в къщата на друмлорда, Къщата на Оракула.

— За да се скрие? Или да я защитава? — попитах.

— Не зная — каза Грай. — Те също не знаят. Виж.

Седем-осем мъже тичаха към нас от ъгъла на улица „Западна“. Бяха граждани, не алди. Един беше с превързана ръка и всички изглеждаха отчаяни и изплашени. Слязох по стълбите да ги пресрещна.

— Тук ли идвате? — попитах.

— Алдите се насочват насам — отвърна мъжът, който ги водеше, спря при Праговия камък и го докосна. — Благословени душите на този дом, живи и преминали в отвъдното. Войниците край Къщата на Съвета скоро ще са тук. Предайте на друмлорда да залости вратите!

— Съмнявам се, че ще го направи — отвърнах. — Ще ни помогнете ли да се отбраняваме?

— Затова идваме — отвърна мъжът.

Другите също спряха да окажат почит на Камъка и един каза:

— Вижте, ето я лъвицата.

— Ще влезете ли? — попитах.

— По-добре да останем тук да ги чакаме — заяви водачът. Беше мургав, беше изгубил забрадката си и косата му се вееше свободно и му придаваше дивашки вид. — Ще дойдат и други. Ако може само малко вода... — Погледна с жаден поглед към пресъхналия басейн.

— Заобиколете отстрани, ето там, при конюшнията. — Посочих. — Има вода колкото искате. Помолете Гудит да ви пусне.

— Познавам Гудит — заяви един от мъжете. — Той е приятел на дядо ми. Да вървим. — Изтичаха към конюшнията, а междуременно се зададе друга, по-многобройна група. Този път идваха откъм долната

улица и бяха двайсетина, въоръжени с какво ли не; само един размахваше алдски меч. Те също бяха жадни след онова, което един от тях нарече „гореща нощна работа“, така че пратихме и тях да се напият в конюшната.

Поне Гудит нямаше да е сам там, сам със своята вила, както си го бях представила.

Качих се да съобщя на друмлорда, че съм се прибрала, и да му докладвам, че градът е опустял, но затова пък дворът на Галваманд бързо се пълни с хора, а също и че се носи слухът, че алдите ще дойдат тук.

Последното потвърждаваха всички пристигащи. А те не спираха да идват — по неколцина, членове на групата на Десак или мъже и момчета, които се бяха присъединили към тях след неуспелия преврат на Площада на Съвета. Всички смятаха, че Десак и гандът са загинали в пожара. Едни твърдяха, че избитите граждани били стотици, други смятаха, че е изтребено цялото население на града и че алдите са силни повече от всякога.

С напредване на сутринта сред бежанците все по-често се появяваха и жени, някои с вързопи в ръце, имаше и жени с малки дечица. Зърнах и групичка от пет възрастни женици, въоръжени с тояги — изглеждаха доста страховито. Четири от тях спряха да докоснат Праговия камък, петата, която страдаше от артрит и не можеше да се навежда, само плъзна тоягата си по него и произнесе кратка и ядна благословия — приличаше по-скоро на проклятие.

Стоях на вратата на къщата и си мислех, че дворът е заприличал на пазар, на панаир — или на някоя древна свещена церемония, каквато не бях виждала никога — цял куп хора, разговори, смехове, вълнение... Но ако беше празник, щяха да носят празнични одежди. И щяха да са окичени с цветя, а не да държат мечове, ножове, кинжали и пръчки.

Двама мъже с арбалети бяха заели позиция от двете страни на вратата.

От долния край на улица „Галва“ се чу силен шум — тръби, рогове, барабани и гърлени кръсъци. Врявата продължи известно време, утихна, после се поднови.

Едно момче някъде на седем-осем години дотърча по улицата с развети коси.

— Това е новият ганд! — викаше. — Идва с цялата си армия! И червенодрешковците са с тях!

Всички се струпаха около него. Един мъж го вдигна на раменете си и момчето съобщи новините на смълчаното множество с тъничкия си детски гласец:

— Ганд Йоратх е мъртъв, сега управлява ганд Иддор! Да живее Синът на Слънцето, Мечът на Атх, господарят Иддор, който е дошъл да срази враговете на Атх и да изстреби демоните на Ансул!

Подобно на ехо, далече от долната част на улицата долетяха звуци на тръби и рогове, придружени от викове и удряне на барабани.

В отговор из тълпата около Галваманд се разнесе тревожен ропот. Хората, се заозъртах изплашено. Видях неколцина да прескачат оградата от другата страна на улицата, за да се скрият в градината.

Обърнах се и изтичах в къщата, през двора и коридора на старата част, до стаята, където Оррек и друмлордът разговаряха с Пер Актамо и още неколцина мъже от неговата фамилия. Щом ме видяха, те млъкнаха и ме погледнаха въпросително.

— Оррек, мисля, че трябва да излезеш и да говориш на хората — казах.

Всички се ококориха от изненада.

— Новият ганд и армията му идват насам — продължих. — Хората не знаят какво да правят.

— Върви, върви! — настоя друмлордът, но имаше предвид не отвън, при хората, а да избяга в хълмовете. — Веднага.

— Не мога. — Оррек поклати глава и сложи ръка на рамото на друмлорда.

Настъпи мълчание. После друмлордът извърна глава.

— Всичко ще бъде изгубено — промълви с глас, разтреперан от отчаяние и мъка. — Ще изгорят книгите, ще избият хората. — Закри лице с разкривените си пръсти.

Мълчахме, потресени от сълзите му.

Друмлордът се овладя, вдигна глава и ме погледна.

— Ще дойдеш ли с мен, Мемер? Мога ли поне теб да спася?

Не можех да отговоря. Нито да го последвам.

Той го прочете в очите ми. Дойде при мен, целуна ме по челото и ме благослови. После тръгна, като накуцваше мъчително, към задната част на къщата, към тайната стая.

— На сигурно място ли ще се скрие? — попита Оррек.

— Да — отвърнах.

Вече чувахме ясно бойните тръби на алдите.

Тъй като нямаше какво повече да си кажем, всички излязохме в предния двор. Грай и Шетар стояха неподвижни пред вратата, като статуя на жена и лъвица.

Отидох при Грай и я прегърнах, имах нужда да се притисна към някого. Грай също ме прегърна през раменете. Постояхме малко така. Пер Актамо и останалите бяха влезли вътре, но Оррек беше на стъпалата зад нас. Знаеше, че ако слезе по стълбите и тълпата го види, ще трябва да говори, а още не беше готов за това. Не беше дошъл моментът.

Непрестанно прииждаха още и още хора, изпълваха улицата и градините наоколо, вече не можех да различа сиво-черния лабиринт върху плочника на предния двор — вместо него там имаше люшкаща се вълна от плътно притиснати човешки тела, каквато не бях виждала, откакто се помнех. А тълпата продължаваше да расте. Цялата улица „Галва“ бе пълна с народ, докдето поглед стига.

Тръбите изсвириха отново, звук, който смразяваше кръвта в жилите, барабаните заудряха от по-близо.

Тълпата в южния край на улицата се люшна като прииждащ нагоре по канала прилив — хората викаха и крещяха, катереха се по стени и дувари, проправяха си път със сила, тикани от това, което идеше зад тях — конни алдски войници, размахващи оголени мечове, животните се вдигаха на задните си крака и биеха с копита. Алдите си прорязаха път през тълпата и спряха пред Галваманд скупчени, общо петдесетина. Заедно с тях — между тях, пазени от тях — имаше десетина жреци с червени раса, заобиколили мъж с широкопола заострена шапка на алдски благородник. Наметалото му бе обшито със златни ширити.

Зад конния отряд цареше неразбория — едни се опитваха да избягат, други се връщаха, за да помогнат на отъпканите. Всички бяха обзети от паника и страх. Но хората, които виждах чак до края на улицата, бяха все мъже и жени от Ансул. И да имаше още войници, които се приближаваха зад този отряд, нямаше как да минат през тази тълпа.

Около конния отряд се бе образувало празно място, както около Грай и Шетар в онази първа утрин, когато ги бях видяла. Вече отново можех да видя лабиринта върху плочника.

Червенодрешковците тръгнаха към стълбището, водени от човека с позлатеното наметало. Това беше Иддор, синът на ганда, висок мъж с красиви черти. Наметалото му сияеше като самото слънце. Той се изправи на стремената и вдигна високо меча си. Извика нещо, но не можах да разбера думите му заради виковете на войниците и странния приглушен ропот, който се надигна от тълпата.

После всички звуци стихнаха изведнъж и остана само далечният ропот на тълпата, от онази част, откъдето не се виждаше какво става.

Защото всички бяхме втренчили погледи в Грай, която излезе през вратата, следвана от отвързаната, освободена Шетар. Жената и лъвицата слязоха бавно по стълбите, вървяха право към Иддор.

И той се дръпна назад.

Може би не успя да овладее уплахата на коня, а може и съзнателно да бе дръпнал юздите, но белият кон и неговият загърнат в златисто наметало ездач отстъпиха крачка назад.

Грай стоеше неподвижно, лъвицата до нея също, освен че показва на всички огромните си зъби.

— Не може да влизате в тази къща — невъзмутимо заяви Грай.

Иддор мълчеше.

Тих, едва доловим шепот се надигна от тълпата.

Някъде от много далеч долетя пронизителният писък на бойна тръба. Звукът извади всички от краткотрайното вцепенение. Конят на Иддор отстъпи отново и този път заби копита в плочника. Иддор пак се надигна на стремената и извика високо:

— Ганд Йоратх е мъртъв, убит от бунтовници и предатели! Аз, неговият наследник, Иддор, ганд на Ансул, искам възмездие. Обявявам тази къща за прокълната. Тя ще бъде разрушена, докато от нея не остане камък върху камък и всички демони, които я обитават, не бъдат изтребени. Гърлото на злото ще бъде затворено веднъж завинаги. Само един бог ще властва над Ансул! Бог е с нас! Бог е с нас! Бог е с нас!

Войниците подхванаха последните думи... но кръсците им бяха заглушени от виковете на тълпата:

— Вижте! Погледнете фонтана!

Все още стоях на вратата, между двамата, които охраняваха входа на Галваманд със заредени и готови за стрелба арбалети — и двата насочени към Иддор. Усетих, че някой е застанал до мен. Помислих, че е Оррек, но после осъзнах, че греша — беше висок мъж, протегнал ръка право към Фонтана на Оракула точно пред конниците.

Едва сега го познах. Видях го такъв, какъвто винаги съм искала да го видя — висок и изправен, красив мъж, който се усмихва, но в очите му пламти огън. Проследих насочената му ръка и чак сега разбрах кое е предизвикало всеобщото вълнение на тълпата — тънка струя вода се извиваше нагоре към светлината, застиваше за миг и после се изсипваше с плясък в сухото корито. Усили се, стана помощна и вече плисъкът бе достатъчно силен, за да се чуе от всички.

— Фонтанът! — крещяха възторжено хората. — Фонтанът на Оракула!

Множеството се люшна отново, този път напред, притиска конниците, хората се опитваха да видят какво става. Един офицер изкрещя някаква заповед и конниците започнаха да извърщат конете си срещу напирещата тълпа. Но редиците им бяха накъсани и гласът на офицера се изгуби в общата врява.

Друмлордът сложи ръка на рамото ми и рече:

— Ела с мен, Мемер.

Грай и Шетар бяха отстъпили настрани, на стълбите към фонтана. Придружих друмлорда до широкото горно стъпало, където той спря и заговори.

— Иддор от Медрон, сине на Йораттх — каза друмлордът и гласът му бе като на Оррек, изпълваше въздуха и грабваше вниманието, завладяваше ума. Тълпата изведнъж застина и се смълча. — Ти си лъжец. Баща ти е жив. Накарал си да го затворят и си узурпирал властта му. Ти си предател на собствения си баща, предател на войниците, които ти служат вярно, предател на своя бог. Аттх не е с теб. Това е Къщата на Фонтана и Повелителят на Изворите е неин пазител — той праща благословията си с тази бликнала вода. Това е Къщата на Оракула и в книгите, които са в нея, е изписана твоята съдба — и нашата съдба!

В лявата си ръка държеше малка книга. Протегна я напред и заслиза по стълбите. Вече не накуцваше, напротив, движенията му бяха енергични и бързи. Тръгнах след него. Спряхме на няколко

стъпала над плочника, така че лицата ни бяха на едно ниво с Иддор, който се олюляваше върху разтревожения кон. Друмлордът вдигна книгата, разтворена, право към лицето му. Виждах ясно, че мъжът със златистото наметало едва се владее и че полага огромни усилия да не трепне или да се дръпне.

— Можеш ли да четеш, сине на Йораттх? Ако ли не, тогава ще ти бъде прочетено!

Изведнъж чух оглушително звънтене. Не мога точно да определя какво беше, нито би могъл който и да било от останалите, които бяха тук онази сутрин, но ми се стори, че е надигащ се вик — силен и непознат глас, който проехтя над всички, над предния двор, в който бликаше вода от фонтана, и отекна в стените на Галваманд. Някои казват, че го издала книгата, и аз също мисля, че е така. Според други гласът бил моят. Това, което зная, е, че не съм чела никакви думи от книгата — не виждах дори страниците. Не зная чий беше гласът, който извика. Не зная и дали е бил моят.

Но думите, които чух, бяха: „Нека бъдат свободни!“

Ала други са чули други думи. Някои пък твърдят, че било, само грохотът на бликащата с пълна мощ от фонтана вода.

Не зная какво може да е чул Иддор.

Но потрепери още щом зърна книгата, присви се на седлото и сгърби рамене, сякаш да се предпази от нещо, което се готви да го нападне. Сигурно неволно е дръпнал юздите, защото конят му подскочи назад, изправи се и го хвърли от седлото. Той се плъзна по задницата му, тупна на земята, а конят пристъпи встрани и го повлече. Ние стояхме на стълбите — Грай и Шетар се бяха присъединили към нас, а също и Оррек.

Жреците се скупчиха около Иддор, някои се опитваха да му помогнат да се качи на седлото, други просто стояха. Гласът на друмлорда отекна над цялата тази бъркотия:

— Мъже на Асудар, войници на ганд Йораттх, вашият господар е затворник в двореца. Ще идете ли да го освободите?

Към него се присъедини Оррек:

— Народе на Ансул! Не е ли време да се възцари справедливостта? Не е ли време да освободим затворниците и робите? Не е ли време сами да станем господари на съдбите си?

Думите му предизвикаха възторжен рев и тълпата на улицата отново се люшна.

— Леро! Леро! Леро! — подхвана множеството, напевът бързо набираше сила. Хорският поток заобикаляше конниците, както вълни обгръщат щръкнали скали. Офицерът крещеше някакви заповеди, тръбите издаваха пискливи звуци и конниците почнаха да обръщат конете. Тръгнаха заедно с множеството надолу по улицата към Къщата на Съвета.

Жреците най-сетне помогнаха на Иддор да се качи на коня и последваха тълпата. Нито един от войниците, които ги бяха ескортирали дотук, не ги изчака.

Оррек каза нещо на Грай и после отиде при Пер Актамо и неколцината мъже, които бяха застанали до друмлорда на стълбите.

— Хайде с тях! — извика им и всички без друмлорда се затичаха след Иддор и жреците.

Не цялата тълпа се спускаше към двореца. Много хора се отдръпваха встрани или надзъртаха иззад дуварите, най-вече жени и старци. Всички изглеждаха едновременно привлечени и ужасени от бликащата вода и от накуцващия мъж, който бавно слезе по стълбите и уморено седна на широкия парапет на фонтана.

Беше такъв, какъвто го познавах, не строен и изправен, а приведен и куцац — и въпреки това си оставаше моят единствен господар.

Вдигна глава към плющящата струя, която улавяше лъчите на утринното слънце над покрива на къщата. Лицето му бе мокро от вода и сълзи. Потопи ръка във водата, която продължаваше да се покачва. Бях застанала съвсем близо до него. Чух го да шепне възхвала на Леро и на Повелителя на Изворите, да я повтаря отново и отново. Хората приближаваха боязливо басейна, докосваха водата, поглеждаха нагоре към бликащата струя и се молеха на боговете на Ансул.

Грай дойде при мен с Шетар, която ръмжеше и се зъбеше, развълнувана от тълпата. Не бе последвала Оррек, макар че сигурно искаше да е с него.

— Грай — казах, — ако искаш, Шетар може да остане при мен.

— *Ти* трябва да отидеш — каза тя.

Поклатих глава.

— Ще остана тук. — Думите извираха право от сърцето ми, изпълваха ме с радост и аз се засмях.

Вдигнах глава към водния стълб, който бликаше от бронзовия цилиндър и пълнеше басейна. Сребристият блясък и шумът на шуртящата вода бяха чудесни. Седнах на зеления парапет и също като друмлорда бръкнах във водата и извърнах лице към ситните водни капчици, които се рееха из въздуха, и отправих благодарност и възхвала към боговете, сенките и духовете на моята къща и на града.

Изад ъгъла се показва Гудит. С вилата. Спря и огледа смълчаните хора.

— Отидоха си значи?

— Отидоха в двореца. В Къщата на Съвета — отвърна Грай.

— Ами да де — подметна старецът, обърна се и се затътри обратно към конюшната, но изведнъж спря и втренчи поглед във фонтана.

— Милостива Енну! — възкликна. — Ами че той е тръгнал! — Почеса се по бузата, погледа още малко, после тръгна да нагледа конете.

13

Мога да ви разкажа какво се е случило при Къщата на Съвета, тъй като Оррек и Пер Актамо след това ни описаха всичко. Жреците, заобиколили Иддор, си пробиха път през тълпата на улица „Галва“. Оррек и Пер Актамо успели да се задържат точно пред тях. Когато излезли на Площада на Съвета, войниците, които го охранявали, започнали да викат: „Път за ганд Иддор!“ и отворили вратата, та жреците да влязат. Но Иддор и неговите червенодрешковци свърнали встрани и пришпорили конете право през тълпата. Оррек си помислил, че се отправят към Исмайския мост, за да избягат от града, но те само заобиколили Къщата на Съвета, за да влязат през вратата отзад, която е близо до казармите. Войници охранявали високата седем стъпки каменна стена, която обгражда двора. По заповед на Иддор те отворили вратата и отрядът нахлул вътре.

Но заедно с тях проникнала и част от тълпата. Оррек и Пер Актамо също влезли. Войниците се нахвърлили върху гражданите, които напирали през вратата и прескачали оградата, а те на свой ред не останали длъжни. Иддор и неговите жреци скочили от конете и тръгнали право към задната врата на Къщата на Съвета. Оррек и Пер Актамо ги следвали — Оррек каза, че били като опашка на комета.

Преди да разберат какво става, вече били в Къщата, все още по петите на жреците и Иддор, които били така погълнати от намеренията си, че не обръщали внимание на никого. Минали през голямата зала и се спуснали по стълбището. Коридорът на избата бил осветен от мъждивата светлина, която прониквала през малките прозорчета под тавана. Там, където коридорът се разширявал, в голямата стая на стражата, жреците и Иддор спрели и започнали да раздават заповеди на постове, които стояли там. Известно време царяла шумотевица и бъркотия, алди викали на други алди. Оррек и Пер Актамо се спотайвали отзад, но лека-полека взели да се промъкват към вратата.

Облечените в червени раса жреци и войниците стояли настръхнали едни срещу други, офицерите настоявали да видят ганд

Йораттх, а жреците отвързали: „Гандът е мъртъв! Не може да оскверняват тленните му останки!“ Жреците били опрели гърбове във вратата и не отстъпвали. Иддор бил някъде сред тях, но не се виждал, тъй като вече не носел златистото наметало. Един жрец пристъпил към офицерите, вдигнал ръце и креснал, че ако не се разпръснат веднага, ще стовари отгоре им проклятието на Атгх. Те отстъпили стъписани.

И тогава Оррек излязъл напред и викнал на жреца:

— Йораттх е жив! Той е в тази стая! Така каза оракулът! Отвори вратата на тъмницата, жрецо! — Така поне твърдеше Пер Актамо. Самият Оррек си спомняше само, че е извикал, че Йораттх не е мъртъв, а после офицерите се разкрещели: „Отворете вратата! Отворете вратата!“ По-нататък разказа следното: „Отстъпих назад, тъй като от двете ми страни святкаха оголени мечове и кинжали, а войниците нападаха жреците при вратата и ги изтикваха встрани. Един офицер скочи напред, смъкна резето на вратата и я отвори“.

Стаята била тъмна, неосветена. В сиянието на един от фенерите в коридора се появила призрачна фигура, облечена в бяло. Жена. Носела разкъсана туника на алдска робиня. Лицето ѝ било подуто и окървавено, едното ѝ око било затворено, косата ѝ била чорлава и сплъстена от засъхнала кръв. Държала тояга. Спряла на крачка от прага, полюшвала се като пламъче на свещ, както каза Оррек.

И изведнъж видяла мъжа, който стоял до Оррек — Пер Актамо, — и лицето ѝ се променило.

— Братовчеде — промълвила тя.

— Госпожо Тирио — отвърнал Пер Актамо. — Дойдохме да освободим ганд Йораттх.

— Влезте тогава — поканила ги тя със спокоен радушен тон, сякаш канела дългоочаквани гости.

Борбата в коридора се усилила за кратко, после утихнала. Един войник донесъл фенер и всички влезли в стаята. Пер Актамо и Оррек отново ги последвали. Озовали се в неголямо помещение с пръстен под. Въздухът бил застоял и миришело на влага и мръсотия. Йораттх лежал на някакъв скрин, а може би маса, с приковани ръце и крака. Косата и дрехите му били почернели и обгорени, по краката му имала засъхнала кръв. Той вдигнал глава и с глас като телена четка върху метал изгракал:

— Освободете ме!

Докато офицерите му сваляли оковите, той видял Оррек и се стреснал.

— Творецо! Как се озова тук?

— Следвах сина ти — отвърнал Оррек.

При тези думи очите на Йоратгх блеснали и той викнал прегракнало:

— Къде е той? Къде е?

Оррек, Пер Актамо и офицерите се заоглеждали, надзърнали и в стаята на стражата. Там имало четирима жреци, охранявани от войниците. Но останалите били изчезнали заедно с Иддор.

— Господарю Йоратгх — казал един от офицерите, — оставете на нас да го намерим. А вие трябва да се покажете на войниците, защото те мислят... мислят, че сте мъртъв...

— Да побързаме тогава! — изръмжал Йоратгх.

И щом му освободили ръцете, стиснал десницата на жената, която мълчаливо стояла до него.

После направил опит да се изправи, но изгорените му крака не го държали. Гандът изругал ядно и се подпрял на рамото на Тирио Актамо. Офицерите се събрали и го вдигнали на сплетените си ръце.

— Тя също да дойде! — наредил нетърпеливо гандът. — И те! — И посочил Оррек и Пер Актамо.

И така цялата група се качила по стълбите до галерията, която обхожда Залата на Съвета и стига до предния край на сградата. Излезли под ярките лъчи на слънцето, при колоните на портала, на терасата на ораторите, от която се вижда Дворът на Съвета.

Вече целият двор бил изпълнен с хора и още прииждали от близките улици, броят им надхвърлял и най-смелите представи на Оррек и било ясно, че гражданите превъзхождат алдските сили с хиляди.

Когато Иддор, човекът, когото смятали за своя нов господар и военачалник, изхвърчал на кон през вратата и напуснал двора, обърканите войници започнали да се съмняват, че гандът наистина е мъртъв. Възникнали разпри, едни побързали да обвинят други в предателство, редовете им се огънали. А през това време гражданите продължавали да нахлуват на площада, въоръжени кой с каквото намери. Като осъзнали колко е малочислена армията им, офицерите строили подчинените си в единия край на площада и сега повечето

алди стояли на стълбите пред Къщата и около тях. Със сините си наметала образували плътен полукръг, обърнат към ансулската тълпа, мечовете им били извадени, но не за да заплашват или нападат, а за да задържат напора.

Тълпата, колкото и да била разбунена, все пак не настъпвала и между предните редици и войниците оставал неравен пояс ничия земя.

— Миришеше ужасно на изгоряло — каза Оррек. — Тежка миризма, от която дъхът ти секва. Въздухът бе изпълнен с прах, ситни черни сажди, стелеха се над множеството, вдигани от безбройните тътрещи се крака. Видях някакви странни неща да стърчат над тълпата. Приличаха на нос на разбит кораб. Чак малко по-късно осъзнах, че това са останките от скелето на голямата шатра, обгореният плат бе полепнал по тях. Имаше и водовъртежи сред морето от хора, места, където лежах убитите или ранените от стълпотворението на площада, и хората се стараеха да ги заобикалят. Но шумът... няхах представа, че хората могат да вдигат подобен шум. Беше някакво ужасяващо, страховито и нестихващо ръмжене.

Оррек си давал сметка, че няма никакъв начин да се изправи срещу тази тълпа и да се помъчи да я спре. Офицерите били изплашени и объркани, но въпреки това носели ганда на ръце. И викали с цяло гърло:

— Това е ганд Йораттх! Той е жив!

Войниците под тях се обърнали, погледнали нагоре и също се развикали:

— Той е жив!

— Пуснете ме на земята! — наредил раздражено гандът на хората си и те се подчинили. Той се подпрял на рамото на един от тях и пак уловил Тирио за ръката. Успял да пристъпи напред, с разкривено от болка лице, и да се изправи пред тълпата. За кратко приветствените викове на войниците надвили тътнежа на тълпата, но скоро ужасяващият звук се извисил наново и виковете „Той е жив!“ били погълнати от кръсъците „Смърт на тирана!“ и „Смърт на алдите!“

Йораттх вдигнал ръка. Видът му — обгорен, с разкъсани дрехи, но страховит — накарал всички да млъкнат. И той заговорил:

— Войници на Асудар, граждани на Ансул!

Ала хриптящият му глас не стигал далече. Множеството не можело да го чуе. Един от офицерите пристъпил напред, но Йораттх го

спрял.

— Той, нека той! — казал и посочил Оррек. — Него ще чуят. Говори им, творецо. Успири ги!

Тълпата едва сега забелязала Оррек и от редовете ѝ се надигнал рев. Всички викали: „Леро! Леро!“ и „Свобода!“

Сред цялата тази врява Оррек заявил на Йораттх:

— Ако ще им говоря, трябва да говоря за тях!

Гандът кимнал нетърпеливо.

И тогава Оррек вдигнал ръка да млъкнат и над площада се възцарила тишина.

Той ни призна, че не знаел какво ще каже тогава, нито след това можел да си спомни речта си. Други обаче я помнеха добре и я бяха записали дословно:

— Народе на Ансул, всички видяхме да тече вода от пресъхналия фонтан. Чухме да говори гласът, който бе замлъкнал. Оракулът пожела да сме свободни. Така и направихме днес. Ние освободихме господаря, освободихме и роба. Нека хората от Асудар знаят, че вече няма роби, нека хората от Ансул знаят, че вече няма господари. Нека алдите запазят мира и нека с тях го запазят хората от Ансул. Нека между тези два народа бъде сключен съюз. И нека живият символ на този съюз бъде Тирио Актамо, гражданин на Ансул и жена на великия ганд Йораттх!

Дори да бил изненадан от тази реч, гандът не го показал с нищо. Лицето му останало безизразно.

И тогава напред пристъпила Тирио. Гласът ѝ бил чист и звънлив, но много слаб, та тълпата съвсем се умълчала, за да могат да я чуват и в най-далечния край на площада, макар че от съседните улици долитала глъчка.

— Нека бъдат благословени отново боговете на Ансул, които ни дариха с този мир — казала тя. — Това е нашият град. Нека го управляваме така, както сме го управлявали винаги — с ред и закон. Нека отново бъдем свободни хора. И нека с нас бъдат Леро и Късмет, и всички останали богове!

— Леро, Леро! — отвърнала възторжено тълпата. После от множеството се отделил един човек и се провикнал:

— Върнете ни града! Върнете ни Къщата на Съвета!

Тези, които са били там, казват, че това бил най-опасният момент — ако тълпата продължавала да настъпва към Къщата, щял да избухне бой и алдските войници щели да се сражават до смърт. Йоратх бил този, който спрял кръвопролитие, защото изгракал нещо на офицерите си, а те викнали на войниците, засвирили тръби и армията бавно отстъпила по стъпалата и се оттеглила на изток от входа, за да може множеството да нахлуе в сградата. Тъкмо дисциплината, според Оррек, спасила не само войниците, но и много от гражданите от безсмислена сеч. Заповедта на ганда била „Приберете оръжията!“ и след това нито един войник не оголил меч, колкото и да ги блъскали и изтиквали встрани.

За да избегнат наплива на тълпата, Оррек и Пер Актамо останали при групичката офицери, които отново вдигнали Йоратх на ръце, отнесли го в източния край на терасата и слезли по едно странично стълбище, за да се присъединят към войниците, които се строявали там. Тирио, Пер Актамо и Оррек ги последвали. Тук най-сетне намерили носилка за ганда. Веднага щом го настанили на нея, той повикал Оррек.

— Добре казано, творецо — били първите му думи. — Но аз нямам властта да сключвам съюз с Ансул.

— По-добре да го осигурите, господарю — намесила се Тирио Актамо със звънливия си глас.

Старият ганд я погледнал. Сякаш едва сега видял раните и синините по лицето ѝ, подпухналото ѝ око, изскубаните кичури и сплъстената ѝ от кръв коса. Втренчил очи в нея, преглътнал и креснал шепнешком:

— Проклет предател! Дано Атх го порази със стрелата си! Къде е той?

Офицерите се спогледали.

— Намерете го! — прошепнал гандът и се закашлял.

Тирио Актамо коленичила до носилката и положила ръката си в неговата.

— Йоратх, не се мъчи да говориш! — рекла му.

Той се разсмял, въпреки че продължавал да кашля, и я стиснал за ръката. После погледнал Оррек и изпъшкал:

— Ожени ни, а?

Стори ми се, че мина ужасно много време, преди Оррек да се върне при нас в Галваманд, ала от друга страна, беше ранният следобед на същия този ден, ден, дълъг като година.

Друмлордът бе склонил да хапне и да си почине, но после се върна в приемната, която се намираше в предния край на къщата и носеше гръмкото название Горната галерия. Не беше използвана нито веднъж през целия ми живот, да не говорим, че нямаше никакви мебели. Но сега вратите ѝ и големите предни прозорци бяха широко разтворени. Той помоли да донесат кресла и пейки и имаше предостатъчно услужливи ръце, които свършиха тази работа — донесоха мебели не само от нашата, но и от съседните къщи. Друмлордът се настани и каза, че е готов да приеме всеки, който дойде.

И те заприиждаха — стотици. Идваха да видят бликация Фонтан на Оракула и да чуят тези, които са били тук и които разказваха как оракулът е проговорил и какво е казал — така за първи път узнах, че не всички са чули едни и същи думи, а също и че тези думи с предаването от уста на уста се менят непрестанно. Хората идваха да видят друмлорда, Галва Четеца, да го поздравят, да се посъветват с него. Едни бяха работници, други търговци, магистрати, чиновници, членове на Съвета. Всички бяха бедни, защото всички бяхме бедни, не можеше да различиш обущаря от шивача по дрехите им. Някои от работниците идваха само да се помолят на боговете на къщата и да поздравят Четеца с боязливо и радостно уважение и после веднага си тръгнаха, но други вече чакаха на опашка редом със съветници и магистрати, членове на големите родове, известни търговци. Говореха за това какво трябвало да се направи. За първи път видях какво е да си гражданин и какво — да си друмлорд.

Останах при него, за да го наглеждам, а и защото той ме помоли. Не беше никак лесно, защото хората ме гледаха със страх и благоговение. Някои дори ми се кланяха. Чувствах се ужасно глупаво и неестествено и нямах никаква представа какво трябва да говоря. Но те бяха дошли да разговарят с друмлорда. И за щастие доста често се налагаше да прескачам до кухнята, за да помагам на Иста, която бе като полудяла от вълнение и тревога. Къщата отново бе пълна с народ. „Досущ като в старите времена! — повтаряше тя с пълни със сълзи очи. — А нямам дори купи за вода!“

— Вземи от съседите — обади се Боми.

— Не, не! — Иста чак се обиди от предложението ѝ.

— Защо не? — учуди се Боми и изтича у съседите. Върнах се в приемната и поговорих с Еннуло Кам, жената на Сулсем Кам, който бе идвал тук снощи — сякаш беше преди цяла година! — и сега бе дошъл с жена си и сина си, за да разговаря с друмлорда и останалите. Обясних ѝ от какво се нуждаем и съвсем скоро няколко момчета от Камманд донесоха десетки стъклени бокали и заявиха на Иста, както им бе заръчано:

— Подарък от нашия дом за благословената Къща на Фонтана.

Не бих казала, че Иста прие всичко това с удоволствие, по-скоро изглеждаше обидена, даже се мръщеше. Погна още по-трескаво Боми и Соста и ги накара да поднасят вода на всеки новодошъл, а след това да измиват грижливо бокалите. Все още искаше да осигури храна за всички, но аз успях да я убедя, че не ни е по силите да го направим. Казах ѝ, че хората не идват тук, за да се хранят, а да говорят. Тя се намръщи още повече и прехапа устна. Осъзнах, че е приела думите ми като заповед. Прегърнах я. Не ме беше прегръщала от години, а и никога не си бе падала по милувките.

— Втора майко — казах ѝ, — не искам да се сърдиш! Бъди щастлива с духовете и сенките на този дом. Нашите гости не искат нищо друго освен вода от Фонтана на Оракула.

— Ах, Мемер! Просто не зная какво да мисля! — отвърна тя, освободи се от прегръдката ми и ме потупа по ръката.

Никой от нас не знаеше какво да мисли през този ден.

Когато най-сетне се върна, Оррек беше кометата, а не опашката — река от хора го следваше от Площада на Съвета. Той беше героят на града. Спря при Фонтана на Оракула, вдигна глава към несекващия стълб сребриста вода и на лицето му се изписа радостно учудване, същото, каквото виждах днес на лицата на толкова много хора. Грай излезе да го посрещне. Шетар бе затворена в покоите на друмлорда (Грай каза, че късала и дъвчела един стар килим). Оррек и Грай постояха прегърнати, после се качиха по стълбите в приемната.

Всички се скупчиха около тях. Оррек поздрави първо друмлорда, после ни разказа историята, която по-късно написах, а вие току-що прочетохте — събитията при Къщата на Съвета. Част от тези събития вече ни бяха известни от хората, които бяха дошли тази сутрин в

Галваманд, но преследването на Иддор и жреците и откриването на Йораттх и Тирио бяха новина — както и последващото изчезване на Иддор.

Оррек може и да не помнеше какво точно е казал на тълпата, но много хора помнеха — или си мислеха, че помнят — всяка негова дума.

— Той каза: „Нека помолят за съюз и ние ще склоним!“ — твърдеше един старец.

— „В името на Хароу от Сампа, нека се молят! Нека пълзят пред нас! И ние ще им дадем каквото искат, но когато пожелаем!“ Така каза — заяви друг.

Такива бяха настроенията в града през онзи ден — свирепа войнствена радост, едва сдържано желание за мъст.

Йораттх бе наредил на войниците си да не излизат на улиците и да останат в казармите южно и източно от Къщата на Съвета, която бе заобиколена от кордон. Тъй като се нуждаеха от постоянен достъп до конюшните, войниците се опитаха да организират коридор дотам, но тълпата взе да става агресивна, полетяха първите камъни и гандът заповяда на хората си да останат по местата си — едни в казармите, други в конюшните.

Алдите се стараеха да не провокират насилие, но и не показваха страх. Положението им лесно можеше да се превърне в — или може би вече беше — обсадно. Изчезнеше ли чувството за страх, гражданите щяха да си дадат сметка, че завоевателят, властвал над тях толкова дълго, е зависим от местното население, когато става въпрос за припаси, и че колкото и добре да е въоръжен и подготвен, е много по-малочислен от жителите на града. Ако сдържаността, която Йораттх налагаше на хората си, се възприемеше погрешно като страх, слабост или нежелание да се бият, щеше да настъпи масова сеч.

Това бе един от най-често обсъжданите въпроси в приемната. Разговаряха и за групата на Десак, за плановете им и за това какво се е объркало. Мъжът, който се бе скрил при нас, Кадер Антро, разказа отново историята си, която бе потвърдена и от други. Подпалвачите били ансулски роби, използвани като слуги и чистачи от придворните алди; тъкмо някой от тях подхвърлил идеята да запалят шатрата. Допуснали тайно в шатрата други съзаклятници, облечени като слуги, и заедно подготвили всичко така, че пожарът да започне едновременно

на няколко места и шатрата да пламне като факла, докато хората на Десак отвън нападат стражите от две посоки. Всичко това трябвало да стане по време на церемонията по залез-слънце, та вътре да са Иддор, Йоратгх и повечето офицери и придворни.

Но тъй като Иддор искал да попречи на изпълнението на Оррек, жреците започнали церемонията по-рано от планираното и се наложило часът на атаката да се промени. Новината за това обаче не стигнала до всички съзаклятници и когато избухнал пожарът, церемонията вече приключвала. Йоратгх се готвел да излезе, а Иддор и главните жреци вече били напуснали шатрата. Пожарът се разпространил с невероятна бързина и хората на Десак мигом се хвърлили в атака, но войниците не изгубили самообладание и дали отпор — изглежда, въобще не се страхували от пламъците, в които виждали поличба и възможност да се съединят със своя бог. В последвалата битка и всеобща бъркотия Иддор и жреците забелязали Йоратгх да се измъква от пламъците, пленили го и го отвели в Къщата на Съвета, докато войниците се сражавали със съзаклятниците и ги изтиквали към пламналата шатра, където мнозина намерили смъртта си. Един от тях бил и Десак.

Кой знае защо, си спомних за черните сажди и пепелта, за които ни бе разказал Оррек — вдигани на облаци от тълпата.

След като изслушаха разказа му, присъстващите потънаха в замислено мрачно мълчание.

— Значи Иддор се е възползвал от шанса си — подхвърли някой, — когато е видял ранения ганд.

— Но защо е трябвало да го затваря в тъмницата? Защо просто не го е довършил?

— Той му е баща все пак.

— Какво значение има това за един алд?

Сетих се за Симми и за това колко горд беше с баща си, дори с неговия кон.

— Сигурно е искал първо да си го изкара на него — за всичките седемнайсет години, през които е чакал!

— И на наложницата му.

— Измъчвал ги е за удоволствие...

След тези думи отново се възцари тишина. Хората поглеждаха с безпокойство към друмлорда.

— И къде е отишъл — заедно с червенодрешковците? — попита една жена. Хората в града мразеха жреците дори повече от войниците. — Ако питате мен, сигурно се крие наблизно и скоро ще го намерят. Няма никакъв начин да са се измъкнали живи през тълпата.

Беше права. По-късно същия ден чухме за това — при толкова много хора по улиците новините се разпространяваха светкавично. Гражданите, които нахлули в Къщата на Съвета и я превзели, почнали да изхвърлят вещите и мебелите на алдите и намерили Иддор и трима жреци, които се криели в една таванска стаичка. Свалили ги в тъмницата и ги оковали — в същото помещение, където предната нощ били държани и измъчвани Йоратх и Тирио. И където Салтър Галва прекарал цяла година в пленничество.

Новината ни накара да си отдъхнем. Бяхме страдали ужасно много заради вярата на Иддор, че е пратен от всевишния си бог да прогони демоните от нашия град и да пребори злото в него, така че сега имахме чувството, че след като е затворен и лишен от сила, вярата му е прекършена. Все още ни предстоеше да се преборим с един силен враг, но поне с човешки облик, а не в облика на умопобъркан бог.

Облекчение беше и това, че подивялата тълпа не бе разкъсала жреците, а ги бе задържала и затворила, за да бъдат изправени пред справедлив съд — независимо дали наш, или на алдите.

— Нищо чудно нашето правосъдие да се окаже по-милостиво от това на Йоратх към сина му — заяви Сулсем Кам.

— И аз мисля, че няма да е снизходителен — съгласи се Оррек.

— Също като твоята спътница и нейната лъвица — каза Пер Актамо. — Това беше началото на края на Иддор — когато трепна и отстъпи пред всички! Къде е тази твоя лъвица, госпожо Грай? Трябва да е с нас, за да получи необходимите почести.

— Тя е в много лошо настроение — отвърна Грай. — Днес ѝ е ден за постене и се наложи да я държа затворена. Боя се, че е изляла част от килима.

— Гощавка, не постене заслужава тя! — възкликна Пер Актамо и всички се разсмяха и настояха да видят лъвицата. „Единственият алд на наша страна!“ — викна някой от присъстващите. Грай отиде да доведе Шетар, която наистина имаше посърнал вид. Още беше ядосана заради вчерашното плуване и шумотевицата през нощта, миризмата на многолюдното човешко множество, която долавяше дори тук, зад

стените на къщата, и несекващата глъчка, от която се дразнят всички котки. Прекоси приемната зала с едно протяжно „мммммм“ и се прозя, за да ни покаже огромните си жълти зъби. Веднага ѝ направиха място. Грай я отведе при друмлорда и тя му се поклони, което накара хората да се разсмеят и да започнат да я хвалят. Помолиха я да повтори номера за Оррек, Пер Актамо и за едно тригодишно момченце и след толкова одобрителни възгласи и лакомства Шетар започна да се развеселява.

Свечеряваше се. Голямата стая се изпълни със сенки. Влезе Иста, придружена от Ялба, която тази сутрин ни бе донесла толкова важна вест — носеха запалени лампи. Иста ми бе казала, че навремето това било знак за гостите да си вървят. И наистина, като по нечута команда, всички присъстващи се надигнаха и един по един минаха да пожелаят лека нощ на друмлорда. Вземаха си довиждане и с Оррек и Грай, кимваха и на мен, а когато приближаваха вратата, благославяха душите и сенките на нашия дом. После слизаха при фонтана, от който продължаваше да блика вода, и отправяха молитви към Повелителя на Изворите и Водите, а когато пресичаха Праговия камък, се навеждаха да го докоснат.

Същата нощ, докато лежах в леглото, а сънят не идваше, си припомних още веднъж събитията от този ден. Видях отново Грай и лъвицата, изправени срещу войниците, жреците и мъжа в златисто наметало. Видях как първата струя на фонтана бликва нагоре, към лъчите на слънцето. Видях друмлорда да се спуска на стълбите към мен, видях го да държи разтворената книга пред лицето на Иддор и чух страшния, идещ отвсякъде глас: „Нека бъдат свободни“... Гласът, който ме накара да си спомня едни други думи — „Счупено поправя счупеното“. За миг дори ми се стори, че разбирам.

Ала отново се обърках, когато си спомних, че докато бях с Оррек и останалите пред къщата, друмлордът се бе прибрал в тайната стая и тогава ми приличаше на човек, прекършен от отчаяние и безнадеждност. Не би могъл да се спусне в пещерата при оракула за толкова кратко време. Вероятно бе отишъл право в сенчестия край на стаята, бе взел книгата от лавицата и се бе върнал, за да се изправи пред Иддор — не куцийт сакат старец, а здрав и пълен със сила мъж. За съвсем малко. Точно колкото е необходимо.

Дали бе задал въпрос на оракула? Знаел ли бе какво ще каже книгата? Коя бе тази книга?

Бях видяла само, че я държи. Не я бях отваряла. Нямахше никакъв начин да прочета какво пише там. Но бях сигурна, че тъкмо книгата бе проговорила — не аз. Само че как точно бяха думите — „Нека бъдат свободни“, или „Освободете се“, а може би само „Бъдете свободни“? Чувах гласа ясно в съзнанието си, но не и думите. И това не ми даваше покой. Опитвах се да възстановя спомена, но той ми се изплъзваше отново и отново. Виждах фонтана, утринната светлина над покривите на Галваманд, бликащата нагоре вода...

А после най-сетне дойде зората и озари стените на стаята ми.

Беше празникът на Енну, която бди над странниците по пътищата, ускорява работата, сдобрява скараните и ни води смело към смъртта. Казват, че крачела пред призрака на смъртта като черна котка,

спирала и поглеждала назад, ако сянката се поколебае, и сядала да я изчака търпеливо. Малко са божествата, които имат свой облик или форма — само Леро в камък, Йене в дъба и върбата, но Енну най-често се изобразява като малка усмихната котка с опалови очи. Имах такава статуетка, останала от майка ми, и я държах в една ниша до леглото, целувах я всяка сутрин и вечер. Молитвената ниша на Енну в Галваманд е в стария вътрешен двор — издялана в камък, със следи от котешки лапи по пода и изтърган от безбройните докосвания праг. Станах, облякох се, взех една купичка, за да я напълня с вода от Фонтана на Оракула, взех и малко сушено месо от кухнята и отидох при нишата, за да оставя скромния си дар. Друмлордът вече беше там и двамата отправихме молитви към Енну.

Иста беше приготвила закуска, а после всичко продължи както през вчерашния ден — друмлордът зае мястото си в приемната, а хората идваха да разговарят с него и помежду си през целия ден. Ансулското общество отново се сплотяваше и градеше пред очите ни.

Друмлордът настоя да съм с него. Каза, че хората искали да ме виждат. И беше истина, защото малцина ме заговаряха, но всички идваха да ме поздравят и усещах в погледите и отношението им дълбоко уважение, като към човек, когото смятат за важен. Час по час пращаха по някое дете да ми поднесе букет и то го пускаше срамежливо в скута ми и побягваше назад. След известно време бях така отрупана е цветя, че се почувствах като крайпътно светилище.

Опитах се да разбера как се чувстват. Те ме виждаха като част от загадките, които се бяха случили вчера — фонтана, гласа и оракула. Аз бях новото и непознато. Друмлордът беше приятел и водач, връзка със старите дни. Аз бях нова сред тях. Той беше Галва. Аз бях дъщеря на Галва и чрез мен бяха проговорили боговете.

Никой не ми се сърдеше, че сега не говоря. Достатъчно беше да се усмихвам. Стигаха им толкова загадки.

Те искаха да разговарят с друмлорда и помежду си, да спорят, да обсъждат, да нарушат седемнайсетгодишната тишина, бяха изпълнени с думи и страсти и аргументи. И им даваха воля.

Някои от гостите твърдяха, че срещите трябва да се провеждат в Къщата на Съвета, и тъй като тази идея се стори примамлива и на други, те заявиха, че е крайно време да си я поискаме обратно като седалище на градската управа. Сулсем Кам и Пер Актамо обаче

смятаха, че е по-добре първо да се консолидират силите и едва тогава да се предприемат каквито и да било действия: как така ще се събира Съветът, след като не са били провеждани избори? Ансул винаги е бил предпазлив, посочиха те, особено спрямо хора, които проявяват интереси и желания към властта.

— В Ансул не вземаме властта, ние я даваме — обясни Сулсем Кам.

— И искаме срещу това определена лихва — добави сухо друмлордът.

Думите им бяха предназначени най-вече за младите, които нямаха почти никакви спомени и познания за това как е бил управляван Ансул и не знаеха откъде да започнат. Те слушаха Пер Актамо, защото го познаваха като съратник на Оррек, втория герой в града. Забелязах също, че хората обръщат внимание и изслушват с уважение изказванията на всеки от представителите на Четирите фамилии; давах си сметка, че това уважение се основава преди всичко на навика и традицията, на познатото име, и че е особено полезно сега, като мярка за приличие и спокойствие сред цялото това кресливо надвикване. Салтър Галва, най-уважаваният от всички, всъщност говореше най-малко: оставяше на другите да си излеят душата, но затова пък слушаше внимателно всяко изказване.

Често поглеждаше към мен. Държеше да съм близо до него. И двамата бяхме обвързани с мълчание.

С напредването на деня все повече от хората, които идваха в Галваманд, бяха въоръжени, някои само с тояги, но други с ножове, копия с току-що изковани остриета и алдски мечове, които бяха събрали от улиците през последните два дни. По време на един продължителен спор излязох да подишам чист въздух и погледнах към фонтана. Отидох да навестя Гудит и го открих в малката ковачница до конюшната — правеше острие за копие, а до него нетърпеливо пристъпваше някакъв младеж, стиснал в ръка дръжката.

Върнах се в приемната. Вече не се говореше за гласуване и управление, а за нападение, обща атака срещу алдите, макар че никой не го казваше открито. Чувах само мнения за събиране на сили, за струпване на формирания на различни места в града, за оръжия, за издаване на ултиматум.

Често съм си мислила за предложенията, които чух тогава, и за думите, които използваха. Питам се дали за мъжете е по-лесно, отколкото за жените, да се отнасят към другите хора като към числа, бройка, фигури, играчки на ума, които трябва да бъдат местени по бойното поле. Това обезпелтяване им носи удоволствие, възбужда ги и ги освобождава да действат заради самото действие, заради възможността да манипулират другите, които за тях са само пионки. Ако е така, тогава понятия като „любов към родината“, „чест“ или „свобода“ са само формули, зад които се прикриват, за да се оправдават пред боговете и хората за деянията си и за страданията на другите. Значи ли това, че тези думи — любов, чест, свобода — вече са изгубили истинския си смисъл? Защото в такъв случай, ако хората са забравили значението им, ред е на поетите да ги възродят, да им вдъхнат изгубената достоверност.

Късно следобед един от водачите на новосформирания отряд, красив мъж с орлов нос от Гелбманд, казваше се Реттер Гелб, настоя да се приеме планът му за бързо прогонване на алдите от града. И тъй като срещна известна съпротива от страна на останалите, се обърна към друмлорда.

— Галва! Не държеше ли в ръката си книгата на оракула, не чухме ли гласа му да казва: „Освободете се“? Как да освободим сънародниците си, след като алдите ни превръщат в роби със самото си присъствие? Не можеш ли да разясниш значението на тези думи?

— Бих могъл — отвърна друмлордът.

— Ако пък и за теб са неясни, Четецо, тогава посъветвай се отново с оракула! Попитай го не е ли ударил часът да се борим за свободата си!

— Защо сам не потърсиш отговора? — попита с мек глас друмлордът, извади книгата от джоба си и я разтвори пред Реттер Гелб. В жеста му нямаше никаква заплаха, но младежът подскочи уплашено и се втренчи в книгата.

Беше достатъчно млад, така че сигурно и той, както повечето младежи на негова възраст в Ансул под властта на алдите, никога не бе докосвал книга. А може би страхът му бе породен от слуховете за оракула и неговите свръхестествени способности. Той преглътна и каза прегракнало:

— Аз не мога да чета. — После, засрамен от думите си, ме потърси сред присъстващите и заяви предизвикателно: — Вие, Галва, сте Четците тук.

— Четенето е умение, което навремето притежавахме всички — отвърна друмлордът, но гласът му вече не беше добродушен. — С времето може пак да стане така. Но докато не разберем отговора, който сме получили, няма смисъл да задаваме нов въпрос.

— За какво ни е отговор, който не разбираме?

— Не е ли достатъчно ясен отговор водата, която блика от фонтана?

Никога не го бях виждала тъй ядосан, гневът му бе като наточен нож. Младежът се сепна, сведе глава и произнесе смирено:

— Друмлорде, моля за прошка.

— Реттер Гелб, приканвам те да проявиш търпение — отвърна с хладен глас моят господар. — Нека от фонтана потече поне още малко вода, преди да рукне кръв.

Сложи книгата на масата и се изправи. Книгата беше малка, с изтъркана кожена подвързия. Не знаех дали е същата, от която прокълнтя гласът на оракула, или друга.

Появиха се Иста и Соста, носеха запалени лампи.

— Приятна вечер на всички и спокойна нощ — каза друмлордът, взе книгата и тръгна с накуцване към стаите си.

Хората започнаха да се разотиват, повечето минаваха покрай мен да ми пожелаят лека нощ. Но имаше и такива, които останаха на двора да разговарят. Усещах атмосферата на неспокойствие и тревога, която цареше из целия град въпреки приятната и топла вечер.

Грай излезе от къщата — водеше Шетар на каишка — и ми каза:

— Ела да се разходим до Къщата на Съвета и да видим какво става.

Присъединих се с радост към нея. Тя каза, че Оррек пишел. През целия ден почти не бил излизал от стаята им. Не искал да участва в дебатите и обсъжданията, тъй като не бил гражданин на Ансул, а и се притеснявал, че думите му могат да повлияят върху свободното мнение на хората.

— Тази мисъл наистина го безпокои — въздъхна Грай. — Както и предчувствието, че скоро ще се случи нещо — нещо ужасно, някакъв изблик на насилие, който ще доведе до непоправими последици...

Хората по улиците непрестанно ни поздравяваха, най-вече Грай и лъвицата — първите, които се бяха изправили срещу Иддор и червенодрешковците. Грай им се усмихваше и отвърщаше на поздравите, но кратко, сякаш за да избегне по-нататъшни разговори.

— Това плаши ли те? — попитах и побързах да поясня:

— Да си герой?

— Да — призна тя. Засмя се и ме погледна внимателно.

— И теб също.

Кимнах. Дръпнах я настрани от улица „Галва“ и минахме по заобиколни пътища, където не срещяхме почти никого.

— Ти поне познаваш повечето от тези хора. Ох, Мемер, да знаеш само откъде идвам! На една улица в Ансул има повече къщи, отколкото в целия район на Предпланинието. Случвало ми се е по цели месеци да не виждам ново лице. Дни наред да няма с кого да разменя и думичка. Не съм свикнала да живея сред хората. Живеех с кучета, коне и диви животни сред хълмовете. Оррек също... Никой от нас не беше свикнал да общува с хора. Освен майка му, Мелле. Тя беше от Низините, от Дерисова вода. Беше невероятно красива... мисля си, че дарбата му е от нея. Тя обичаше да ни разказва различни истории... Макар че той всъщност повече прилича на баща си.

— В смисъл?

Тя се замисли, после каза:

— Канок беше красив и храбър мъж. Но се страхуваше от дарбата си и затова потискаше чувствата си. Струва ми се, че понякога Оррек прави същото. Дори сега. Трудно му е да поема отговорност.

— Трудно е и когато ти я отнемат — казах. Мислех за друмлорда и че го познавам, откакто се помня.

Излязохме на улицата при Моста на златарите и се отправихме към Площада на Съвета. Тук имаше много хора, разхождаха се, дрънкаха оръжия и се озъртаха навъсено. Някой се опитваше да разпали тълпата с високопарни речи от терасата, но не твърде успешно: хората се доближаваха до Къщата и после се оттегляха. В източния край на площада имаше плътна тълпа, мъже и жени, стояха и не помръдваха. Поговорих с една жена, наша съседка, казваше се Марид, и тя ми каза, че били тук „за да не позволят на децата да направят някоя беля“. Зад тълпата, надолу по склона, имаше запалени факли и можеше да се види кордонът алдски войници, които

охраняваха казармите. Гражданите бяха образували нещо като жива бариера между тях и младежите, за да им попречат да предизвикат алдите с невъздържаното си поведение. Всеки, който искаше да провокира войниците, трябваше първо да си пробие път през тази плътна редица съграждани — майки и бащи. Редицата продължаваше покрай площада и стигаше до конюшните, при които бях разговаряла със Симми.

— Вие сте забележителни хора — отбеляза Грай, докато пресичахме площада. — Имам чувството, че мирът е заложен в костите ви.

— Надявам се да е така. — Бяхме в центъра на площада, където преди се намираще голямата шатра. Останките ѝ бяха разчистени, нямаше и следа от нея освен няколко петна от обгоряло на плочника и тънкия слой пепел под краката ни. Стояхме на мястото, където бе загинал Десак, изгорял жив в пожара, който сам бе разпалил. Неволно потреперих и забелязах, че Шетар също потръпва — протегна глава и тихо изръмжа. Спомних си как се бе отнесла с Десак, как му се бе озъбила. В мислите си го виждах изпънат по войнишки, енергичен и арогантен, да разговаря с друмлорда... „Когато се срещнем отново, ще бъдем свободни хора в свободен град!“ Сянката му беше навсякъде около нас.

Върнахме се на моста и спряхме до перилата — там, където видяхме да хвърлят нещастника. Погледнахме надолу към тъмния канал, в който се отразяваха една-две светлинки от прозорците на близките къщи. Шетар изръмжа тихо, колкото да ни осведоми, че не иска да слиза долу и да плува през реката. Няколко момчета претичаха край нас с викове, които се чуваха все по-често по улиците: „Алдите вън! Алдите вън!“

— Да слезем при Камъка на Леро — предложих и Грай се съгласи. И на двете не ни се искаше да се прибираме в тази странна нощ, когато целият град бодърстваше, по улиците имаше много хора, а и бяхме възбудени от промените. Слязохме по Наклонения мост на улица „Гелбова“ до улица „Западна“, където беше Камъкът. Тук имаше много хора, едни просто стояха, сякаш чакаха нещо, други отиваха да докоснат Камъка и се молеха на Леро, в чиито ръце е равновесието на света.

Постояхме малко и тръгнахме по улица „Западна“. Без да се замислям, неочаквано попитах:

— С Оррек не сте ли мислили за деца?

— Имахме дъщеричка — отвърна Грай тихо. — Почина от треска в Месун. Беше само на половин годинка.

Нямаше какво да кажа.

— Сега щеше да е на седемнайсет. Ти на колко години си, Мемер?

— На седемнайсет — отвърнах, макар че не ми беше никак лесно.

— Така си и помислих — рече Грай и ми се усмихна. — Казваше се Мелле.

— Мелле — повторих и усетих докосването на малка сянка.

Грай стисна пръстите ми и продължихме, хванати за ръце.

— Днес е денят на Енну — казах, когато свивахме по улица „Галва“. — А утре ще е Празникът на Леро. Равновесието ще се възстанови.

На сутринта се събудих с усещането, че равновесието вече се е възстановило — дойде вестта, че на Площада на Съвета се е струпала огромна тълпа. Хората все още не изглеждали агресивни, но настоявали шумно и твърдо алдите да напуснат града още същия ден. Друмлордът отиде да обсъди новината с Оррек, после и двамата дойдоха в галерията. Оррек изглеждаше напрегнат и изморен. Поговори с Грай и тя отиде да затвори Шетар в стаята, а през това време Гудит изведе двата коня. Оррек се качи на Бранти. Грай се метна на Звезда. Затичах редом с тях по улица „Галва“. Всички ни правеха път и крещяха възторжено името на Оррек.

Стигнахме на площада и спряхме при редицата, която запречваше подстъпа към войниците. Оррек помоли и едните, и другите да му позволят да се срещне с ганд Йораттх. Пропуснаха го незабавно. Той слезе от коня и тръгна към казармите на алдите.

Останах да държа юздите на Бранти, като истинско конярче. Не че конят имаше нужда някой да го държи. Строеше съвсем спокойно и не обръщаше внимание на гюрултията. Опитах се да му подражавам. Все пак бях доволна, че заради коня хората стоят на разстояние от нас — тълпата ми действаше потискащо. Не можех да разсъждавам трезво,

усещах, че в мен бушуват чувства — възторг, страх и вълнение — но те владееха всички наоколо. Стисках юздите на Бранти и не свалях поглед от лицето на Грай. То изглеждаше невероятно спокойно.

Чух нисък приглушен рев откъм стълбището на Къщата на Съвета. Всички се обърнаха натам, но не можех да видя нищо над главите и раменете им. Грай ме докосна по ръката и ми показа с жест да се кача на Бранти.

— Не мога! — извиках, но не чувах дори собствения си глас. Тя направи столче с ръцете си, един мъж до мен извика: „Скачай горе, момиче!“ и след миг, без да осъзная как е станало, се озовах на седлото на Бранти. Грай се метна върху Звезда.

На терасата стояха двама души — жена с раирана туника и Оррек, с неговото черно палто и фустанела. Изглеждаха съвсем дребни от това разстояние, като нарисувани на картина. Тълпата крещеше и пееше. Някои от хората викаха: „Тирио! Тирио!“ Един мъж близо до нас се провикна разгневено: „Гандска блудница! Алдска курва!“, но хората около него се обърнаха и започнаха да му крещят също така ядосано, други се опитваха да ги усмирят. Не можех да стигна стремената с краката си и се чувствах доста несигурно, но Бранти стоеше неподвижно като скала и най-сетне бях в относителна безопасност от блъскащата се тълпа. Постепенно шумотевицата утихна — Оррек бе вдигнал дясната си ръка.

— Творецът ще говори — завикаха хората и тишината бързо се разпростря над цялата тълпа, както водата от фонтана заливаше празния басейн. Оррек заговори, гласът му бе ясен и вибриращ.

— Днес е Празникът на Леро. — Не можа да каже нищо повече, тъй като тълпата подхвана бавния напев „Леро, Леро, Леро!“. Усетих, че едва си поемам дъх, очите ми се напълниха със сълзи. „Леро, Леро, Леро...“ Оррек вдигна отново ръка и виковете постепенно стихнаха.

— Аз, който не съм от Ансул, нито от Асудар, искам да ви попитам — ще ми позволите ли да ви говоря отново?

— Да! — нададе рев тълпата, а също и: Говори! Оставете твореца да говори!

— Тук до мен стои Тирио Актамо, дъщеря на Ансул и съпруга на ганда на алдите. Тя и нейният мъж ме помолиха да ви кажа следното: войниците на Асудар няма да ви нападат, нито ще ви пречат, те няма дори да напускат казармите си — такива са заповедите на ганд

Йоратгх и те ще му се подчинят. Но той не може да ги изведе от Ансул, без да е получил съгласието на владетеля в Медрон. Ето защо чака вест от него. Гандът и Тирио Актамо ви молят да проявите търпение, а междуременно нека градът бъде ваш, но с мир, а не с кръв. Аз, който освободих пленения и измамен владетел, аз, който заедно с вас видях водата да блика от пресъхналия преди двеста години фонтан и чух гласа, отекващ в тишината, аз, който съм ваш скромнен гост — докато чакаме Леро да ни покаже как да бъде възстановено равновесието и дали трябва да рушим, или да строим, да подхванем война, или да градим мир, докато чакаме всичко това, нека ви предложи, в замяна на вашето гостоприемство и милостта на боговете на Ансул, една история — история за война и мир, за робство и свобода. Искате ли да чуете „Чамбах“? Искате ли да чуете разказа за Хамнеда и за това как станал роб в Амбион?

— Да! — въздъхна единодушно тълпата като слаб вятър в тревата. Всички усещахме как напрежението в нас се топи и бяхме благодарни за това, благодарни, че гласът на Оррек ни е освободил от страховете и страстите дори само за малко, за времето, докато изслушаме историята.

Навсякъде другаде по Западното крайбрежие хората със сигурност знаеха добре тази история. Дори тук тя е била позната, преди да бъдат унищожени книгите — ако не в подробности, поне се знаеше името на героя. Но мнозина нито я бяха чели, нито чували. А да я чуеш на висок глас, декламирана на площада пред огромното затаило дъх множество, да чуеш какви герои е имало някога, това беше най-големият дар, който би могъл да ни поднесе Оррек. Разказваше я така, сякаш и той я чуваше с нас за първи път, сякаш я откриваше заедно с присъстващите, сякаш предателството на Елок го е отвратило, сякаш й той заедно с Хамнеда е бил окован и изтезаван, плакал е редом с него за мъките и смъртта на стария Афер и се е страхувал за робите, които рискували живота си, за да му помогнат да избяга. Не разказваше онзи „Чамбах“, който бях чела, а своята версия, със свои думи, особено когато стигна до сблъсъка в двореца на Амбион, където Хамнеда освобождава тирана Юра от оковите му, моли го да напусне Амбион завинаги и казва на бунтовниците: „Свободата е като отвързан лъв, като изгряващо слънце — не можете да я спрете нито тук, нито

никъде. Дайте свобода, за да, получите свобода! Освободете, за да бъдете свободни!“

По-късно чух мнозина да твърдят, че точно това били думите на оракула на стъпалата на Галваманд: „Освободете, за да бъдете свободни!“ Може и да е било така.

Във всеки случай щом той произнесе тези думи, тълпата издаде онзи звук, който е характерен, когато тълпите чуват това, което искат да чуят. И след като Оррек приключи разказа, не се възцари тишина, а избухнаха възторжени аплодисменти и настроението беше празнично, като че ли поетът ни бе спасил от огромна страшна заплаха, беше ни измъкнал от безизходица. Всички се струпаха пред терасата на Къщата на Съвета и нямаше никакъв начин с Грай да идем при Оррек.

Можяхме обаче, от височината на седлата, да видим как тълпата вдигна на раменете си Оррек и Тирио и бавно ги понесе към улица „Галва“. Грай скочи от Звезда и ми скъси стремената, после се метна обратно на седлото.

— Стискай хълбоците с колене и не се занимавай с юздите — извика ми и тръгнахме, заобиколени от развълнуваната тълпа. За първи път яздех кон, но не само минах без проблеми през площада, но и по трите моста до улица „Галва“.

Хората се отдръпваха да ни направят път и скоро настигнахме Оррек и Тирио. При вратата на конюшнията скочих от седлото и изтичах в къщата тъкмо навреме, за да видя как друмлордът посреща Тирио и я кани в галерията. Щом го видя, тя изтича към него и извика: „Салтър!“, а той протегна ръце и я прегърна. Като млади двамата са били приятели, може би дори любовници, не зная, но се познаваха от малки, във времена на богатство и охолство, а после били разделени и преживели тежки времена. Той бил осакатен. Тя — изтезавана и унижена. Спомних си как веднъж, много отдавна, друмлордът ми каза: „Мемер, има много неща, за които човек да поплаче“.

Аз също заплаках тогава, за тях, за цялата мъка на света.

Оррек застана до мен и аз се помъчих да скрия сълзите си. Лицето му все още излъчваше онова радостно объркване на човек, екзалтиран от силата на тълпата, но той сложи ръка на раменете ми и прошепна тихо:

— Здравсти, крадло. Защо ми беше взела коня?

Изглеждаше сякаш Оррек и Леро наистина бяха променили равновесието. През този ден, а и през следващите, в града все още цареше пълна бъркотия, но вече не се усещаше духът на отмъщението и гнева. Имаше много ядни приказки, но се размахваха все по-малко оръжия. Къщата на Съвета бе отворена за дебати и подготовка на изборите.

Хората продължаваха да идват в Галваманд, за да разговарят в галерията и да танцуват върху лабиринта — видях го най-сетне, видях жените да танцуват там. След няколко дни Иста също излезе при тях, намръщена, с кърпата за бърсане на чинии в ръка, и им каза:

— Не го играете правилно. Трябва да се завъртите, когато викате „Ей-хо!“ На тази страна, а после на другата.

И им показа как правилно се изпълнява Танцът на благославянето. След което се прибра в кухнята.

В тези дни бе всецяло отдадена на работата си, а също и Боми, Соста и аз. Хората не спираха да носят дарове и храна, защото си даваха сметка колко е трудно да се посрещат толкова много гости. Иста се научи да ги приема — не точно като дарове, а като дълг към къщата и към самия друм лорд. Така работеше умът ѝ — нейният и на много хора в Ансул. Вярно бе, че мирът бе заложен в костите ни, но същото можеше да се каже и за търговията.

Ялба отиде с Тирио, за да ѝ помага в грижите за Йораттх, чиито изгаряния бяха тежки и заздравяваха бавно. На следващия ден Тирио прати три жени от казармите да ни помагат в домакинството. Бяха градски жени, поробени насила, за да забавляват войниците — също като Тирио. Тъй като бе спечелила пълното доверие на ганда, тя можеше да им осигури поне тази промяна — от пълно подчинение до равностоен и уважаван труд. Една от тях, отвлечена от войниците още когато била на десет или единадесет, бе малко побъркана, но когато ѝ поставиш точна и ясна задача, я изпълняваше стриктно, без да се разсейва. Другите две произхождаха от уважавани семейства и знаеха как се поддържа домакинство, така че ни бяха от голяма помощ.

Отначало Иста се отнасяше с тях малко хладно и не им позволяваше да разговарят със Соста и с мен — понеже според нея вината за това какви са били си беше изцяло тяхна и тя смяташе, че не са подходяща компания за две млади момичета и тъй нататък. Но ние не обръщаме внимание на това. Една от жените имаше приятел сред

робите и той също дойде при нас и пое част от тежката работа. Гудит се разбираше доста добре с него, защото се оказа работлив и сръчен и умееше да поправя разни неща, а Гудит вече не се справяше тъй добре.

И тъй, само след няколко дни в къщата настъпиха огромни промени и се появиха много нови хора. Имаше повече гласове и не толкова много сенки. Имаше повече ред и по-малко прах. Много ръце докосваха сега молитвените ниши, не само моите.

Но през тези дни виждах друмлорда много рядко. И винаги сред хора, никога насаме.

Животът ми се бе променил — внезапно и из основи. Живеех на улицата, не сред книгите, и разговарях с много различни хора вместо с един-единствен човек. Оррек и Грай така бяха завладели съзнанието и сърцето ми, че почти не се сещах за него. Понякога ми ставаше мъчно за това, но веднага намирах извинение: била съм важна за него, когато съм била единственият му близък човек, а сега бе заобиколен от много хора и нямаше нужда от мен. Той отново бе истински и пълноправен друмлорд. Целият град идваше при него. Нямаше време за мен.

Аз също нямах време за тайната стая, която бях посещавала нощем през последните няколко години. Бях заета през целия ден, изтощена през нощта. Целувах моята малка Енну и заспивах. Книгите в тайната стая бяха поддържали духа ми жив, когато градът бе мъртъв, но сега Ансул се връщаше към живота и аз нямах нужда от тях. Нито време, нито нужда.

Боях се да отида там, страхувах се от стаята, от книгите, но не смеех да го призная пред себе си.

В онези дни, в началото на лятото, всички като че ли бяхме забравили алдите, сякаш нямаше никакво значение, че все още са в града. Вържени доброволци държаха под око денем и нощем казармите и конюшната зад Къщата на Съвета, набързо сформираната милиция организираше постоянно обикалящи по улиците патрули, но в Къщата на Съвета се говореше само за Ансул, не за алдите. Имаше ежедневни срещи, многолюдни и шумни, но водени от хора с опит в управлението, хора, твърдо решени да възстановят силата и величието на Ансул.

Пер Актамо бе в центъра на тези планове и срещи. Още нямаше трийсет, но без съмнение притежаваше вродено умение да ръководи. Със своя плам и енергичност той не позволяваше на по-възрастните да отстояват своето „така сме го правили винаги“. Поставяше под съмнение някогашните традиции и непрестанно питаше дали няма подобри начини. Скоро конституцията на Съвета започна да придобива форма, освободена от остарели и паразитни правила и догми. Аз самата често ходех да го слушам — него и останалите, които се изказваха на срещите, на които присъстваха десетки, дори стотици развълнувани и обнадеждени хора. Пер Актамо идваше ежедневно в Галваманд, за да се съветва с друмлорда. Идваше и Сулсем Кам със сина си Салтър Кам, обикновено те също спореха за това дали да не правят нещата „както едно време“, но жена му Еннула подкрепяше предложенията на Пер. Също и друмлордът, макар и не открито, защото той винаги търсеше съгласие и избягваше да се забърква в безкрайни спорове.

Една слънчева утрин — плановете за деня на изборите вече бяха готови — важна новина обиколи целия град: алдска армия приближавала откъм Исмайските възвишения.

Отначало беше само слух, непотвърдени разкази, че пастири били забелязали алдски войници, но после един лодкар дойде от пристанището и потвърди, че ги е видял отвъд Съндис. Спускали се в

колона по източните склонове на Исмайските възвишения. Вероятно вече били в речната клисура, над праговете.

В града се възцари паника. Хората тичаха и крещяха: „Те идват! Алдите идат!“ Тълпата на Площада на Съвета растеше със заплашителна скорост, по улиците течаха реки от хора. Отново бяха извадени оръжията. Мъже застанаха на постове по кулите на старата крепостна стена и покрай канала. Стените бяха полуразрушени, откакто алдите бяха превзели града, но гражданите издигаха барикади на пътя за Исмайския мост.

Хората, които идваха през този ден в Галваманд, бяха изплашени и търсеха съвет. Много от тях помнеха падането на града преди седемнайсет години. Пер Актамо и останалите, които биха могли да говорят с тях, се намираха в Къщата на Съвета. Друмлордът се мъчеше да ги успокои и те се вслушваха в думите му, но малко след това той ме извика и двамата излязохме в един от коридорите.

— Мемер — каза той. — Имам нужда от теб. Оррек няма да може да мине през тълпата, сигурно ще го спрат и ще поискат да им говори. Ще опиташ ли да се добереш до Тирио и Йоратх и да провериш какво им е известно за тази армия и дали гандът е променил заповедите си за войниците? Чакам те час по-скоро с тези сведения.

— Добре. Да им предам ли нещо от теб, господарю?

Той ме погледна точно както го правеше, когато се справях с някой особено труден превод от аритански, без изненада, но с дълбоко удовлетворение и възхищение.

— Знаеш какво да им кажеш.

Облякох момчешките дрехи и си вързах косата. Много хора вече ме познаваха и не исках да ме спират и да ме разпитват. Така че отново се превърнах в конярчето Мем.

Успях да мина по цялата улица „Галва“ без особени затруднения, само с малко бутане и промушване, но отвъд Моста на златарите тълпата беше плътна и непробиваема. Спуснах се под моста, както бяхме направили онази вечер, когато над главите ни се чуваше тропот на копита. Изтичах покрай канала до дигите, прекосих реката и се върнах обратно по източния бряг до хиподрума. Улиците тук бяха празни, но видях в далечината алдските постове — стърчаха от долната страна на конюшните. Закатерих се към тях по склона, сърцето ми думкаше като побесняло.

Войниците ме видяха, но не предприеха нищо. Само ме гледаха. Няколко арбалета бяха прицелени в мен.

Стигнах на десетина крачки от тях, спрях и се опитах да си поема дъх.

Изглеждаха ми по-чужди отпреди, въпреки че ги бях гледала толкова години, та трябваше да съм привикнала вече с тях. Лицата им бяха намръщени и мрачни, къси черни кичури се подаваха изпод шлемовете, очите им блестяха. Гледаха ме безизразно, без да промълвят нито дума.

— Има ли момче на име Симми в гандската конюшня? — попитах. Гласът ми бе странно изтънял.

Известно време никой от шестимата — седмина мъже срещу мен не проговори и вече си помислих, че изобщо няма да промълвят нито думичка. И тогава един мъж вдясно от мен — той не държеше арбалет, а имаше затъкнат меч в колана — попита:

— И какво ако има, млади момко?

— Симми ме познава — отвърнах.

Той ме погледна с изражение, което казваше: „И какво от това?“

— Нося послание от моя господар друмлорда до ганд Йораттх. Не можах да мина през тълпата. Съобщението е спешно. Симми ще потвърди, че сме се виждали. Кажете му, че е дошъл Мем.

Войниците се спогледаха.

— Да го пуснем — предложи един, но другите поклатиха глави.

— Аз ще го заведа — заяви накрая мъжът с меча.

Последвах го. Заобиколихме конюшнията отзад. Бях толкова съсредоточена върху изпълнението на задачата, че не обръщах внимание на подробностите, на това, което ставаше около мен. Но някои неща си спомням съвсем ясно. Помня как Симми влезе в малката стая, където ме отведе човекът с меча, как отдаде чест и остана изпънат до вратата.

— Познаваш ли това момче? — попита офицерът. Симми ме погледна, без да извъръща глава, само с очи. Изведнъж лицето му се промени. Изражението му омекна, както ставаше със Соста, когато виждаше Оррек. Устните му потрепнаха.

— Да, господарю.

— Е?

— Казва се Мем. Конярче.

— Чие конярче?

— На поета и жената с лъвицата. Дойде тук с тях. Живее в Къщата на демоните.

— Аха — каза офицерът.

Симми продължаваше да стои мирно. Лицето му беше преbledняло и все така пухкаво. Изглеждаше изморен, но така изглеждаха мнозина в Ансул напоследък. Освен това ми се стори, че е изгладнял.

— Носиш съобщение от поета Каспро до ганд Йоратгх, така ли?
— обърна се към мен офицерът.

Кимнах. Поетът може би беше по-безопасна парола за преминаване, отколкото друмлордът Галва.

— Да го чуя.

— Не мога да го кажа. То е за ганда. Или за Тирио Актамо.

— Обатгх! — извика офицерът. Едва след няколко секунди осъзнах, че това е ругатня. Той отново втренчи поглед в мен. — Ти си алд.

Мълчах.

— Какво говорят навън за алдските войски, които идват от клисурата?

— Казват, че наистина идвали.

— И колко са?

Свих рамене.

— Обатгх! — изруга той отново. Беше нисък, с уморено лице, не особено млад и също изглеждаше изгладнял. — Чуй ме. Не мога да стигна до казармите. Гражданите не ни пускат нататък. Ако мислиш, че ще се промъкнеш — давай. Занеси едно съобщение и от мен. Кажи на ганда, че тук сме деветдесет мъже с всичките коне. Вода има, но храната е на привършване. Вървете и двамата. Чу ли съобщението, кадет?

— Да, сър — отсечено отвърна Симми и изпъчи гърди. Козирува отново, обърна се кръгом и излезе със строева стъпка. Последвах го. Офицерът тръгна с нас. Отведе ни до кордона, аз пък преведох Симми през редицата граждани. Търсех познати лица. Марид не беше там, но видях сестра й Реми и лесно я уговорих да ни помогне да преминем.

— Послание от друмлорда до госпожа Тирио — провикна се тя и това свърши работа.

След като се измъкнахме от тълпата на площада, вече можехме да разчитаме единствено на себе си. За щастие Симми не носеше униформа, с изключение на синия възел на рамото. По някое време някой в тълпата попита: „Това не са ли алдски хлапета?“ — имаше предвид косите ни, — но ние се шмугнахме и продължихме. С доста бутане и ръчкане и не малко ругатни по наш адрес успяхме да подминем Къщата на Съвета и стигнахме тълпата, заобикаляща казармата. И този път успях да открия един познат, Чамер, стар приятел на Гудит, но не помня какво точно му казах. Помня само, че Чамер проведе доста дълъг разговор с алдския часовой. Накрая ни изкараха отпред и стражникът ни преведе през казармения плац, като пътьом викаше някой да съобщи на бащата на Симми.

Щом той се зададе, Симми спря и козирува, но баща му го стисна в прегръдките си.

— Победа е добре, татко — докладва Симми. Плачеше. — Разхождам я всеки ден.

— Чудесно, сине — усмихна се баща му, без да го пуска от прегръдката си.

Излязоха още офицери и войници, така че ни съпроводи цял ескорт, докато вървахме покрай казармите. Всеки път, когато някой офицер ме спираше, Симми и баща му потвърждаваха, че наистина идвам от Къщата на демоните със съобщение от Оррек Каспро. Най-сетне стигнахме последната постройка и войниците и офицерите останаха назад. Видях, че Симми ме изпраца с поглед. Влязох през вратата и се озовах в просторна стая с прозорец, от който се виждаше Източният канал. Тирио Актамо дойде да ме посрещне.

Не ме позна, така че се наложи да кажа коя съм. Тя ме хвана за ръцете, после ме прегърна и аз едва не се разплаках, най-вече от облекчение. Но трябваше да предам съобщението.

— Праца ме друмлордът. Искане да узнае какво е известно на ганда за армията, която идва от Асудар.

— Мемер, най-добре ще е да разговаряш със самия ганд — отвърна Тирио. Лицето ѝ все още беше подпухнало и имаше превръзка на челото, но въпреки това изглеждаше красива. Държеше се така свободно и радушно, че внушаваше спокойствие на всички. Ето защо вече не бях тъй изплашена, когато ме отведе до леглото, където лежеше ганд Йораттх.

Беше подпрян на цяла купчина бродирани възглавници. Леглото бе заобиколено с червена завеса, окачена на тавана, и имах чувството, че съм в шатра. Голите крака на ганда се подаваха изпод завивките — обгорени и почернели, изглеждаха страшно. Той ме изгледа като вързан сокол.

— Кой е този? Ти алд ли си, момче, или ансулец?

— Аз съм Мемер Галва — отвърнах. — Дойдох при вас по заръка на друмлорда Салтър Галва.

— Ха! — възкликна гандът и втренчи поглед в мен. — Май съм те виждал.

— Идвах с Оррек Каспро, когато ви декламираше.

— Ти си алд.

— Ако ти родя дете, то също ще прилича на алд — обади се с мек глас Тирио.

Той се намръщи и кимна.

— Какво е посланието, дете те праща с него творецът?

— Друмлордът ме праща — уточних.

— Йораттх, ако Ансул има водач, това е друм лорд Галва — намеси се Тирио. — Оррек Каспро е гост в къщата му. Най-добре ще е да установиш връзка с него.

Гандът изсумтя, после ме попита:

— Защо те праща?

— За да узная дали ви е известно с каква цел пристига армията от Асудар и дали сте променили заповедите си към вашите войници.

— И това ли е всичко? — Той погледна Тирио. — Какво смело и хладнокръвно хлапе! Без съмнение е от някоя ваша прочута фамилия.

— Не, господарю. Мемер е дъщеря на Къщата на Галваманд.

— Дъщеря!? — възкликна гандът и отново ме изгледа сърдито. — Значи си момиче — рече с отвращение, надигна се и се смръщи от болка. Обърна се към Тирио. — И ти смяташ, че трябва да я пратя обратно при Галва със списък на намеренията и стратегиите си?

— Мемер — попита Тирио, — градът готов ли е да нападне казармите?

— Ако видят, че по Източния път се задава армия, мисля, че ще нападнат — отвърнах. Бях чула да се обсъжда този въпрос сутринта — да избият войниците, преди да пристигнат подкрепленията. Да си вземем града, преди пак да са ни го отнели!

— Това не е армия — рече с внезапно омекнал глас Йоратх. — Само пратеник от ганда на гандовете. И аз му пратих такъв преди две седмици.

— Мисля, че ще е най-добре хората от града да го знаят — заяви все така спокойно Тирио.

— И то час по-скоро! — позволих си да добавя.

— Какво, да не би моите овци да са се разбунтували? — попита той насмешливо, но сарказмът бе насочен по-скоро към самия него.

— Да — потвърдих.

— Превърнали са се в лъвове, така ли? — попита той и отново ме изгледа сърдито. Помисли малко, после добави: — Ако наистина е толкова зле, бих предпочел да идва армия. Но се съмнявам да са ми пратили.

— Хубаво би било да знаем какво е, господарю — обади се Тирио.

— Няма начин да разберем! — тросна се той. — Тук сме затворени като в капан. Защо тези идиоти, дето са барикадирали моста, не пратят съгледвачи да узнаят каква е числеността на отряда?

— Може и да са пратили — казах малко обидено. — А пък вашите войници да са ги избили.

— Какво пък, не ни остава друго, освен да гадаем. Лично аз съм готов да се обзаложа, че това не е армия, а вестносец с двайсетина души охрана. Кажи го на твоя друмлорд. Кажи му да пази своите овцелъвове от прибързани действия, ако може. Кажи му да дойде тук. На площада. С Каспро Твореца, ако може. Ще накарам да ме отнесат там, за да можем да говорим на хората. Да ги успокоим. Чух какво е направил Каспро, как ги е успокоил с разказа за Юра и Хамнеда. Той е мъдър човек!

Спомних си колко любезно, дори добродушно бе разговарял гандът пред хората с Оррек. Сега ми изглеждаше сърдит и намръщен, но сигурно беше заради болките, които изпитваше, или пък тъй като разговаряше с жени. Опитах се да се държа с нужната почтителност, но не се получи, защото изведнъж кипнах.

— Друмлордът няма да изпълнява прищевките ви, господарю. Той не излиза от къщата. Ако ви трябва, за да опазите мира в града, ще се наложи да отидете при него.

— Йоратх, Салтър Галва е сакат като теб — добави Тирио.

— Така ли?

— От изтезанията — поясних. — Когато е бил затворник при вашия син.

Гандът ме изгледа, този път продължително и замислено. Накрая отмести поглед и каза:

— Добре, тогава ще ида там. Да ми донесат носилка, кресло, каквото намерят. Кажете им, че ще отида на преговори в Галваманд. Няма смисъл да изпускаме възможността... достатъчно вече... — Не довърши изречението и се облегна на възглавниците. Лицето му беше посивяло.

Нямаше да е никак лесно да се уговорят преговорите, като се имаше предвид обстановката в града. Йоратх тъкмо разговаряше с неколцина от офицерите си и им даваше нареждания, когато чухме сигнал на тръба, пронизителен и мощен, от изток, от отсрещната страна на канала. Веднага му отвърна друг, откъм казармите.

След минута докладваха, че алдският отряд се приближава — беше малка група, както се бе надявал гандът, двајсетина конници, които се спускаха с развети знамена от хълмовете. Чувахме нарастващата глъчка на тълпата от улиците и площада. Но тъй като след отряда нямаше армия, хората се поуспокоиха.

От източния прозорец на казармите виждахме Речната порта и Исмайския мост. Двете с Тирио наблюдавахме пристигането на отряда. Алдите спряха пред полуразрушените стени и влязоха в преговори с хората, които охраняваха тамошния пост. Мина известно време и найсетне на един от алдите бе позволено да влезе в града, но пешком. Ескортиран от трийсет-четирийсет граждани, той мина по моста и тръгна право към кордона около казармите. Носеше жезъл от бяло дърво, който според историческите книги беше символ на пратеничество.

— Ето го твоя пратеник, господарю — рече Тирио на ганда.

След малко той влезе, стиснал жезъла в ръка. Придружаваше го малък отряд войници. Пратеникът застана наред стаята и отдаде чест.

— Послание от ганда на гандовете, Сина на слънцето, върховен жрец и повелител на Асудар, всемогъщия господар Акрай, до ганда на Ансул, господаря Йоратх — обяви със силен отсечен глас, каквото алдите използваша за обществени изявления.

Старият ганд се надигна на възглавниците, стиснал зъби, за да овладее болките, направи нещо, което наподобяваше лек поклон, и рече:

— Добре дошъл си, пратенико на Сина на слънцето, многоуважавания господар Акрай. Полле, ти си свободен — добави на капитана на ескорта. — След това погледна към мен, Тирио и Ялба и каза само: — Вън.

Изпитвах желание да заръмжа като Шетар, но последвах покорно Тирио.

— Не се безпокой, ще ни каже какво му е съобщил пратеникът веднага щом срещата приключи — успокои ме Тирио. — Забравих, гладна ли си?

Бях не само гладна, но и жадна след мъчителното придвижване през града. Тя ми донесе с каквото разполагаха: вода, късче почернял хляб и няколко сушени смокини.

— Живеем на дажби, като при обсада — обясни Ялба с усмивка. Изядох всичко, като не оставих и трохичка.

Чухме пратеник да излиза и малко след това вика на Йораттх:

— Влизайте!

„Да не сме кучета?“ — помислих си ядосано. Но влязох заедно с Тирио и Ялба.

Йораттх седеше в леглото, жълтеникавото му лице изглеждаше трескаво.

— Бога ми, Тирио, мисля, че се отървахме — заговори той. — Слава на всевишния! Чуйте. Искам и двете да отидете до Двореца на демоните, или както се казва онова място, където се спотайват главатарите на тази тълпа, и да предадете следното: няма да пращат армия от Асудар, стига в града да се запази спокойствие и мир. Кажете, че гандът на гандовете обещава на своите ансулски поданици да не ги преследва заради бунта и че робството им ще бъде заменено с васалство, обвързано с данък към Медронската хазна, какъвто плащат държавите протекторати на Асудар. Синът на слънцето ми оказва честа да ме титулува принц-легат на новия протекторат. Когато му дойде времето, ще поканя ансулските първенци да се посъветват с мен и да изслушат заповедите ми, касаещи управлението на града и търговските условия на Асудар. Малък отряд войници ще остане тук като моя лична охрана и да пази града от войнстващи незаконопослушни

граждани, както и от нашествие от Съндрман или други съседни държави. Останалите ще се върнат в Медрон веднага щом се уверим, че Ансул е склонен да изпълнява нашите заповеди. И тъй, има ли някой в този проклет град, който е в състояние да преговаря по тези искания и да се съобразява с тях?

— Мога да отнеса съобщението на друмлорда — рекох.

— Ами направи го тогава. По-добре, отколкото да ме влачат из целия град на носилка. Върни се с хора, които имат право да преговарят. Защо ми пращат деца, при това момичета, в името на Атх?!

— Защото в този град жените и децата са равнопоставени граждани, а не кучета и роби — отвърнах смело. — Ако знаете да пишете, можете да пратите вашите така наречени заповеди лично на друмлорда и после сам да прочетете отговора му! — Цялата треперех от гняв.

Гандът ме стрелна с яден поглед, махна пренебрежително с ръка и попита:

— Тирио, ще отидеш ли?

— Да, ще отида с Мемер — отвърна тя. — Мисля, че така е най-добре.

И наистина така беше най-добре. Всичко, което чух от посланието на ганда, бе, че ни се нарежда да плащаме данъци на Асудар, че сме обявени за протекторат, а не свободна държава, и ще правим каквото ни наредят алдите.

Останалото научих, когато се върнахме в Галваманд и Тирио се изправи пред друмлорда. Чух и какво каза той на хората и какво му отвърнаха те — от всички тези дебати разбрах, че всъщност Асудар ни предлага свобода — на определена цена — и че моите сънародници оценяват това като недвусмислена победа.

Вероятно защото ставаше дума за цена и търговско споразумение, а по тези въпроси хората от нашия град имаха богат опит. За разлика от тях, аз мислех само за жертвите, които бяхме дали. И за героите от планината Сул. Секнаха вдъхновените речи по площадите. Останаха само разгорещените спорове в Къщата на Съвета.

А от фонтана в предния двор на Къщата на Оракула продължаваше да блика вода.

Хората почнаха да възстановяват порутените храмове и светилища по уличните ъгли и край мостовете, извадиха онези, които досега бяха скрити, почистиха ги и ги украсиха с цветя. Светилището на Леро бе така отрупано с цветя, че не можеше да се види. На Слънцестоене, празника на Йене, мъже и момчета донесоха гирлянди от дъбови и върбови клонки, минаха тържествено по улиците и ги окачиха над вратите на къщите, а жените танцуваха на площадите и пазарищата и възпяваха Йене. Възрастните жени показваха на деvojките стъпките на танца и ги учеха на песните.

През цялото това лято в Ансул непрестанно пристигаха хора от околността. Често вървяха след алдските отряди, които бяха изтеглени от северните села и пратени обратно в Асудар. Хората идваха да разберат какво става в столицата и да вземат участие в изборите, все по-често започнаха да се появяват и пътуващи търговци. В началото на есента пристигна и друмлордът на Томер и гостува на нашия друмлорд. Цели две седмици Иста бе обхваната от трескава възбуда, тъй като държеше да угажда на всички желания на почетния гост.

Съветът вече се събираше редовно и Галваманд не беше център за политически дискусии и вземане на решения. Отново се превърна в къщата на друмлорда, където много хора разговаряха за търговия, за прекарване на сено, за пазар на добитък и какво може да се вземе от Медрон или Дур срещу сушени кайсии или маслини в саламура. Първите избори, които проведе новосформираният Съвет, бяха за друмлорд на Ансул и постът бе спечелен единодушно от Салтър Галва. Заедно с това беше одобрена издръжка на Къщата. Съветът определи и размера на данъка, който трябваше да плащаме като протекторат на Асудар.

Оказа се, че съм грешала в преценката си за посланието на ганда. Както и за самия него. Бях отказала да приема каквато и да е форма на покровителство, управление отвън, компромиси — а това бе чиста политика. Искях да отхвърлим оковите, да се изправим срещу тирана. Искях да продължаваме да мразим алдите, да ги прогоним, да ги унищожим... да изпълня клетвата, която бях дала, когато бях на осем, в името на всички богове и в душата на майка ми.

Бях нарушила клетвата. Трябваше да я наруша. *Счупено поправя счупеното.*

Пратеникът на Върховния ганд отпътува за Медрон няколко дни след като отнесох съобщението на ганда. Осигуриха му ескорт от стотина войници под командването на бащата на Симми и самият той замина с тях, радостен, че се прибира у дома. Научих всичко това от Ялба и Тирио. Така и не го видях повече, нито пътищата ни се пресякоха някога.

Отрядът, който ескортираше пратеника до Медрон, водеше със себе си и един затворник — Иддор, синът на Йораттх, бе натоварен в една каруца. Чухме, че бил окован във вериги и с дрехи на роб, с неподрязана брада и коса, което е позор при алдите.

Тирио каза, че Йораттх не желаел да види сина си след предателството, не се интересувал от съдбата му и дори не позволявал да произнасят името му. Заповядал обаче да пуснат от затвора жреците, дори онези, които били заловени със сина му. Един от жреците направил опит да се застъпи за Иддор с измислената история, че всъщност били отвели Йораттх в тъмницата, за да го скрият от гнева на тълпата. Йораттх го скастрил да мълчи и го изгонил.

След като техният ганд бе преминал през огън и дори носеше белези от това, войниците смятаха, че това е признак за благоразположението на Бога на пламъците и че го изравнява по благочестие с жреците. Осъзнали, че са в неизгодна позиция, повечето жреци предпочетоха да се върнат в Асудар със същия конен отряд. Всъщност решението за изпращането на Иддор в столицата бе взето от офицерите на ганда, които сметнаха, че ще е най-справедливо, ако Върховният ганд отреди каква да е участта му.

Бях разочарована от този позорен и неопределен изход. Исках да знам, че Иддор ще бъде наказан, че ще си получи заслуженото. Алдите презират измяната, сигурна бях в това, и бяха дълбоко потресени от предателството на един син към баща му. Дали щяха да го измъчват, както той бе измъчвал Салтър Галва? Дали щяха да го заровят жив, както бяха заровили много граждани на Ансул, щяха ли да го хвърлят в някое бласто, където да се задуши?

Исках ли да бъде измъчван и заровен жив?

Какво всъщност исках? Защо бях толкова нещастна през онова слънчево лято, първото лято на нашата свобода? Защо живеех с мисълта, че нищо не се е оправило, че нищо не сме спечелили?

Оррек говореше на Пристанищния пазар. Беше златист есенен следобед, безветрен. Сул издигаше бяла снага от другата страна на тъмносиния залив. Безчет граждани се бяха стекли на пазара да чуят думите му. Той разказа няколко части от „Чамбах“, те настояха за още и не искаха да го пуснат. Бях твърде далеч, за да го чувам добре, освен това ме измъчваше неясно безпокойство. Измъкнах се от тълпата и тръгнах сама нагоре по улица „Западна“. Нямаше жива душа. Всички бяха долу, на площада, за да слушат. Докоснах Праговия камък и се прибрах в къщата, минах през двора и покрай покоите на друмлорда и отидох право в задната част. Изписах думите във въздуха пред стената и вратата се отвори. Влязох в пълната с книги и сенки стая.

Не бях идвала тук от месеци. Нищо не се бе променило — ярката светлина от прозорците на тавана, застиналият въздух, книгите, подредени в търпеливи редици, си бяха същите и ако се заслушах внимателно, чувах тихия ромон на поточето в пещерата. На масата нямаше книги. Не усещах и ничие присъствие. Но знаех, че стаята е изпълнена с невидими души.

Бях дошла с намерение да чета творбите на Оррек, но когато застанах пред лавиците, ръката ми сама посегна към книгата, над която бях работила миналата пролет, в нощта, преди да дойдат Грай и Оррек — аританския текст на „Елегии“. Това са кратки и печални поеми, балади за хора, умрели преди хиляда години. Имената на авторите в повечето случаи липсват, а за героите на техните произведения знаем само това, което са написали поетите.

Един от текстовете гласеше: „Суллас, която се грижеше за къщата тъй добре, че изрисуваният плочник сияеше, сега се грижи за къщата на тишината. А аз се ослушвам за стъпките й“.

Друг, този, който се опитвах да разчета малко преди цялата тази история, започва така: „И където е той, обкръжават го дългогривести сенки“.

Седнах на масата, на старото си място, с тази книга и аританския речник, целия изписан с бележки по полетата, бележки, оставени от много хора през вековете, и се опитах да вникна в същността на следващата строфа.

Когато най-сетне се справих с баладата и текстът улегна в паметта ми, светлината от тавана бе започнала да бледнее. Отминал бе Празникът на Леро, равноденствието, и дните вече се скъсяваха.

Затворих книгата, но останах да седя, без да паля лампата, погълната от невероятната атмосфера на спокойствие, която цареше на това загадъчно място. Оставих на това усещане да проникне в мен, да ме обгърне отвсякъде, да се пропиет в цялото ми същество. И когато спокойствието ме завладя напълно, почувствах, че вече мога да разсъждавам, неприпряно и ясно, не толкова с думи, а с понятия и чувства, както отдавна се бях научила. Не бях разсъждавала по този начин от месеци.

Това бе причината, когато станах, за да изляза, да взема книга — нещо, което не бях правила никога досега. Избрах „Ростан“ — онази, която като малка, когато използвах книгите, за да си строя леговище под масата, наричах Сияйно червена.

Бях чула Оррек да говори за нея с тъга — била изгубена творба на поета Регали. Друмлордът не бе отвърнал нищо.

Нито веднъж той не бе споменал пред Оррек за книгите в тайната стая. Доколкото можех да преценя, само ние двамата знаехме за съществуването ѝ.

Това, че оракулът говори чрез книгите, вероятно вече бе известно на хората, защото бяха чули гласа му, но никой не разпитваше за тази загадка, нито пък някой искаше да научи нещо повече по въпроса. В края на краищата дълги години книгите бяха проклинани и забранявани, бяха опасни неща, за които по-добре да не знаеш. И въпреки че ние в Ансул живеем без притеснения и страхове сред сенките на нашите мъртъвци, не сме хора с наклонност към свръхестественото. Мнозина се страхуваха от Салтър Галва Четеца и дори аз изпитвах известна боязън от него — хората всъщност предпочитаха да си имат работа със Салтър Галва друмлорда. Оракулът си бе свършил работата, вече бяхме свободни и беше време да се захващаме за работа.

Само че моята работа бе малко по-различна. Бях го разбрала най-сетне, докато седях до масата със затворената книга в ръце.

Оррек, Грай и Шетар се върнаха от пазара късно следобед. Оррек отиде да поспи, както правеше винаги след изпълнение пред публика. Когато по-късно се качих в тяхната стая, тъкмо се бе събудил и шляпаше наоколо бос и разчорлен. Поздрави ме с думите „Здрасти, крадло“, а Грай каза: „Добре че дойде! Тъкмо мислехме да се разходим до стария парк, преди да се е стъмнило“.

За разлика от кучетата, Шетар не разбираше отделни думи, „разходка“ например, но въпреки това често се случваше да предугажда намеренията на хората. И сега вече беше готова и крачеше неспокойно пред вратата. Топката на края на опашката ѝ подскачаше. Почесах я зад ушите и тя отпусна за малко глава в ръцете ми и измърка.

— Оррек, виж какво ти нося — казах и му протегнах книгата с червената подвързия и златните букви. Той се приближи, прозяваше се. Когато видя, че му подавам книга, лицето му се изопна, а като прочете заглавието, се вцепени, даже дъхът му секна.

— О, Мемер! — рече накрая. — Какво ми даваш?

— Това, което трябва да ти дам — отвърнах.

Той вдигна глава и ме погледна. Очите му сияеха. Испитах огромна радост, че му доставям радост.

Грай застана до него и също погледна книгата — той ѝ я показва, държеше я много внимателно, и прочете първото изречение на глас.

— Знаех си — рече. — Знаех си, че трябва да са някъде тук — книгите от великата библиотека. Но тази! — Отново извърна очи към мен. — Мемер, тази книга... тези книги тук в къщата ли са?

Поколебах се. Грай, която също като Шетар умееше да улавя настроенията на другите, положи ръка върху неговата.

— Оррек, почакай.

Трябваше да решавам, и то бързо — какви всъщност са ми намеренията, имам ли право да постъпвам така, каква отговорност нося. Дали тази книга ми принадлежеше, за да мога да я подарявам?

Ако бе така, какво трябваше да стане с другите книги? И с хората, които обичат книгите?

В едно бях сигурна — че не мога да лъжа Оррек. И това отговаряше на въпроса за отговорността. Що се отнасяше до правото, можех да претендирам за него.

— Да — потвърдих. — Тези книги са тук. Но не мисля, че мога да те отведа на мястото, където се държат. Ще попитам друмлорда. Струва ми се обаче, че достъпът там е ограничен за всички други освен за нас. За моя народ. Пазят ги закрилниците на тази къща. Духовете, които живеят тук, духовете на нашите предци. На тези, които са живели тук преди нас. Тези, които са ни казали да останем тук.

Оррек и Грай ме разбираха добре. Нали и техните дарби се предаваха по наследство. Те знаеха за бремето и отговорностите, които ни се предават от сенките и от духовете на мястото, което обитаваме.

— Оррек, първо трябва да му кажа, че съм ти дала книгата — продължих. — Не съм го питала дали може. — Оррек загрижено смръщи вежди и аз добавих: — Всичко ще е наред. Но трябва да говоря с него.

— Разбира се.

— Той не ти каза за книгите, защото е опасно да знаеш за тях — опитах се да защитя друмлорда. — Трябвало е дълго време да ги крие. От всички. Най-вече от алдите, които са се опитвали да ги намерят и да ги унищожат. Сега вече са в безопасност, а също и хората, които знаят за тях. Хората, които са ги носели и ги носеха тук тайно, нощем — загърнати в дрехите им, в пакети със свещи, в наръчи дърва, дори в слама. Идваха пратеници на големите родове, като Камови или Гелбови, идваха и хора, които не познаваме, хора, които просто са намирали книги и са ги крили от алдите. Знаели са, че трябва да ги донесат тук, в Галваманд. Но сега не се налага да ги крием повече — нали? Ще можеш ли... би ли искал да четеш на хората, Оррек? Вместо да декламираш? Да им покажеш, че книгите не са демони и зли сили, че в тях е нашата история, нашите сърца, нашата свобода?

Той ме погледна и на устните му се появи усмивка, която бързо премина в смях.

— Мемер, мисля, че ти си тази, която трябва да им чете.

Шетар изръмжа — най-сетне беше изгубила търпение.

Двете с Грай оставихме Оррек да се радва на съкровището си и изведохме Шетар. Отидохме при фонтана на Денио. Лъвицата се вмъкна в шубраците, а ние седнахме на мраморната пейка до фонтана. Прозорците в града светваха един след друг. Далече в залива, озарени от последните лъчи на залязващото слънце, се виждаха блещукащите фенери на рибарските лодки. Сул беше като тъмен конус на фона на гаснещата светлина. Един бухал прелетя над нас и аз казах:

— Това е добро предзнаменование за теб.

— И за теб също — отвърна Грай. — Знаеш ли, че в Трудледе смятат бухалите за лоша поличба? Хората там са все мрачни и сърдити. Сигурно заради гъстите гори и постоянните пороища.

— Ти си видяла толкова много места — рекох замечтано.

— О, има още. Никога не сме били в Съндраман. Нито на нос Манва или в Мелуне. А от градовете-държави сме виждали само Сентас и Пагади и само малка част от Вадалва... Дори и да познаваш добре някоя страна, все има още места, които не си успял да разгледаш. Тъй че ни чака още доста път.

— Кога смятате да тръгвате?

— Не съм питала още Оррек, но предполагам, че ще поиска да тръгнем за Съндраман преди зимата или напролет. Интересува го тамошната поезия. А после ще се върнем в Месун. Само че... сега, след като разбра за книгите, едва ли ще склони да отпътуваме, преди да ги е видял всичките.

— Съжаляваш ли?

— Да съжалявам? За какво? Ти го дари с огромно щастие, с което направи щастлива и мен. Оррек е труден човек. Виждала си го да завладява публиката, да печели сърцата на хората и той наистина има талант да го прави, но след това е изчерпан и изтощен. Вината не е в него, казва, а в свещения вятър, който духа през него, който го разпалва, а след като изчезне, остава само суха трева... Но ако има какво да четеш, да следва собственото си сърце в тишината, отново става щастлив.

— Затова го обичам — казах. — И аз съм същата.

— Зная — отвърна тя и ме прегърна.

— Но ти би искала да заминеш, нали, Грай? Не да прекараш тук цяла година сред книги и политика.

Тя се засмя.

— Тук ми харесва. Наистина. Но ако останем през зимата, което сега ми се струва доста вероятно, ще трябва да потърся човек, който има нужда от помощ в обзядването на коне.

— „И където е той, обкръжават го дългогривести сенки“ — казах.

— Да, поетът е бил прав — каза Грай. — Харесвам този стих.

— Гудит се надява да намери коне за друмлорда.

— Ако открие някое жребче, ще се заема с обучението му. Няма спор по въпроса... Но както и да е, рано или късно ще си тръгнем. Ще се върнем в Урдайл, за да може Оррек да разкаже на месунските книжници какво е научил. Сигурно ще иска да препише книгата, дето му даде.

— Мога да му помагам.

— Внимавай, защото ще те изтощи от работа.

— Обичам да се занимавам с тези неща. Обичам книгите.

Тя помълча малко, после каза:

— Когато тръгнем за Урдайл — идната пролет, или лятото, когато и да е — ще дойдеш ли с нас?

— Да дойда с вас — повторих замислено.

Спомних си една моя мечта от началото на пролетта — представях си фургон, теглен от Звезда и Бранти, който пресича бавно огромна златиста равнина, стройни тополи хвърлят издължени сенки, Оррек държи юздите, а ние с Грай и Шетар вървим отзад по пътя. Това видение неведнъж ми бе помагало да се освободя от тревогите си, особено докато в града цареше бъркотия и бушуваха пожари.

А ето че сега Грай превърна видението в реалност. Пътят лежеше пред мен.

— Грай, бих тръгнала е вас навсякъде — отвърнах.

Тя се наведе и опря глава в моята.

— Ами да го направим тогава.

— Но после ще се върна тук — рекох.

Тя мълчеше.

— Не мога да го оставя.

Грай кимна.

— И още нещо. Аз съм обвързана с Галваманд. Мисля, че съм родена да бъде Четец. Не той. Дарбата отдавна е преминала у мен. — Не си давах сметка, че може би тя не разбира за какво говоря. После се

сепнах и се опитах да ѝ обясня. — Тук има един глас, който може да говори само през определен човек — човек, който умее да пита и който може да чете. Друмлордът ме научи. Дарбата ми е от него. Той я е съхранил, за да ми я предаде. Вече не е негова, моя е. Затова трябва да се върна тук. Да остана в Галваманд. Тя кимна отново. Лицето ѝ беше угрижено.

— Но Оррек също може да ме научи на много неща — рекох и изведнъж си помислих, че съм прекалила.

— Това само ще го направи по-щастлив — отвърна Грай. С ведър и многозначителен глас. — Да има книгите, за които е мечтал, и да ги чете заедно с теб — о, Мемер, не се безпокой за напускането на Галваманд! Проблемът ще е да накараме *него* да тръгне... Но мисля, че ще ти хареса — начинът, по който пътуваме, случайните места, където спираме за нощувка и отдих, селцата и градчетата по пътя, срещите с местни поети и музиканти. Те ни разказват истории или ни запознават с песните си, после Оррек им декламира. Те му показват книгите си, водят ни малки момчета, които могат да рецитират „Клетвата на Хамнеда“, и възрастни жени, които знаят различни стари песни и легенди... И винаги се връщаме в Месун. Това е чудесен град, с множество кули по хълмовете. Зная, че Оррек иска да те отведе там, казвал ми го е. Да те запознае с книжниците, да те остави да им четеш. Ще им разкажеш за ансул ската наука и ще почерпиш опит от техните знания, после ще се върнеш с този опит в Галваманд. Но най-хубавото е, че през цялото време ще си до мен.

Сведох глава и я целунах по ръката — малката ѝ силна ръка, а тя ме целуна по косата.

Шетар дотича, тъмна сянка, изскочила от спускащата се нощ.

— Сигурно е време за вечеря — подхвърли Грай и се надигна. Спуснахме се към къщата. Оррек, разбира се, бе изцяло погълнат от „Ростан“, наложи се почти да го дърпаме, така че закъсняхме за вечеря и се появихме, когато Иста вече заемаше мястото си.

От известно време се хранехме в столовата, а не в килера, тъй като на масата сядаха поне десетина души: обикновено имаше гости, а и новият мъж на Соста се бе нанесъл при нас. Не съм ви разказала за сватбата на Соста. Почистихме големия двор, изнесохме натрошените камъни и боклуците, останали, след като къщата е била плячкосана и подпалена, засадохме цветя в мраморните вази и пометохме и измихме

настилката от червени и жълти плочи. Празненството се състоя един горещ следобед в разгара на лятото, на деня на Деори. Дойдоха всички приятели и роднини от двете семейства. Иста бе подготвила великолепно пиршество и всички танцуваха чак докато не изгря луната. Иста само повтаряше: „Съвсем като в старите времена, в добрите стари времена!“

Тази вечер нямахме други гости освен Пер Актамо, който вече се чувстваше с нас като у дома си. Бяха го избрали за член на Съвета и го ценяха за връзките му с ганд Йоратгх, сега принц-легат. Тирио обаче беше в доста деликатно положение — доскоро наложница, а сега съпруга на легата — жертва на врага и същевременно завоевателка на сърцето му. В Ансул имаше хора, които все още я наричаха безсрамница и блудница, но други я боготворяха и ѝ казваха лейди Свобода. Тя понасяше всичко това с невероятно спокойствие и безкрайна доброта, сякаш не съществуваше такова нещо като раздвоена лоялност. Мнозина обаче смятаха, че тя е само обикновена женица с нещастна съдба, макар иначе да е добре възпитана и добронамерена. Имаше нещо вярно в това, само дето тя бе много повече. Пер, човек с пъргав ум и големи амбиции, често се съветваше с нея, както и с друмлорда.

Тази вечер ни носеше съобщение от нея, предаде ни го, след като се нахранихме и отидохме в покоите на друмлорда. Благодарение на щедрия подарък на друмлорда на Ессанджан от известно време разполагахме със солидни запаси от добро вино от прочутите ессанджански винарни. Първо поднесохме чашите си към молитвените ниши, за да отдадем дължимото на боговете, и едва тогава отпихме и седнахме.

— Моята братовчедка най-сетне е убедила легата на Асудар да направи посещение на друмлорда на Ансул — заговори Пер. — Така че аз съм нещо като преносител на тази молба, облечена в обичайната за алдите неучтивост. Но мисля, че това е само привидно.

— Какво пък, да сметнем, че е учтива — засмя се друмлордът.

— Честно, Салтър, мислиш ли, че ще понесеш да се изправиш лице в лице с него?

— Нямам нищо против Йоратгх — заяви друмлордът. — Той е войник и е изпълнявал заповеди. Вярващ е и е слушал какво му казват жреците. Докато не го предадоха. Но какво представлява в

действителност — не знам. Ще ми е интересно да науча. Това, че братовчедка ти го цени високо, говори в негова полза.

— Винаги бихме могли да насочим разговора към поезията — рече Оррек. — Той храни жив интерес към тези неща.

— Само дето не може да чете — рекох.

Друмлордът ме погледна. Като момиче сред възрастни мъже и жени аз все още имах предимно правото да слушам, без да се очаква да изразявам мнението си, и най-често мълчах. Но напоследък бях забелязала, че всеки път, когато се обадя, друмлордът ме изслушва с внимание.

Пер Актамо също ме гледаше с блестящите си черни очи. Той явно много ме харесваше, често ме закачаше по най-различни поводи, изглежда, дори малко се страхуваше от това, което зная и мога, но се държеше с мен като с равна и дори флиртуваше, сякаш бе забравил, че аз съм седемнайсетгодишна девойка, а той трийсетгодишен мъж. Мисля, че го правеше неволно. Беше хубавец и от първия миг, когато го видях, бях малко влюбена в него. Напоследък често си мислех как някой ден ще се оженим. Но още не бях готова за това. Все още не исках да съм жена. Като дъщеря и наследница на Галва бях заобиколена с обич и внимание, но все още мечтаех за това, което ми предлагаша Оррек и Грай — свобода, свободата на детето, на по-малката сестра. Ето какво наистина желяех.

— Мемер, ще се съ согласиш ли да научиш ганда да чете? — попита Пер Актамо.

Притесних се, че вниманието на всички е насочено към мен.

— Ще позволи ли алд да го учи жена? Но ако гандът иска да се разбира с хората на Ансул, ще е най-добре да преодолее страха от книгите.

— Може би това не е най-подходящото място, за да се доказва подобна теза — рече Пер Актамо. — Тук има поне една книга, която би накарала всеки да се страхува от боговете.

— Казват, че днес и последните жреци заминали с войниците — смени темата Грай. Всъщност връзката беше ясна за всички ни.

— Йоратх е задържал няколко — обясни Пер Актамо. — Тримачетирима. За да се молят и да водят церемониите. И да гонят демоните, когато е необходимо, предполагам. Въпреки че, за разлика от сина си, едва ли е открил тук никакви демони.

— Трябва да си демон, за да намериш демон — засмя се Грай.

— „Богът в сърцето вижда бога в камъка“ — изрецитира Оррек една строфа от Регали, но на своя език.

Друмлордът не го чу. Седеше умислен. После се обърна към мен, все още под влияние на полушеговитото предложение на Пер.

— Мемер, готова ли си да учиш ганд Йораттх да четете, ако се съгласи?

— Готова съм да уча всеки, който има желание да се учи — отвърнах. — Както ти научи мен.

Разговорът мина на други теми. След като се уговориха посещенията на легата в Галваманд да се състои след четири дни, Пер Актамо си тръгна. Оррек се прозяваше уморено и двамата с Грай също си тръгнаха. Преди да си легна, попитах друмлорда дали има нужда от нещо.

— Мемер, остани още малко — каза той.

Седнах с готовност на мястото си. Откакто бях влязла в тайната стая и бях подновила връзката с отминалите години, прекарани там, имах чувството, че между нас всичко е както преди. Нашата връзка, която също по някое време ми се струваше отслабена, се изпълваше с нови сили. Сега друмлордът бе свързан с много и различни хора, аз също, и на пръв поглед изглеждаше, че повече не се нуждаем един от друг, за да черпим сила и утеха, но какво значение имаше това? В самота и бедност или заобиколени от развълнувани хора, в менящ се нов свят, и двамата бяхме обвързани със сенките на нашето минало чрез силата, която споделяхме, и познанието, с което той ме бе дарил, както и чрез нашата обич и чувството за чест.

— Ходила ли си скоро в стаята? — попита той.

Наистина бяхме тясно обвързани.

— Днес. За пръв път от много време.

— Хубаво. Всяка вечер си мисля, че ще ида там да почета, но все не намирам сили. Трябва да призная, че ми беше много по-лесно в „добрите стари времена“ на Иста. Можех да прекарам цял ден в разговори за цената на житото и половин нощ в четене на Регали.

— Дадох „Ростан“ на Оррек — признах, събрала смелост. Той ме погледна и по изражението му видях, че не ме е разбрал, затова продължих: — Изнесох я от стаята. Реших, че е дошло време за това.

— Време за това — повтори той. Погледна ме замислено и добави: — Да.

— Вярно ли е, че... че само ние можем да влизаме в стаята?

— Да — повтори той с почти отсъстващ вид.

— В такъв случай може ли да вадим книги отвътре? Обикновени книги. Такива, каквито досега сме пазили. За да могат хората да ги четат.

— Да — рече той за трети път. — Защото дойде времето за това. Мисля, че си права. Макар че... — Той се замисли. — Ела, Мемер. Да идем там. — Надигна се от креслото.

Взех лампата и го последвах през порутените коридори до стената, която сякаш затваряше къщата отзад, а всъщност криеше в себе си вратата към тайната стая. И там той изписа във въздуха „отвори се“ на древния език на нашите предци от Страната на изгрева. Вратата се отмести и влязохме. Обърнах се, затворих я и тя се превърна в стена.

Запалих голямата лампа на масата за четене. Стаята се окъпа в мека светлина, златистите букви по кориците на книгите засияха.

Той докосна молитвената ниша и прошепна кратка молитва, после огледа стаята. Седна на масата и се почеса по коляното.

— Какво четеш?

— „Елегии“. — Взех книгата от лавицата и я сложих пред него.

— Докъде стигна?

— До „Конеукротителят“.

Той отвори книгата и намери поемата.

— Можеш ли да я кажеш наизуст?

Изрецитирах десетте строфи на аритански.

— И?

Повторих ги в мой превод, както бях направила пред Грай. Той кимна.

— Добре. — В едва прикритата му усмивка се четеше задоволство.

Седнах срещу него и след кратко мълчание той каза:

— Знаеш ли, Мемер, Оррек Каспро се появи тъкмо навреме. Той може да те научи. Също както ти съвсем скоро щеше да разбереш, че можеш да учиш мен.

— О, не! Когато чета „Елегиите“, непрестанно тъна в догадки. Все още ми е рано за Регали.

— Но вече имаш учител, който да ти помага.

— Значи... не се сърдиш. И е било време да му дам „Ростан“?

— Да. — Той въздъхна. — Така мисля. Но как можем да знаем кое е правилно, след като не разбираме силите, които владеем? Аз съм слепец, помолен да прочете послание, дадено му от боговете.

Прелисти няколко страници от книгата на масата, после я затвори. Вдигна поглед към дъното на стаята, където светлината от лампата се разсейваше.

— Казах на Иддор, че съм Четец. Какво е четенето, когато не знаеш езика? Мемер, ти си Четец. Не се съмнявам в това. Ти съмняваш ли се?

Въпросът ме завари неподготвена. Въпреки това отвърнах, без да се двоумя:

— Не.

— Добре. Много добре. Ако наистина е така, значи това е твоята стая — твоето царство. Макар да съм сляп, аз събудих тази вяра в теб. А що се отнася до всички онези, които донесоха книгите си тук, които спасиха това безценно богатство... Мемер, какво да направим с тях — с книгите им?

— Библиотека — отвърнах веднага. — Каквато е имало някога.

Той кимна.

— Изглежда, такава е и волята на къщата. Ние само ѝ се подчиняваме.

Не можех да не се съглася с него. Но въпреки това имах някои въпроси.

— В онзи ден... денят, когато от фонтана бликна вода...

— Фонтанът. — Той кимна. — Да.

— Беше истинско чудо...

— О, не! — Той завъртя глава и се засмя.

Трябваше да съм изненадана, но кой знае защо, не бях. Усмивката му ставаше все по-широка и по-весела.

— Много отдавна Повелителят на Изворите ми показва някои нещица. Мога да ти ги покажа и на теб, ако искаш.

Кимнах. Но не натам бяха насочени мислите ми.

— Мемер, ще се изненадаш ли, ако ти кажа, че понякога чудото може да произлезе и от собствените ни ръце?

— Не — отвърнах. — Но аз говорех за другото...

Той ме наблюдаваше и чакаше.

— Когато се върна, ти не куцаше.

Той погледна надолу, към краката си. Лицето му стана сериозно.

— И други ми го казаха.

— Не си ли спомняш?

— Помня, че когато дойдох в тази стая, бях изпълнен със страх и гняв. И щом влязох, реших, че трябва да пусна фонтана, и се завтекох да го направя, без да осъзнавам защо. Сякаш се подчинявах някому. После ме озари мисълта да взема книгата. И го направих. Трябваше да бързам за някъде... да тичам. Вероятно тези, които ми заповядаха да мълча, когато се нуждаеха от мълчанието ми, сега искаха да пробудят твоя глас.

Погледнах към сенчестия край на стаята. Той също.

— И не си питал...

— Нямах време да се съветвам с оракула. Пък и той не би ми отговорил. Той говори на теб, Мемер, не на мен.

Не исках да чуя точно това, макар да бях признала открито, че съм Четец. Сърцето ми възропта уплашено и унижено.

— Той не говори на мен! — възразих. — Той ме използва! Друмлордът кимна.

— Както използваше мен.

— Гласът не беше моят — нали? О, не помня вече! Нищо не разбирам. Срам ме е и ме е страх! Не искам дори да ходя нататък — към мрака.

Известно време мълчахме. После той заговори отново:

— Те ни използват, така е, но не за да сторят зло... Мемер, ако се наложи да „отидеш в мрака“, запомни, че там може да е майка ти, или баба ти, и че се опитват да ти кажат нещо, което не разбираме. Че говорят на език, който още не познаваме добре, но бихме могли да научим. Това си повтарях всеки път, когато слизах там.

Известно време обмислях думите му и почувствах, че ми навяват спокойствие. Сега вече мракът на пещерата не ми се струваше тъй страховит, мисълта, че духът на майка ми витае там заедно с духовете на много други хора от моя народ, ми действаше отрезвяващо.

Но имах още един въпрос.

— Книгата... онази, която изнесе... тя на лавицата на оракула ли беше?

Този път мълчанието му беше различно, като на човек, който се затруднява да отговори. Най-сетне каза:

— Не. Взех първата, която ми попадна.

Изправи се, дотътри се до най-близкия до вратата рафт и извади едно малко томче на нивото на очите. Веднага познах износената кожена подвързия. Подаде ми го мълчаливо. Отначало не посмях да го взема. След минутка го отворих.

Знаех какво държа. Книжка за деца, „Приказки за животни“. Бях я чела преди много години, когато още се учех да сричам, тук, в тайната стая.

Прелистих няколко страници с неуверени вцепенени пръсти. Видях познатите рисунки на зайчета, гарвани и глигани. Прочетох последното изречение на една приказка: „И тъй, лъвът се върнал в пустинята и разказал на другите животни, че мишката е най-храброто от всички същества“.

Погледнах друмлорда и видях, че и той ме гледа. Лицето му и жестът, който направи, говореха: „Не зная“.

Погледнах малката книжка, на която дължахме свободата си. Спомних си думите на Дениос и ги произнесох на глас:

— „Във всяко листенце има бог, държиш свещеното върху дланта си“.

И добавих:

— Демоните не съществуват.

— Да — потвърди друмлордът. — Само ние. Ние вършим тяхната работа. — И отново погледна осакатените си ръце.

Замълчахме. Чувах тихия ромон на течащата в дъното на стаята вода.

— Ела — рече той. — Късно е и сънотворците вече са излезли да обикалят. Да ги оставим да си вършат работата.

Вдигнах малката лампа в лявата си ръка, а с дясната изписах ярките букви във въздуха. Минахме през вратата и тръгнахме по тъмните коридори. Когато стигнахме неговата стая, му пожелах лека нощ, а той спря и ме целуна по челото.

С тази кратка благословия се разделихме.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.